

ЕСТЬ VS. КУШАТЬ

Door:

Caia Roelofsen

Studentnummer:

S1170295

BA Russische Studies

Faculteit der Geesteswetenschappen

Universiteit Leiden

Juni 2015

Begeleider en eerste lezer: E. L. J. Fortuin

Tweede lezer: W.A. van Helden

c.roelofsen@umail.leidenuniv.nl

ABSTRACT

Tegenwoordig worden voor de handeling 'eten' de werkwoorden *есть* en *кушать* veel door elkaar gebruikt in het Russisch. Naar mijn mening bestaat er een zeker verschil in het gebruik van deze twee werkwoorden. In deze scriptie heb ik een poging gedaan de werkwoorden tegenover elkaar te zetten om vervolgens tot de conclusie te komen dat er van een duidelijk verschil kan worden gesproken.

Dit onderzoek is gebouwd op veelal eigen bevindingen. De beschikbaarheid aan officiële bronnen was gering en dus heb ik het onderzoek gedaan uitgaande van voornamelijk woordenboeken. Daarnaast heb ik gebruik gemaakt van het Russisch Nationaal Corpus. Het bestuderen van de vele woordenboeken en het corpus heeft geresulteerd in een grote variatie aan resultaten, maar voor de huidige status van het gebruik in de spreektaal vond ik het nodig gebruik te maken van informele bronnen. Aldus heb ik het onderzoek bekrachtigd door een enquête te houden onder native-speakers van de Russische taal. Uit dit onderzoek blijkt dat er een duidelijk verschil bestaat in betekenis en gebruik van deze twee werkwoorden. Het is gebleken dat wanneer men de keuze maakt het ene of het andere werkwoord te gebruiken, afhangt van de situatie.

INHOUDSOPGAVE

	Abstract	2
	Inhoudsopgave	3
1	Inleiding	5
2	<i>Есть</i> en <i>Кушать</i>: Etymologie en Betekenis	6
	2.1 Betekenis.....	6
	2.2 Etymologie.....	7
	2.2.1 <i>Кус</i> en <i>Вкус</i>	7
	2.3 Betekenispad: Van toen tot nu.....	8
	2.3.1 Proeven en Proberen.....	8
	2.3.2 Literaire norm.....	10
3	<i>Есть</i> en <i>кушать</i>: Gebruik	15
	3.1 Het Russisch Nationaal Corpus.....	15
	3.1.1 Methodologie.....	15
	3.1.2 Corpusonderzoek.....	16
	3.2 <i>Кушать</i> : Een vriendelijke uitnodiging.....	18
	3.2.1 De imperatief.....	19
	3.3 Gebruik van <i>кушать</i> in combinatie met vloeibare consumpties.....	20
	3.4 Gebruik <i>есть</i> en <i>кушать</i> in combinatie met kinderen.....	21
	3.5 Gebruik <i>есть</i> en <i>кушать</i> in combinatie met niet-levende subjecten.....	22
	3.5.1 <i>Машина</i>	22
	3.5.2 <i>Роутер</i>	23
	3.6 Gebruik <i>есть</i> en <i>кушать</i> in combinatie met dieren.....	23
	3.7 Google-onderzoek.....	25
4	Enquête	27
	4.1 Opbouw en proces.....	27
	4.2 Uitkomsten per deelonderwerp.....	29
	4.2.1 Gebruik van <i>кушать</i> in de eerste, tweede en derde persoon singularis & formele situaties.....	29
	4.2.2 ' <i>Гусятина сладкая, я кушала</i> '.....	32
	4.2.3 Een vriendelijke uitnodiging & de imperatief.....	34
	4.2.4 <i>Кушать</i> in combinatie met vloeibare consumpties.....	37
	4.2.5 <i>Есть</i> en <i>кушать</i> in combinatie met kinderen.....	38
	4.2.6 <i>Есть</i> en <i>кушать</i> in combinatie met niet-levende subjecten.....	41

	4.2.7	<i>Есть</i> en <i>кушать</i> in combinatie met dieren.....	44
5		Conclusie	46
6		Bibliografie	47
7		Appendix	49
	7.1	Geselecteerde voorbeeldzinnen <i>есть</i>	49
	7.2	Geselecteerde voorbeeldzinnen <i>кушать</i>	53
	7.3	Enquête	58
	7.4	Datamatrix.....	61
	7.5	Tabellen en diagrammen	66
	7.5.1	Tabellen en diagrammen.....	66
	7.5.2	Tabellen en diagrammen optie 3 bij vraag 4.1 & 4.2	75

1 INLEIDING

In de Russische taal zijn er evenals in het Nederlands verschillende werkwoorden om de handeling 'eten' aan te duiden. Er zijn echter twee vormen waarvan veelvuldig gebruik wordt gemaakt: *есть* en *кушать*. Beide hebben zij als betekenis 'eten' en 'zich voeden'. Toch is het mij altijd opgevallen dat in bepaalde situaties *кушать* boven *есть* wordt verkozen. In deze scriptie zal de volgende vraag centraal staan: Wat is nu daadwerkelijk het verschil in betekenis en in het gebruik van deze twee vormen? Ik heb *есть* en *кушать* tegenover elkaar gezet en geprobeerd uit te vinden hoe deze worden gebruikt in het Russisch. Tevens heb ik me verdiept in de etymologie van deze woorden, maar voornamelijk heb ik onderzocht welke betekenissen er worden toegekend door verschillende woordenboeken en in welke situaties *есть* meer wordt gebruikt dan *кушать* en andersom. Hiervoor zijn formele, maar ook informele bronnen goed van pas gekomen. Als formele bronnen dienden onder andere algemene Russische, etymologische, historische en synoniemenwoordenboeken en het Russisch Nationaal Corpus (RNC). Het RNC is van groot belang geweest in mijn onderzoek. Na het invoeren van *есть* en *кушать* in het corpus heb ik van elk werkwoord honderd zinnen geselecteerd die ik ingevoerd heb in een Excel-bestand. Deze heb ik vervolgens bestudeerd en met elkaar te vergeleken. Daarnaast heb ik de uitkomsten bestudeerd die voortkwamen uit de invoering van de werkwoorden in enkele subcategorieën van het *Исторический Корпус*, een onderdeel van het RNC. Dit zijn de subcategorieën *Церковнославянский Корпус*, *Старорусский Корпус* en *Древнерусский Корпус*.

Door het bestuderen van al deze resultaten uit het corpus en woordenboeken zijn diverse vraagstukken ontstaan, zoals: Wordt *кушать* vaker gebruikt dan *есть* wanneer een persoon iemand uitnodigt om te eten? Hoe zit het met de combinatie van *кушать* met kinderen? Om te achterhalen welk verband *кушать* heeft met het gebruik bij kinderen, heb ik eveneens een klein onderzoek gedaan met gebruikmaking van de Russische versie van de zoekmachine Google. Zoals eerder vermeld, heb ik een enquête gehouden onder moedertaalsprekers. Deze enquête heeft een duidelijke bevestiging gegeven van het merendeel van de hypotheses dat gemaakt is na afronding van het theoretisch onderzoek. Desondanks bleken een aantal vraagstukken compleet anders uit de enquête te komen dan gedacht.

Overige informele bronnen waren onder andere Russische websites met informatie over deze kwestie en forums.

2 *ЕСТЬ* EN *КУШАТЬ*: ETYMOLOGIE EN BETEKENIS

2.1 BETEKENIS

De twee werkwoorden *есть* en *кушать* worden op verschillende wijzen vertaald. Tijdens mijn zoektocht naar de betekenissen heb ik grotendeels Russische woordenboeken doorgebladerd. De voornaamste betekenissen die door alle woordenboeken worden gegeven voor *есть* zijn 'eten', 'voedsel tot zich nemen' of 'zich voeden'. Overige betekenissen zijn 'aanvreten' en 'bijten, steken'. Zie hieronder enkele voorbeeldzinnen:

(1) *Кислота **ест** железо.*

(Honselaar, 2002: 332)

(2) *Лук **ест** глаза, когда его чистишь.*

(Koeznetsov, 1998)

In veel woordenboeken wordt *кушать* als eerste synoniem gegeven voor 'eten'. Het synoniemenwoordenboek van Абрамов geeft naast *кушать* nog vele andere synoniemen: *вкушать, потреблять, употреблять, питаться, глотать, поглощать, снедать, пожирать, (за)грысть, лопать, лупить, трескать, набивать себе брюхо, нагрузиться, закусить, перекусить, завтракать, обедать, ужинать, столовать* enzovoort.

De voornaamste betekenissen die worden gegeven voor *кушать* zijn net als bij *есть* 'eten' en 'zich voeden'. Voor *кушать* worden in het synoniemenwoordenboek van Абрамов, in tegenstelling tot bij *есть*, slechts twee synoniemen gegeven: *есть* en *пить*.

Toch heeft *кушать* in bepaalde situaties een andere betekenis. Zo luidt de betekenis in de *Молодёжный Сленг - Толковый словарь* van Nikitina '*пить спиртное*', ofwel 'alcohol nuttigen'. Dit is een op ironie gebaseerde betekenis.¹

In meerdere woordenboeken wordt 'proberen' als betekenis voor *кушать* gegeven. Hierover meer in hoofdstuk 3.3.1: *Proeven* en *proberen*.

Inmiddels is het duidelijk dat *кушать* niet slechts voor eten gebruikt kan worden, maar ook voor drinken. In de maar liefst twaalf overige bestudeerde woordenboeken wordt een betekenis gegeven dat betrekking heeft tot vloeibare consumptie. Hierover meer in hoofdstuk 4.3: Gebruik van *кушать* in combinatie met vloeibare consumpties.

---

¹ T. G. Nikitina, *Молодёжный Сленг. Толковый словарь* (2003)

2.2 ЕТΥΜΟΛΟΓΙΕ

Om aan te kunnen tonen dat een specifieke situatie invloed heeft op de keuze *есть* of *кушать* te gebruiken, is het niet overbodig te kijken naar de etymologische betekenis van deze woorden. *Есть* werd in het Oerslavisch gebruikt als *esti* en werd gebruikt in relatie tot dieren. Volgens onderzoekers² diende de Indo-Europese basis *-ed-* als bron voor de vorming van het woord. Deze basis is tevens in het woord *еда* te vinden. De Proto-Slavische vorm is **ědmь*³.

Кушать is afgeleid van het gemeenschappelijke Slavische woord *kusiti* (proberen). In verscheidene woordenboeken wordt verondersteld dat dit woord afstamt van het Gotische woord *kausjan*, welke wordt vertaald als ‘proberen’. De Oudkerkslavische vorm is *въкоушати*⁴.

2.2.1 КУС EN ВКУС

Het woord *кус* (grote hap of een groot stuk) wordt in het hedendaagse Russisch frequent gebruikt. Zo kent men nog *кусок* (stuk) en *кусочек* (kleine hap of een stukje). Het Oudrussische werkwoord *кусить* stamt af van *кус*, evenals *кусать* (Vasmer, 1967:431). Een duidelijk verband wordt zichtbaar: *Кус – кусить* en uiteindelijk *кушать*, welke tegenwoordig zo nu en dan ook gebruikt wordt om ‘happen, proberen’ aan te geven. Een meer gangbare vorm voor het uitdrukken van deze bezigheid is het werkwoord *кусать*, dat in het Nederlands vertaald wordt als ‘bijten’, ‘een hap nemen’. Deze variant is al te vinden in de *Domostroj*: een in de zestiende eeuw opgesteld boek met tips voor het huishouden en advies over religieuze en sociale onderwerpen.

*А благоволит Господь причаститься божественных тайн христовых, так ложечкой от священника принимая в уста осторожно, губами не чмокать, а руки сложить у груди крестом; а если кто достоин, дору и просфиру и все освященное нужно вкушать осторожно, с верой и с трепетом, и крошки на землю не уронить да не **кусать** зубами, как поступают иные; хлеб, ломая его, кусочками мелкими в рот класть, жевать губами и ртом, не чавкать; и просфиру с приправой не есть, а только воды прихлебнуть или вина церковного в кипяченую воду прибавить, а ничего иного туда не примешивать.*

(Домострой, XVI в.)

Het zelfstandig naamwoord *вкус* heeft eveneens een interessante achtergrond. De online *Этимологический словарь русского языка* van Yandex vermeldt dat *вкус* een ontlening is aan het Oudkerkslavische werkwoord *въкусити*, welke is afgeleid van het werkwoord *кусити*

² Welke onderzoekers dit precies waren wordt echter niet vermeld in de *Этимологический словарь русского языка* van Семјонов.

³ А. В. Семјонов, *Этимологический словарь русского языка* (2003)

⁴ М. Vasmer, *Этимологический словарь русского языка* (1967)

(proberen). In de *Этимологический словарь русского языка* van Semjonov vindt men de Oudrussische betekenis van het woord, namelijk *въкусъ*. Tevens is het woord volgens dit woordenboek een leenvertaling van het Franse woord *goût*, dat bovendien uit het Latijn komt (*gustus*) en dat ‘proef, test’ betekende. Zie het onderstaande Oudkerkslavische fragment betreffende *вкус*:

(3) **НОВОПЛОДЪА ПО ВЕРАЗОУ АДАМ(О)ВА ꙗ ДРЪВА ВЪЗБРАНЕНАГО ВКОУСА.**
ВЪКОУШАКТЪ ЗЪЛЧЬ СЪ ВКОУСОМЪ ПО СЕМОУ ВЕРАЗОУ ЧЪРНЫЦЮ

(Сказание о черноризском чине, Kirill Turovskij, XII в.)

2.3 BETEKENISPAD: VAN TOEN TOT NU

2.3.1 PROEVEN EN PROBEREN

Het woord *proef* of *proeven* speelt een rol in de betekenis van *кушати* en de ontwikkeling ervan in de loop der tijd. Er blijkt een verband te zijn tussen het woord *вкус* en *proef, test*. Dit zit als volgt in elkaar: Het Oudrussische *въкусъ* is een leenvertaling van het Franse woord *goût*, welke is afgeleid van het Latijnse *gustus* (proef, test).

Volgens de online *Этимологический словарь русского языка* van Yandex is *вкус* een ontlending van het Oudkerkslavische werkwoord *въкусити*, welke is afgeleid van het gemeenschappelijke Slavische werkwoord *кусити* (proberen). Daaropvolgend komt *кусити* voort uit het Gotische *kausjan* (dat eveneens de betekenis van *proberen* draagt), terwijl *кушати* zijn oorsprong weer in *кусити* vindt. Bovendien wordt *proberen* in meerdere woordenboeken als betekenis gegeven voor *кушати*. In bijvoorbeeld de *Словарь Русских Народных Говоров* (1980:195) wordt *proberen* als derde algemene betekenis gegeven voor *кушати* met de beschrijving *пробовать пищу на вкус*, ofwel ‘met de smaakzin keuren van eten’. De volgende voorbeeldzin wordt hierbij gegeven:

(4) *Гусятина сладкая, я кушала.*

(Словарь Русских Народных Говоров, 1980:195)

Het wordt duidelijk dat *кушати* in zin 4 niet neigt naar de betekenis ‘eten’ of ‘zich voeden’, hoewel dit de meest voorkomende betekenis is die tegenwoordig wordt gegeven in woordenboeken of overige (informele) bronnen. In deze zin draagt *кушати* echter de betekenis van ‘proeven’. Vermeldenswaardig hierbij is het feit dat ik zinnen als deze, waar het de bedoeling is ‘proeven’ aan te duiden met het werkwoord *кушати*, vrijwel niet ben tegengekomen. Mogelijkerwijs is het werkwoord *вкусити* (de perfectieve tegenhanger van *вкушати*) een betere variant. Dit werkwoord wordt namelijk in het *Groot Russisch-Nederlands woordenboek* van Honselaar onder andere vertaald als *proeven* (de smaak proberen).

Wellicht zou zin 4 vervangen kunnen worden door de volgende zin:

(5) *Гусятина сладкая, я **вкусила**.*

Ondanks dat het werkwoord *вкусить* de betekenis ‘proeven’ niet alleen in het *Groot Russisch-Nederlands woordenboek* van Honselaar toegekend krijgt, maar ook in overige woordenboeken, heb ik toch mijn twijfels over de gebruikelijkheid van deze zin. Persoonlijk lijkt mij de volgende zin passender:

(6) *Гусятина сладкая, я **пробовала**.*

Deze kwestie leek mij geschikt om voor te leggen aan native-speakers. Meer over de uitkomsten in hoofdstuk 4: Enquête.

In het Middelnederlands betekende het werkwoord *proeven* ‘bewijzen/aantonen’⁵, zoals nog in het hedendaags Engels bekend staat als *to prove* en in het Duits als *prüfen*. In het Nieuwnederlands is deze betekenis verouderd en is het vervangen door ‘beproeven’ en ‘proberen’ (met de smaakzin keuren)⁶. Ongeveer dezelfde ontwikkeling is te zien in het Russisch bij het zelfstandig naamwoord *вкус*: De betekenis van *вкус* stamt ver terug uit het Latijn, waar het ‘proef, test’ betekende. *Вкус* is echter een ontleening van het werkwoord *въкусити* in het Oudkerkoslavisch, welke is afgeleid van *кусити* (proberen). Zo wordt er tevens in het Russisch een verband duidelijk tussen *proeven* en *proberen*.

Van *proberen* is men vervolgens overgegaan op *кушать*. Dit begon ongeveer vanaf het gemeenschappelijke Slavische werkwoord ‘*kusiti*’ (proberen), waarna deze plaats maakte voor het Oudrussische werkwoord *кусить* (happen, proberen). Uit *кусить* is vervolgens *кушать* voortgekomen. De betekenis *happen* in *кусить* komt overigens voort uit het woord *кус* (grote hap of een groot stuk), zoals in hoofdstuk 3.2.1: *Кус* en *Вкус* staat beschreven. Waarschijnlijk sloegen de werkwoorden *happen* en *proberen* al op de handeling ‘eten’, aangezien men hapt met de mond en *proberen* ook kan slaan op *proeven*, waarna *proberen* logischerwijs de betekenis krijgt ‘met de smaakzin keuren’. Een voorbeeldzin die past bij deze stelling is: ‘*Vader, heeft u mijn rozijnen al geproefd? ‘Nee nog niet, ik zal ze eens proberen*’. Op deze wijze werd de betekenis van het woord *кусить* waarschijnlijk steeds dichterbij de betekenis ‘eten’ gebracht. Hier is vervolgens *кушать* uit voortgekomen, waarvan de betekenis langzamerhand dichterbij naar *есть*

---

⁵ Dit was omstreeks 1240.

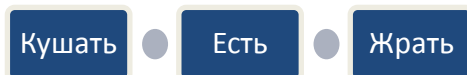
⁶ www.etymologiebank.nl/trefwoord/proeven

toeschuift. Een interessante wetenswaardigheid is dat *кушати* in het Oekraïens ‘proberen’ betekent, hoewel men dit werkwoord in deze taal zelden tegenkomt⁷.

Opvallend is het feit dat de woordenboeken waarin *proberen* als tweede of derde betekenis wordt gegeven veelal ouder zijn dan de modernere woordenboeken, waarin *proberen* niet als een van de verschillende betekenissen van *кушати* wordt genoemd. Wellicht heeft dit te maken met het feit dat ‘eten’ en ‘zich voeden’ de overhand lijkt te nemen. Ten eerste is ‘eten’ of ‘zich voeden’ de meest voorkomende betekenis die wordt gegeven aan *кушати*. Ten tweede ben ik situaties waarin *кушати* wordt gebruikt om de handeling ‘proeven’ aan te duiden vrijwel niet tegengekomen gedurende het gehele onderzoek.

2.3.2 LITERAIRE NORM

In het hoofdstuk *Вопить и Кушати* van het boek *Гордый наш язык* weidt *Vladimir Kolesov* onder andere uit over de ontwikkeling van de literaire norm betreffende de werkwoorden *кушати*, *есть* en *жрать*. *Kolesov* introduceert de volgende rij:

Het eerste werkwoord ‘opent’ de rij. De rij heeft *Kolesov* laten beginnen met *кушати*, aangezien dit woord volgens hem deel uit maakte van de archaische categorie en vroeger behoorde tot hoog taalgebruik. De middelste vorm geldt altijd als de (literaire) norm. De laatste vorm geldt als de variant die voornamelijk in de spreektaal gebruikt wordt en veelal een tendens heeft naar grof taalgebruik.⁸

Het werkwoord *есть* kan dus worden gezien als de standaardvorm. Hoewel *Kolesov* het werkwoord *жрать* (*tegenwoordige betekenis: vreten*) heeft ingedeeld in de categorie ‘spreektaal en grof taalgebruik’, behoorde het woord in de eerste helft van de negentiende eeuw tot een hoge standaard. Dit woord droeg de betekenis van ‘eten’ en werd gezien als een beschaafd woord. *Кушати* was de algemene norm. Het was enigszins vergelijkbaar met *жрать*, alleen was *кушати* gebruikelijker. Schrijvers van deze periode gaven dan ook voornamelijk hun voorkeur aan *кушати*. Dit is overigens te zien aan de resultaten die ik in het *Поэтический Корпус*⁹ heb gevonden. Zie onderstaande voorbeelden:

(7) *Какую торговлю мы здесь заведем!*

Давай потом ездить и в даль и к соседям!

⁷ I. N. Kiritsjenko, *Українсько-Російський словник* (1958)

⁸ Overige rijtjes die *Kolesov* bespreekt zijn: *Вопить – кричать – орать* en *супруга – жена – баба*.

⁹ Subcorpus van het Russisch Nationaal Corpus.

*Каких им диковин с собой навезем!
С каким небывалом товарищем подъедем!
Вот новая пряность Европе на пир!
Вот новые яды! Пусть **кушает** мир!*

(Остров, V. G. Benediktov, 1850-1856)

(8) *Соблазнился*

*Свирепый зверь — стал **кушать** виноград,
И столько он покушал винограду,
Что с ног свалился, пьяный до упаду,
Да и заснул.*

(Сказка о пастухе и диком вепре, N. M. Jazykov, 1835)

(9) *Дивится пленная княжна,*

*Но втайне думает она:
«Вдали от милого, в неволе,
Зачем мне жить на свете боле?
О ты, чья гибельная страсть
Меня терзает и лелеет,
Мне не страшна злодея власть:
Людмила умереть умеет!
Не нужно мне твоих шатров,
Ни скучных песен, ни пиров —
Не стану есть, не буду слушать,
Умру среди твоих садов!»
Подумала — и стала **кушать**.*

(Руслан и Людмила, A. S. Poesjkin, 1820)

Het werkwoord *есть* werd in deze periode beschouwd als eenvoudig taalgebruik.

Vanaf de tweede helft van de negentiende eeuw vindt er een verandering plaats in de betekenis van *жрать*. De betekenis luidt dan 'zich gretig verzadigen', dat voornamelijk gebruikt wordt bij het spreken over dieren (*собака не кушает, а жрёт*). Naarmate men verder gaat in de tijd wordt dit werkwoord ook gebruikt wanneer men spreekt over de minder bedeeden, en vervolgens ook over iedereen die op deze manier consumeert.

Evenzeer ondergaat het werkwoord *есть* een belangrijke ontwikkeling. In het begin van de negentiende eeuw was het mogelijk een derde persoon singularis te vormen van de

werkwoorden *есть* en *кушать*. Vanaf de twintigste eeuw wordt door de lexicografen¹⁰ bepaald dat men voortaan *есть* dient te gebruiken ter vervanging van *кушать*. Tevens is vanaf dit moment het gebruik van de derde persoon singularis van *кушать* niet meer correct. De volgende zinnen zijn dan als gevolg van deze nieuwe regels officieel niet meer mogelijk:

(10) *Собака кушает быстро.*

(Гордый наш язык..., V. V. Kolesov, 2006)

(11) *Кушать хочешь?*

(Гордый наш язык..., V. V. Kolesov, 2006)

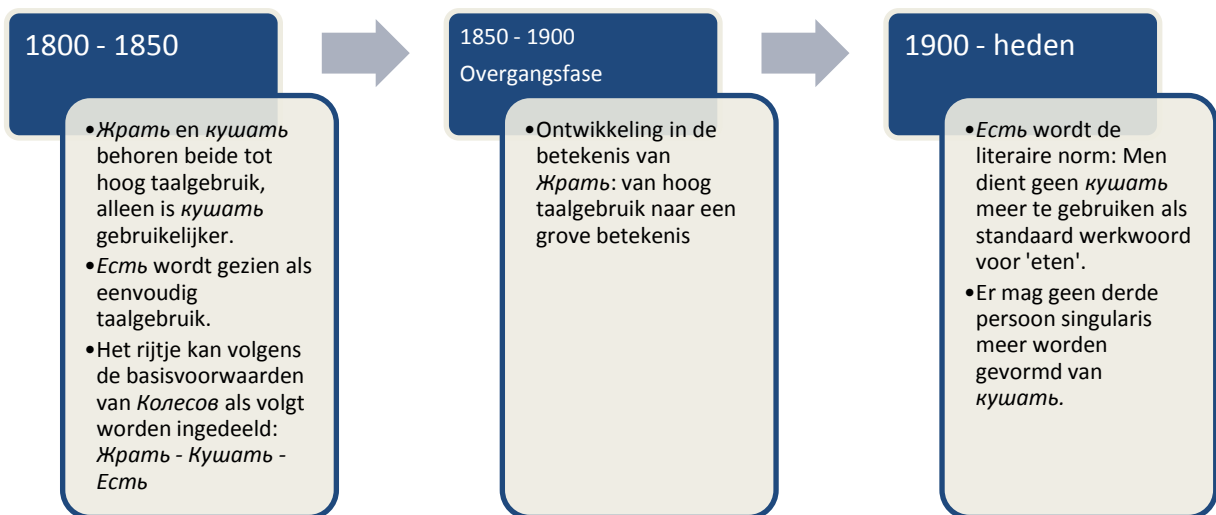
De uiteindelijke conclusie uit het hoofdstuk van *Kolesov* luidt dat *кушать* en *жрать* zich na deze veranderingen aan weerszijden van *есть* in het rijtje geplaatst hebben, dat nu als (literaire) norm is gaan gelden. De mogelijkheid tot vrije keuze tussen *есть* en *кушать* was hiermee verdwenen, evenals de correctheid van de uitspraak *кушать подано*. Dit werd gezegd wanneer de tafel gedekt was en men kon aanschuiven. In de onderstaande grafiek is te zien dat deze uitspraak zijn populariteit verliest vanaf de twintigste eeuw.

Figuur 2.1: De relatieve frequentie van de uitspraak *кушать подано* in de periode 1800-2008 (gegenereerd met behulp van de Google Ngram Viewer, <http://books.google.com/ngrams>, smoothing level 3)

Op basis van het hoofdstuk van *Vladimir Kolesov* kunnen we de besproken ontwikkelingen samenvattend in een schema ordenen:

¹⁰ Welke lexicografen dit exact waren, vermeldt *Kolesov* jammer genoeg niet in zijn hoofdstuk.

Dat *кушать* als incorrect wordt beschouwd vanaf de twintigste eeuw is het punt waar *Kolesov* stopt. Hij vermeldt echter niets over het latere gebruik van *кушать*. Het is een nog redelijk onduidelijke zaak hoe het precies zit met het gebruik van de derde persoon singularis wat betreft dit werkwoord.

In de rubriek *Великий и Могучий*, onderdeel van de lokale televisiezender genaamd *Телемикс* in *Oessoeriejsk* en omgeving, weidt *Maria Denisenko* uit over de correcte vormen van *кушать*.¹¹ Deze hoofddocente van de Russische taal en literatuur houdt zich in deze rubriek bezig met de complexe regels van het Russisch. Ze bespreekt de vervoegingen van *кушать* als volgt: De eerste, tweede en derde persoon singularis *кушаю*, *кушаешь* en *кушает* worden beschouwd als vormen van volkstaal. Het feit dat dit zo wordt beschouwd staat volgens *Denisenko* in verband met het feit dat het werkwoord in de negentiende eeuw werd uitgesproken door dienstmeisjes en lakeien, wanneer men verzocht werd aan te schuiven voor de maaltijd. Deze situatie vinden we in een narratief gedicht van *Nikolaj Aleksejevitsj Nekrasov* uit zijn werk *Кому на Руси жить хорошо*:

(12) *Бежит лакей с салфеткою,
Хрошает: "Кушать подано!"
Со всей своею свитою,
С детьми и приживалками,
С кормилкою и нянькою,
И с белыми собачками,
Пошел помещик завтракать,
Работы осмотрев.*

¹¹ <http://www.youtube.com/watch?v=f6hIWhVZYbE>

*С реки из лодки грянула
Навстречу барам музыка,
Накрытый стол белеется
На самом берегу...*

(Кому на Руси жить хорошо - Последышь, Н. А. Некрасов, 1872)

Tevens vermeldt *Denisenko* dat het in elke willekeurige situatie correct is *есть* te gebruiken. Dit is inderdaad de norm, zoals *Vladimir Kolesov* liet weten in zijn hoofdstuk *Вопить и Кушать*. Daartegenover staat *кушать*, dat in de literaire taal beperkt wordt gebruikt. Dit wordt eveneens bevestigd in de *Большой академический словарь русского языка (2007:837)*.

Toch worden in vrijwel alle bestudeerde woordenboeken de eerste, tweede en/of derde persoon singularis gegeven. Dit betreft woordenboeken die uitgegeven zijn vanaf het jaar 1956 tot 2007, inclusief de *Большой академический словарь русского языка*. Hoewel *кушать* in de literaire taal beperkt wordt gebruikt, is het wellicht inderdaad toegestaan het woord in de volkstaal te gebruiken, waarbij gebruik kan worden gemaakt van de eerste, tweede en/of derde persoon singularis.

3 *ЕСТЬ* EN *КУШАТЬ*: GEBRUIK

3.1 HET RUSSISCH NATIONAAL CORPUS

3.1.1 METHODOLOGIE

Allereerst ben ik begonnen met het invoeren van *есть* en *кушать* op het Russisch Nationaal Corpus. Na aankomst op de hoofdpagina, klikte ik op *Поиск в корпусе*. Vervolgens kon ik in het eerste zoekbalkje, genaamd *Слово*, de werkwoorden invoeren. Nu bestaan er twee soorten *есть* in het Russisch. De andere variant betreft namelijk een afzonderlijke vorm van het werkwoord *быть*, dat staat voor 'is'. De bedoeling was om deze vorm niet mee te nemen in de zoekresultaten. Om zodoende het gewenste resultaat te krijgen, was het noodzakelijk om *-быть* achter *есть* te zetten. Dit zorgde er uiteindelijk voor dat ik maar liefst 5812 zoekresultaten kreeg. Voor het zoeken naar zinnen beschikkend over het werkwoord *кушать*, kon simpelweg *кушать* ingetoetst worden. De uitkomst betrof 1822 zoekresultaten. Vervolgens ben ik begonnen met het verzamelen van honderd zinnen die over een vorm van *есть* beschikken en honderd zinnen met een vorm van *кушать*. Door de massa aan zoekresultaten met deze twee werkwoorden ben ik een lange tijd bezig geweest met het zorgvuldig selecteren van deze zinnen. Belangrijk hierbij was erop te letten dat alle zinnen afkomstig waren van verschillende schrijvers. Een schrijver kan namelijk vaker *есть* of *кушать* gebruiken dan een andere, met als gevolg dat er tijdens onderzoek wellicht geen optimaal resultaat wordt bereikt. Om een conclusie te kunnen trekken uit het onderzoek is het van belang dat de resultaten verkregen zijn via meerdere bronnen. Hoe groter de verscheidenheid aan bronnen en schrijvers, hoe groter de kans op zekerheid over de uitkomsten van het onderzoek. Als de informatie slechts afkomstig is van een enkele schrijver die over het algemeen geneigd is het woord *кушать* te gebruiken in verschillende situaties, is conclusies trekken gebaseerd op meerdere zinnen van deze schrijver niet handig. Een andere schrijver zou in dezelfde situatie wellicht wel *есть* gebruiken. Tevens is het belangrijk te kijken naar de verschillende onderwerpen van zinnen. Soms staat er een aantal zinnen onder elkaar dat slechts gezondheid als onderwerp heeft, of bijvoorbeeld het eetgedrag of de opvoeding van het kind. Als voorbeeld neem ik de volgende twee zinnen:

(13) *Именно это и будет кушать потом ребенок.*

(14) *Дети кушать хотят, знаете ли...*

Deze zinnen onderbouwen de bewering dat *кушать* samen kan gaan met kinderen. Zou de zin *Люди кушать хотят, знаете ли...* net zo vanzelfsprekend kunnen zijn? En hoe wordt *кушать* in het algemeen in de Russische taal gebruikt? Om antwoord op deze vragen te vinden is het niet verstandig te kijken naar zinnen waarin slechts over kinderen wordt gesproken. Bovendien is

het zinvol te melden dat deze beide zinnen als bron een Russisch forum hebben, namelijk *Красота, здоровье, отдых (форум) (2005)*. Wellicht is het taalgebruik op een forum anders dan in dagelijkse niet-virtuele conversaties of in schriftelijk taalgebruik. Daarbij hangt het er waarschijnlijk vanaf wat voor soort forum het betreft. Denk bijvoorbeeld aan verschillende onderwerpen, door wie de kwesties in het forum worden besproken et cetera.

3.1.2 CORPUSONDERZOEK

Na een selectie te hebben gemaakt, begon ik de zinnen met het werkwoord *есть* te bestuderen. Het viel mij op dat *есть* veelvoorkomend is in algemeen gebruik. Dit wil zeggen dat het werkwoord vaak wordt gebruikt en dat het niet lijkt alsof er specifieke situaties gekoppeld kunnen worden aan het gebruik van *есть* (zoals bij *кушать*). In principe is het gebruik van *есть* dus algemeen en kan het waarschijnlijk in alle gevallen *кушать* vervangen¹².

Onderstaand enkele zinnen met het werkwoord *есть*:

- (15) *Разве их можно есть?*
- (16) *Фондю едят специальными вилками.*
- (17) *Так как вегетарианцы не едят ничего мясного и рыбного...*
- (18) *Он любит есть жёлуди, дикие яблоки...*
- (19) *Люди едят плохо.*
- (20) *Я никогда не ел такого вкусного мёда.*

(RNC)

Na het bestuderen van deze en de overige zinnen ben ik niet tot de conclusie gekomen dat het gebruik van *есть* opvallende verschijnselen vertoont en kan ik niet direct conclusies trekken dat het gebruik van *есть* passend is voor een bepaalde situatie. De zinnen waarin *есть* gebruikt wordt zijn geen bijzondere zinnen. Tevens variëren de onderwerpen.

Vervolgens heb ik de zinnen met *кушать* bestudeerd, waar wel direct opvallende verschijnselen naar voren kwamen. *Кушать* komt regelmatig voor in algemeen gebruik. Zie bijvoorbeeld de volgende zinnen:

- (21) *Они стали кушать.*
- (22) *Он целый час кушал.*
- (23) *А кушать где изволите? ...*
- (24) *Кушать в китайских рестораниках.*
- (25) *Нельзя её кушать!*

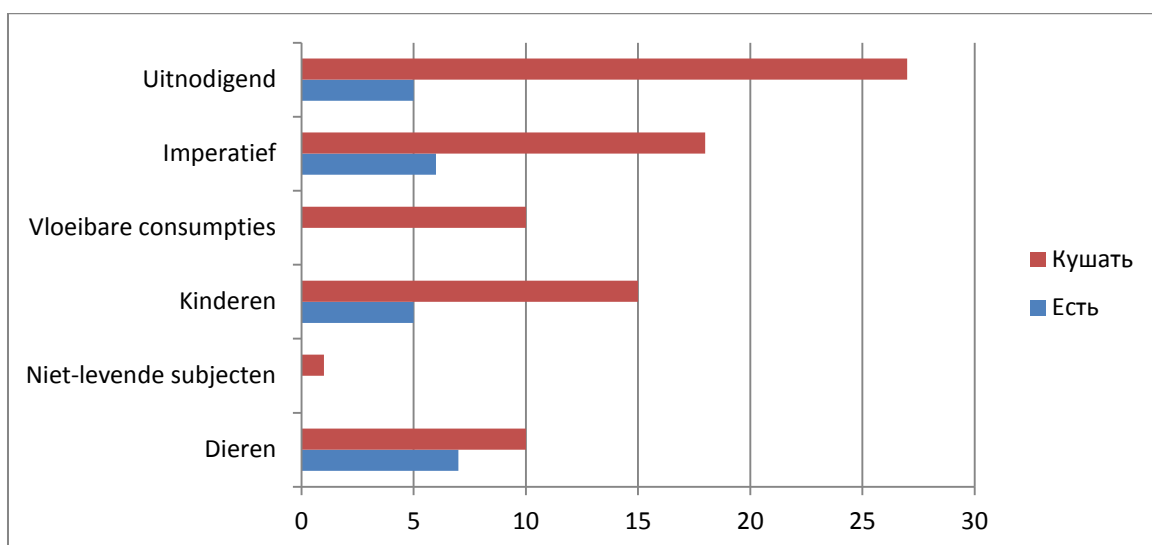
¹² Dit is een waarneming die ik deed tijdens mijn onderzoek, of *кушать* daadwerkelijk in alle gevallen vervangen kan worden door *есть* heb ik niet verder onderzocht.

Toch zit er een aanzienlijk verschil tussen *есть* en *кушать*. Het is me opgevallen dat *кушать* vaak wordt gebruikt in situaties wanneer men samen is, samen gaat eten en waar gezelschap en gezelligheid centraal staat. Misschien ietwat informeel om te melden maar naar mijn idee nuttig is het feit dat ik tijdens mijn bezoek aan Wit-Rusland als gastzijnde bij een gezin meerdere malen op een dag de infinitiefvorm *кушайте* te horen heb gekregen. Niet alleen hoorde ik deze vorm van *кушать*, tevens werd de imperatiefvorm *попробуйте* van het perfectieve *попробовать* er doorheen gebruikt. Aangezien *кушать* is afgeleid van het gemeenschappelijke Slavische woord 'kusiti' (proberen), is hier dus een duidelijk verband te zien tussen *кушать* en *пробовать*. In een artikel op de website van *Центр эффективных коммуникаций Ивана Арцишевского* wordt zelfs vermeld dat *кушать* in het Oudrussisch een geheel andere betekenis had, namelijk *попробовать, отведасть всего понемногу и немного поесть*¹³.

Uiteraard steunt mijn ervaring als gastzijnde in Wit-Rusland de bewering dat *кушать* vaak wordt gebruikt in situaties wanneer men samen eet en waar gezelschap en gezelligheid centraal staat.

Tijdens het bestuderen van de geselecteerde zinnen kwam niet alleen naar voren dat *кушать* frequent gebruikt wordt bij gezelschapssituaties, maar ook nauw in verband staat met kinderen. Tevens is het opgevallen dat *кушать* gebruikt wordt in combinatie met bepaalde niet-levende subjecten en zoals eerder aangegeven, samen gaat met vloeibare consumpties. De verschillende combinaties heb ik als volgt ingedeeld in een overzichtelijk diagram:

Figuur 3.1: Gebruik van *есть* en *кушать* in verschillende combinaties

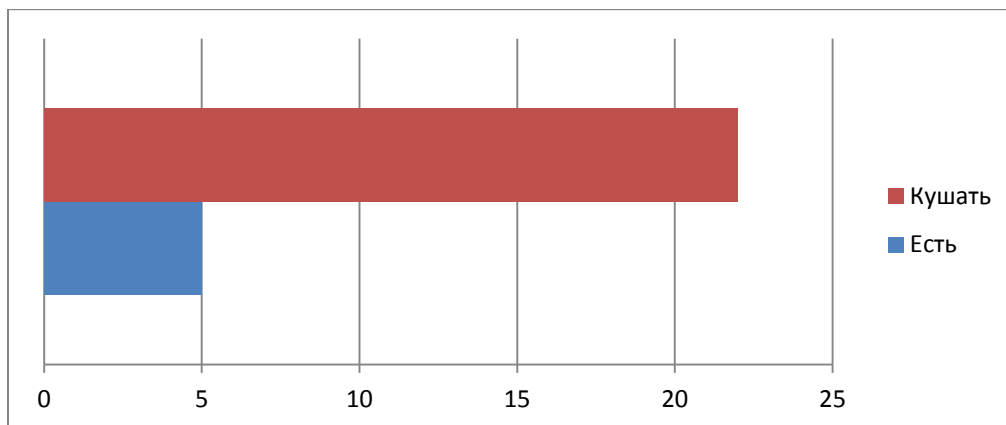
¹³ *Кушать или есть?*, Центр эффективных коммуникаций Ивана Арцишевского

Opvallend is dat de verschillende categorieën goed in combinatie gaan met *кушать*, aangezien *кушать* hier de leiding neemt. Per categorie zal ik deze combinatie behandelen en onderzoeken.

3.2 КУШАТЬ: EEN VRIENDELIJKE UITNODIGING

In een groot aantal woordenboeken wordt *кушать* beschreven als een werkwoord dat veel gebruikt wordt in de vorm van een vriendelijke uitnodiging voor een maaltijd en soms zelfs als uitnodiging om slechts te komen drinken.

Dit kom ik eveneens tegen tijdens het bestuderen van de honderd geselecteerde zinnen uit het RNC. De gehele groep van honderd zinnen beschikt over zevenentwintig zinnen die het doel hebben iemand uit te nodigen om te eten of te drinken, menigmaal in de vorm van een imperatief. In deze categorie zinnen wordt *кушать* frequent gebruikt. Zie het onderstaande resultaat:

Figuur 3.2: Gebruik van *есть* en *кушать* in uitnodigende zinnen

Maria Denisenko weidt in haar rubriek *Великий и Могучий* uit over het correcte gebruik van *кушать*. Ook volgens haar is het werkwoord passend in de vorm van een beleefde uitnodiging voor een maaltijd. Het is officieel toegestaan de infinitief en imperatief te gebruiken bij een beleefde uitnodiging voor een maaltijd, bijvoorbeeld in *иди(те) кушать, пожалуйста*.

(27) -*Пожалуйста кушать*- позвали Машеньку.

(*Переполох, А. Р. Тсjechov, 1886*)

3.2.1 IMPERATIEF

Na het bestuderen van alle geselecteerde zinnen uit het RNC wordt duidelijk dat *кушать* vaker dan *есть* gebruikt wordt voor de imperatief. *Есть* telt zes imperatiefvormen, *кушать* maar liefst achttien. Er blijkt een duidelijk verband te zijn tussen het gebruik van *кушать* en uitnodigende zinnen. Een van de conclusies die ik tot nog toe heb kunnen trekken, is dat *кушать* onder andere vaak gebruikt wordt voor gezelschapssituaties wanneer er samen gegeten wordt

en er gasten op bezoek zijn. De persoon die de mensen heeft uitgenodigd wenst dat men gaat eten en neigt er dus naar de imperatief te gebruiken. Zie enkele zinnen:

(28) **Кушайте**, гости дорогие, всё равно выбрасывать!
(Dictionary of Russian Slang and Colloquial Expressions, V. Shlyakhov & E. Adler, 2006)

(29) **Кушай** яблочко, мой свет.
(Сказка о мертвой царевне и о семи богатырях, А. С. Пoesjkin, 1833)

(30) Улыбка белеет в губах моего товарища.
«**Кушай**, товарищ», — опять на ходу протянулась рука с кистью глаз моря.
(Ручей с холодной водой, V. Chlebnikov, 1921)

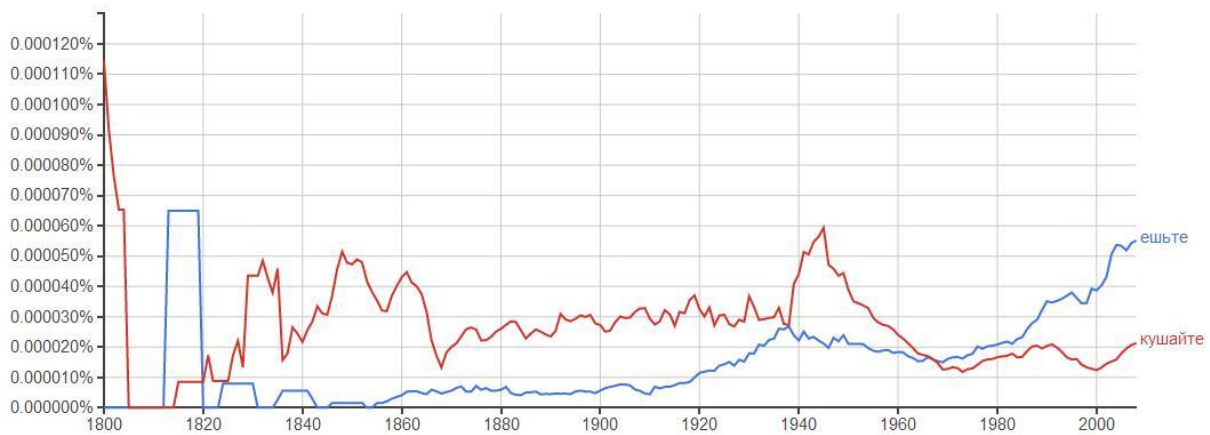
Dit zijn een aantal voorbeelden van zinnen die behoren tot een van de gebruikelijkere uitdrukkingen waarvoor men *кушать* in de imperatief gebruikt. Overigens maakt men nog regelmatig gebruik van de uitdrukking *приятно кушать*. Deze draagt ongeveer dezelfde betekenis als *приятного аппетита*.

In een van de bestudeerde zinnen heb ik beide werkwoorden in imperatiefvorm gevonden:

(31) - Вы **ешьте**, **ешьте**, - угощал Ёжик. - **Кушайте**, - кивал Медвежонок. - У нас много, - говорил Ёжик.
(RNC)

In deze zin gebruikt de egel de imperatiefvorm van *есть* en het beertje dezelfde vorm van *кушать*. Waarom de egel en het beertje beide een verschillende vorm gebruiken, is mij niet helemaal duidelijk.

De onderstaande grafiek duidt de frequentie van de imperatiefvormen *ешьте* en *кушайте* aan in de periode 1800-2008. Opvallend is dat *кушайте* aan populariteit verliest en wordt ingehaald door *ешьте*.

Figuur 3.3: De relatieve frequentie van de imperatiefvormen *ешьте* en *кушайте* in de periode 1800-2008 (gegenereerd met behulp van de Google Ngram Viewer, <http://books.google.com/ngrams>, smoothing level 3)

3.3 GEBRUIK VAN *КУШАТЬ* IN COMBINATIE MET VLOEIBARE CONSUMPTIES

Tevens ben ik tot de ontdekking gekomen dat *кушать* niet uitsluitend voor eten wordt gebruikt, maar ook voor drinken. Niet alleen staat in de *Словарь русского языка* van Evgenjeva beschreven dat *кушать* samen met *пить* gaat¹⁴, bij het bestuderen van de honderd geselecteerde zinnen ben ik maar liefst tien zinnen tegengekomen waarbij *кушать* betrekking heeft op een vloeibare consumptie. Enkele voorbeelden zijn:

- (32) *А принято было **кушать чай** и вести разговоры на общие темы, потому что близкая дружба и откровенность тоже были не в моде.* (RNC)
- (33) *А их превосходительство, как на грех, на ту пору **чай** на балконе **кушали**...* (RNC)
- (34) ***Водку кушали**, пирожки кушали, папирос, сигар не спрашивали, — и загибает пальцы.* (RNC)

De meest voorkomende combinatie was *кушать + чай*. Ook kwamen de combinaties *кушать + водка* en *кушать + кофе* voor. Dit verschijnsel ben ik echter nog niet bij het werkwoord *есть* tegengekomen. Er is geen enkele zin te vinden waarbij *есть* samen gaat met een vloeibare consumptie, waarschijnlijk heeft het dan ook geen verband met drinken. Daarnaast dient men niet te vergeten dat de Indo-Europese basis *-ed-* niet alleen de basis is voor het woord *есть* dat voortkomt uit de Proto-Slavische vorm **ědъ*, ook is het de basis voor het woord *еда*, dat naar mijn idee tevens niet geassocieerd wordt met drinken. Ook in verschillende Russische woordenboeken en het *Groot Russisch-Nederlands Woordenboek* van W. Honselaar is niks te

¹⁴ Hier wordt vermeld dat *кушать* onder andere samengaat met *чай* en *кофе*.

vinden over *есть* dat mogelijk een verband heeft met vloeibare consumpties. Daarentegen kan bij *кушать* een duidelijke conclusie getrokken worden over deze combinatie. Het wordt officieel aangegeven in woordenboeken, daarnaast heeft mijn eigen onderzoek extra zekerheid gegeven over deze kwestie.

Grofweg is het mogelijk om een conclusie te trekken naar aanleiding van deze uitkomsten: *Есть* is gangbaar voor het gebruik van vaste consumptie, *кушать* daarentegen kan gebruikt worden voor vaste consumptie evenals vloeibare consumptie.

3.4 GEBRUIK *ЕСТЬ* EN *КУШАТЬ* IN COMBINATIE MET KINDEREN

Bij het bestuderen van de verschillende zinnen uit het RNC viel mij op dat *кушать* voornamelijk wordt gebruikt bij kinderen. Van de honderd geselecteerde zinnen met *есть* hebben er vijf te maken met kinderen en van de honderd zinnen met *кушать* zijn dat er vijftien. Dit betreft zinnen waarin er over kinderen wordt gesproken en zinnen die gericht zijn naar kinderen zelf. Dat *кушать* vaak gebruikt wordt bij kinderen, was in de eerste instantie het idee dat ik had voordat ik aan dit onderzoek begon. In verschillende zinnen waarin bijvoorbeeld het gedrag van kinderen wordt besproken gebruikt men vooral het werkwoord *есть*. Een voorbeeld hiervan is:

(35) *Ребёнок начинает капризничать, просить есть, пить, спать, писать и тут же заявляет: "Ничего не хочу!"*

(RNC)

Maar zodra iemand zich naar het kind zelf richt en bijvoorbeeld een kind beveelt te eten, krijgt het kind vaak *кушай* te horen. Toch kan nu nog niet met zekerheid worden gezegd dat *кушать* vaak wordt gebruikt in combinatie met kinderen. Het valt op dat het frequent voorkomt, maar er zijn net als bij de kwestie *машина ест/кушает* geen overige officiële bronnen beschikbaar, hoewel men op fora grotendeels beweert dat het een gebruikelijk werkwoord is wanneer er met kinderen zelf wordt gesproken. Om behalve de enquête nog enig onderzoek te doen aan de hand van informele bronnen, heb ik me verdiept in Google. Dit onderzoek wordt besproken in hoofdstuk 4.7.

Denisenko concludeert tenslotte in haar rubriek dat *кушать* passend is in de communicatie met kinderen evenals in de vorm van een beleefde uitnodiging voor een maaltijd.

Tevens is het correct *кушать* te gebruiken als men wenst dat een kind gaat eten, evenals in de algemene communicatie met een kind, bijvoorbeeld *ты хочешь кушать?*

3.5 GEBRUIK *ЕСТЬ* EN *КУШАТЬ* IN COMBINATIE MET NIET-LEVENDE SUBJECTEN

Naast het gebruik van *есть* en *кушать* in combinatie met kinderen, is het gebruik tevens mogelijk met *машина* en *роутер*. Over deze combinatie zijn echter geen officiële bronnen te vinden en dus is internet wederom een grote hulp voor het theoretisch onderzoek geweest. Gemengd gebruik van *есть* en *кушать* komt ook hier veel voor.

3.5.1 МАШИНА

In figuur 4.1 ziet men dat er van de geselecteerde zinnen uit het RNC slechts één zin de combinatie *машина* + *кушать* laat zien. Dit is geen reden om te stellen dat *машина* + *кушать* frequenter voorkomt dan *машина* + *есть*, maar door deze zin deed ik de ontdekking dat deze combinatie bestaat. Zo heb ik mijn onderzoek in deze categorie voortgezet door te zoeken naar dezelfde combinatie, maar dan met een ander niet-levend subject. Hieruit kwam dat er soortgelijke combinaties bestaan met vele moderne termen, waaronder met het woord *роутер*.

Zoekmachine Google vindt veel resultaten wanneer er wordt gezocht op *машина кушает* en *машина ест*. Onder deze resultaten vindt men vooral fora en enkele websites met informatie over het veelvuldig olie- en benzineverbruik van een auto. Zo zijn de volgende zinnen ook het meest voorkomend:

- (36) *Машина кушает много бензина.*
- (37) *Машина кушает масло.*
- (38) *Машина ест много бензина.*
- (39) *Машина ест масло.*

(Google)

De zinnen waarin het werkwoord *кушать* wordt gebruikt zijn echter in de meerderheid. Toch zit er in deze combinatie waarschijnlijk een verschil in gebruik tussen *есть* en *кушать*. Mogelijk speelt hier wederom de etymologie van *кушать* een belangrijke rol. Het verband tussen *кушать* en *кусить* kan erbij worden gehaald door het feit dat de tank van een auto niet meteen leeg is wanneer er een kleine afstand gereden wordt. Beetje bij beetje verbruikt de auto benzine, 'hapt' als het ware kleine beetjes benzine weg (*кусить*) totdat de tank uiteindelijk leeg is.

Omdat er zeer weinig te vinden is over het verschil in gebruik van *есть* en *кушать* in deze kwestie, heb ik dit voorgelegd aan een native speaker. Zij laat weten dat *кушать* gebruikt wordt wanneer men de zin netjes wil uitdrukken. Tevens is dit de neutrale vorm. *Есть* daarentegen geeft iets meer grofheid aan, waar de nadruk ook meer op het feit ligt dat de benzine er behoorlijk snel doorheen gaat ('Kijk eens hoe veel mijn auto verbruikt!').

De volgende tegenstelling kan dus worden gemaakt: Kleine hapjes benzine (*кушать*) versus het verbruiken van grotere hoeveelheden benzine (*есть*).

3.5.2 РОУТЕР

Zoals eerder aangegeven zijn tevens de combinaties *роутер есть* en *роутер кушает* te vinden. Evenals bij de combinatie met *машина*, is er vrijwel geen informatie beschikbaar over het verschil in gebruik tussen deze twee varianten.

Het zoeken via de zoekmachine Google brengt een aantal resultaten op wanneer er op de combinatie *роутер кушает* wordt gezocht. De resultaten bestaan voornamelijk uit fora waarin discussies worden gehouden over het aansluiten van routers en waarin men elkaar helpt de problemen op te lossen die worden ondervonden bij de installatie van een router. Dit zijn slechts informele bronnen. De volgende combinaties vindt men in de resultaten:

- (40) *Роутер кушает скорость .*
- (41) *Роутер кушает CPU.*
- (42) *Роутер кушает аккумулятор.*

(Google)

De combinatie *роутер есть* is echter verre van populair. Wanneer er wordt gezocht op deze combinatie, verschijnen er vele zoekresultaten die voornamelijk de snelheid als hoofdonderwerp hebben en waarin *есть* vervangen wordt door *режет*. De meeste resultaten bevatten de zin ‘*роутер режет скорость*’.

3.6 GEBRUIK ЕСТЬ EN КУШАТЬ IN COMBINATIE MET DIEREN

Door de bestudeerde zinnen uit het Corpus dat betrekking heeft tot dieren zou men het idee kunnen krijgen dat *кушать* in deze combinatie vaker wordt gebruikt dan *есть*. Het verschil is echter niet groot. Het betreft maar drie extra zinnen die *кушать* bevatten. Hieronder volgen enkele voorbeelden van zinnen met *кушать* die ik ben tegengekomen:

- (43) *Моя собака и орехи кушает.*
- (44) *Собака Павлова никогда не просила кушать сама.*
- (45) *Слон кушает сахар.*
- (46) *Что кушают лошади?*

(RNC)

Wellicht is het gebruik van *кушать* in de zin *Слон кушает сахар* wel begrijpelijk. Ondanks dat de betekenis van *есть* en *кушать* naar elkaar toegegroeid is, lijkt het erop dat *кушать* zo nu en dan neigt naar de betekenis ‘proberen’ en ‘happen’ door de etymologie van het werkwoord.

Wanneer men zich een situatie voorstelt waarin een persoon of een dier eten 'probeert' of 'hapt' zal dat waarschijnlijk geen grote hoeveelheid zijn. In dit geval zou deze bewering overeenkomen met het gebruik van *кушать* in de zin *Слон кушает сахар*: Suiker is gewoonlijk geen product dat in grote hoeveelheden tegelijk wordt gegeten. Zodoende zou deze zin wellicht vervangen kunnen worden door bijvoorbeeld:

(47) *De olifant zit van de suiker te snoepen (hapt er stukjes vanaf → кусит)*

Aangezien er in woordenboeken niets te vinden is over dit verband van *кушать* met dieren heb ik gebruik gemaakt van het internet om het nader uit te zoeken. De zoekmachine Google toont voor *есть* en *кушать* een legio aan resultaten wanneer er per werkwoord wordt gezocht dat gecombineerd is met *собака, кошка, животные, медведь, белка, слон* en *лошадь*¹⁵. Hieruit kan worden opgemaakt dat *есть* en *кушать* beide gebruikt kunnen worden in combinatie met dieren.

Op fora is het gebruik zeer verschillend; *есть* en *кушать* worden beide gebruikt. Opvallend was een forum waarvan de titel luidde '*Собака плохо кушает*' maar waarin er in de reacties van mensen geen enkele keer *кушать* te vinden was. Dit was echter niet het geval op andere fora. Overigens worden *есть* en *кушать* afwisselend gebruikt in een artikel op een informatieve website over voeding voor chihuahua's. Ook is dit het geval in een stuk over voedingsproblemen bij katten, al komt *есть* wat meer voor op deze laatste website. Geen enkele keer was *кушать* te vinden in een stuk over de hoeveelheid consumptie van olifanten in de dierentuin van Moskou. Ondanks het afwisselende gebruik van beide varianten valt het op dat *есть* de overhand neemt wanneer de websites of teksten naar de formelere kant neigen. Dit geldt onder andere voor een artikel over voeding voor huisdieren op een website van een dierenkliniek. Slechts een enkele keer trof ik *кушать*. Dezelfde situatie kwam ik tegen bij andere formele artikelen, waarvan wederom een artikel op een website van een andere dierenkliniek. Ook vindt men nergens *кушать* op een website met algemene informatie over beren. Het feit dat *кушать* geen enkele keer gebruikt wordt, kan duiden op het feit dat deze laatste websites redelijk formeel zijn en er voorkeur wordt gegeven aan *есть*, omdat dit algemener is. Dit slaat weer terug op de eerdere bevinding dat het gebruik van *есть* algemeen is en daarmee waarschijnlijk ook passender dan *кушать* voor formele teksten of onderwerpen.

Google toont na een zoekresultaat regelmatig video's die gebruikers zelf publiceren op Youtube. Wat opvalt is dat er een groot aantal video's verschijnt wanneer er wordt gezocht op dieren in combinatie met *кушать*. Hier zat echter een video tussen met etende konijntjes waarvan de videotitel als volgt luidde: '*Кролики едят яблоко, стачно кушают.*' Waarschijnlijk heeft

---

¹⁵ Dit zijn de dieren die gebruikt zijn om dit verband te onderzoeken via internet.

кушают hier niet geheel dezelfde betekenis als *едят*. Hier komt dus mogelijk nogmaals het verband van *кушать* met *кусить* naar voren. De titel zou als volgt kunnen luiden:

(48) *Konijntjes eten een appel; ze knabbelen er heerlijk aan.*

(49) *Konijntjes eten een appel; ze knagen er heerlijk aan.*

(Youtube)

Beide werkwoorden 'knabbelen' en 'knagen' duiden niet direct een grote hoeveelheid consumptie aan en zouden als het ware vergeleken kunnen worden met 'hapjes nemen', 'kleine stukjes eten'.

3.7 GOOGLE-ONDERZOEK

Een van de vele mogelijkheden die de zoekmachine Google aanbiedt is het zoeken naar afbeeldingen op het internet. Wanneer een bepaald woord wordt ingevoerd in de zoekbalk, zal Google door middel van een soort scan een selectie maken van verschillende afbeeldingen die er te vinden zijn. Deze afbeeldingen komen overeen met het woord dat ingevoerd is in de zoekbalk en behoren bijvoorbeeld tot een bepaald geschreven stuk op een website. Een van mijn zoekresultaten na het invoeren van *кушать* is een foto waarop een baby te zien is die netjes met een lepel zijn maaltijd eet. Er bestaat altijd de mogelijkheid de website te bekijken waar deze afbeelding wordt weergegeven. Wanneer ik besloot daar een kijkje te nemen, zag ik dat de foto van de baby behoorde tot een artikel betreffende manieren om een kind zelfstandig met een lepel te laten eten. Op de Russische versie Google.ru heb ik beide werkwoorden in de zoekbalk getypt om te kijken welke afbeeldingen daaruit voort zouden komen. Deze afbeeldingen zijn uiteraard allemaal afkomstig van Russischtalige websites.

Bij *есть* gaf Google voornamelijk afbeeldingen van volwassen vrouwen weer met voedsel in hun handen. Een enkele afbeelding liet een kind in plaats van een vrouw zien. De afbeeldingen waarop kinderen met voedsel worden getoond zijn voornamelijk kleine kinderen. Tussen deze zoekresultaten bevinden zich echter wel een aantal afbeeldingen dat een verband heeft met de vorm *есть* van het werkwoord *быть*. Dit verband wordt tevens duidelijk wanneer er gekeken wordt naar andere mogelijke verwante zoekopties die bovenin het scherm worden getoond. Deze bestaan uit: *Есть сыр/Есть сыр, Да есть, Есть мэм, Есть че ен Ребёнок ест*. Slechts de laatste verwante zoekoptie heeft te maken met eten. Uiteraard heb ik voor dit onderzoek de afbeeldingen die een verband hebben met *быть* genegeerd.

Wanneer op het werkwoord *кушать* wordt gezocht, valt direct op dat er tientallen afbeeldingen van baby's en kleine kinderen met voedsel verschijnen. Vaak wordt op deze afbeeldingen het voedsel met een lepel toegediend. Daarnaast zijn er enkele afbeeldingen te zien met volwassen

vrouwen. Afbeeldingen met mannen ben ik nauwelijks tegengekomen bij deze zoekopdracht. Opvallend is dat bovenin de volgende mogelijke verwante zoekopties worden getoond: *Кушать рисунок*, *Кушать ночью*, *Кушать подано*, *Кушать в кафе* en *Ребёнок кушает*. Bij zoekoptie *Кушать рисунок* worden er kinderlijke tekeningen getoond die met eten te maken hebben. Bij *Кушать ночью* vindt men afbeeldingen van volwassenen (voornamelijk vrouwen) die 's nachts stiekem uit de koelkast snoepen. Wanneer men klikt op *Ребёнок кушает*, zijn er slechts afbeeldingen te zien van baby's en kleine kinderen die eten of eten toegediend krijgen. Wat hier opvalt is dat deze zoekoptie veel dezelfde afbeeldingen toont die al door Google gevonden worden wanneer enkel op *кушать* wordt gezocht.

Toch is het opmerkelijk dat tijdens de zoektocht naar afbeeldingen behorende bij *есть* en *кушать* nauwelijks afbeeldingen van mannen te zien zijn. Uiteraard is het niet zo dat vrouwen en kinderen veel eten en mannen weinig. Een van de mogelijke redenen zou kunnen zijn dat de afbeeldingen behoren tot websites die bepaalde zaken of problemen als onderwerp hebben waar mannen vaak buiten vallen. Neem bijvoorbeeld de vele fora en websites waar het dieet wordt besproken voor verschillende doeleinden. Dit kan onder andere gaan over welke voeding er bijvoorbeeld nodig is om slank te blijven, voeding tijdens de zwangerschap, voeding om een frisse uitstraling te houden enzovoort. Dit zijn over het algemeen vrouwelijke onderwerpen. Tevens zijn er talrijke websites over het eetgedrag van kinderen, waar het werkwoord *кушать* in grote mate wordt gebruikt.

4 ENQUÊTE

4.1 OPBOUW EN PROCES

Dit onderzoek is gebouwd op veelal eigen bevindingen. De beschikbaarheid aan officiële bronnen was gering en dus heb ik het onderzoek gedaan uitgaande van voornamelijk woordenboeken, het Russisch Nationaal Corpus en enkele informele bronnen. Na het onderzoeken op basis van deze bronnen zijn er verschillende hypothesen ontstaan. Ik vond het echter nuttig een aantal hypothesen te testen en aanvullende informatie te verkrijgen door nader onderzoek, op basis van vragen. Aldus heb ik enkele bevindingen kunnen bekrachtigen door een enquête te houden onder moedertaalsprekers van de Russische taal.

Dat er een duidelijk verschil bestaat in de betekenis en het gebruik van *есть* en *кушать*, was al bekend. De keuze om het ene of het andere werkwoord te gebruiken wordt beïnvloed door de situatie. Een aantal van deze (mogelijke) situaties zijn opgenomen in de enquête.

Hieronder volgt een lijst van hypothesen die gemaakt zijn op basis van de resultaten uit het theoretisch gedeelte van het onderzoek.

1. De eerste, tweede en derde persoon singularis van *кушать* zijn vormen van volkstaal en onderzocht wordt in hoeverre men deze vormen gebruikt.
2. In formele situaties wordt *есть* boven *кушать* verkozen.
3. *Кушать* kan dienen als vervanging voor 'proeven/de smaak proberen'.
4. *Кушать* wordt vaker gebruikt dan *есть* wanneer een persoon iemand uitnodigt om te eten. Daarbij gebruikt men vaker de imperatief. Voor de imperatief wordt *кушать* verkozen boven *есть*.
5. *Кушать* kan in combinatie met vloeibare consumpties gebruikt worden. Onderzocht wordt in hoeverre *кушать* wordt gebruikt in een situatie waarin *кушать* of *пить* beide mogelijke vormen zijn: *Чай пить* of *чай кушать*?
6. *Кушать* wordt vaak gebruikt in combinatie met kinderen. Dit betreft zinnen waarin er over kinderen wordt gesproken en zinnen die gericht zijn op kinderen zelf.
7. Bij de combinatie *машина ест* en *машина кушает* wordt *кушать* gebruikt voor het verbruik van kleine beetjes benzine waar *есть* daarentegen wordt gebruikt voor grotere hoeveelheden benzine.
8. *Кушать* wordt meer gebruikt in combinatie met dieren dan *есть*.

Er is voornamelijk gebruik gemaakt van vragen waarbij men in een bepaalde situatiebeschrijving tussen een vorm van *есть* of *кушать* kiest. Deze situatiebeschrijvingen zijn

gebaseerd op de bovenstaande hypotheses. Daarnaast zijn er enkele meerkeuzevragen die eveneens de mogelijkheid bieden een eigen antwoord in te vullen.

Bovenaan de enquête wordt een beknopte introductie gegeven van het thema. Door deze introductie wordt duidelijk welk onderwerp het betreft en wat het doel is van de vragenlijst. Het thema wordt dus onmiddellijk bekend voordat men begint met het maken van de vragen. Dit heeft naar mijn mening vrijwel geen bijzondere gevolgen voor de uitkomsten. Wanneer er geen informatie over het onderwerp gegeven zou worden, zou het thema tijdens het maken van de vragen hoe dan ook bekend worden. De vragen moeten namelijk over het algemeen zo worden gemaakt, dat er gekozen moet worden tussen een vorm van *есть* of *кышамь*. Het is bij dit onderwerp lastig de vragen zodanig te ontwerpen, dat niet duidelijk wordt welk onderwerp het precies betreft.

De introductie bovenaan de vragenlijst is zeer beknopt, aangezien dit mijns inziens voldoende uitleg geeft. Wanneer er meer uitleg wordt gegeven en informatie wordt verstrekt over de hypotheses, bestaat de kans dat men er wellicht te veel over gaat nadenken. Dit is namelijk een onderwerp waar sprekers van het Russisch zich nauwelijks in verdiepen. Het is dan ook de bedoeling dat men er niet te veel over nadent. De vragenlijst moet ingevuld worden op basis van waar men gewoonlijk de voorkeur aan geeft, of naar het gevoel eerder zal gebruiken. Van tevoren is dus slechts een korte uitleg gegeven over het onderzoek en was het voor de ondervraagden niet nodig een lap tekst te lezen voorafgaand de vragen. Tenslotte is er onderaan de vragenlijst ruimte gecreëerd voor eventuele opmerkingen.

Een aantal enquêtes is ingevuld door kennissen en medewerkers van verschillende Russische winkels. Het merendeel van de enquêtes is echter online afgenomen. Deze enquêtes zijn verkregen door oproepen te plaatsen op verschillende facebookpagina's. Via een speciaal hiervoor aangemaakte account kon ik toegang verkrijgen tot verschillende groepen waar over het algemeen veelal moedertaalsprekers van het Russisch actief zijn.

De website Survio.com biedt de mogelijkheid enquêtevragen gemakkelijk online te zetten. Het is zeer overzichtelijk en er kunnen allerlei soorten typen vragen verwerkt worden. Op deze website heb ik mijn enquête online gepubliceerd. In het kader van de validiteit van het onderzoek waren er minimaal vijftig ingevulde enquêtes nodig. Uiteindelijk was ik in het bezit van honderd ingevulde online-vragenlijsten, plus de overige vijftien die ik persoonlijk en schriftelijk had afgenomen.

Na het verzamelen van alle gegevens was de logische volgende stap het verwerken hiervan binnen Excel. In dit programma is de complete datamatrix opgenomen¹⁶.

Na de antwoorden van de ingevulde vragenlijsten in de datamatrix verwerkt te hebben, kon het analyseren van de gegevens beginnen. Om dit goed te kunnen doen ben ik allereerst begonnen met het invoeren van de resultaten in tabellen en verschillende diagrammen¹⁷. Dit gaf een overzichtelijk beeld van de verkregen resultaten.

4.2 UITKOMSTEN PER DEELONDERWERP

4.2.1 GEBRUIK VAN *КУШАТЬ* IN DE EERSTE, TWEDE EN DERDE PERSOON SINGULARIS & FORMELE SITUATIES

Hypothese 1 & 2

De eerste, tweede en derde persoon singularis van *кушать* zijn vormen van volkstaal en onderzocht wordt in hoeverre men deze vormen gebruikt. In formele situaties wordt *есть* boven *кушать* verkozen.

In het hoofdstuk *Вопить и Кушать* van het boek *Гордый наш язык* weidt *Vladimir Kolesov* onder andere uit over de ontwikkeling van de literaire norm betreffende de werkwoorden *кушать*, *есть* en *жрать*. In dit hoofdstuk schrijft hij dat lexicografen vanaf de twintigste eeuw hebben besloten dat men voortaan *есть* dient te gebruiken ter vervanging van *кушать*. Tevens is het vanaf dat moment verboden de derde persoon singularis van *кушать* te gebruiken.

Maria Denisenko, hoofddocente van Russische taal en literatuur, weidt in haar rubriek *Великий и Могучий* uit over de eerste, tweede en derde persoon singularis *кушаю*, *кушаешь* en *кушает*. Deze worden volgens haar beschouwd als vormen van volkstaal. Ook zegt ze dat *кушать* in de literaire taal beperkt wordt gebruikt, dat eveneens wordt bevestigd in de *Большой академический словарь русского языка (2007:837)*.

Toch wordt er in vrijwel alle woordenboeken die gebruikt zijn tijdens het onderzoek de eerste, tweede en derde persoon singularis gegeven. Dit doet de indruk wekken dat het niet incorrect is deze vormen te gebruiken, evenals de derde persoon singularis. Daarmee is dit tegenstrijdig aan wat *Vladimir Kolesov* schrijft over de lexicografen, die het gebruik van *кушать* en de derde persoon singularis afkeuren. Dit besluit wordt echter vanaf de twintigste eeuw genomen, dus het is waarschijnlijk al enige tijd geleden. Toch is het niet geheel duidelijk welk tijdvak het beslaat

---

¹⁶ Zie Appendix 7.4 Datamatrix

¹⁷ Zie Appendix 7.5 Tabellen en diagrammen

van deze periode. Waarschijnlijk zal dit het begin van de twintigste eeuw zijn geweest, maar *Vladimir Kolesov* gaat er helaas niet verder op in. Ook weidt hij niet uit over het latere gebruik van *кушать*.

Ondanks dat *кушаю*, *кушаешь* en *кушаем* hoogstwaarschijnlijk officieel als correcte vormen van volkstaal worden gebruikt, achtte ik het toch nuttig om deze kwestie te verwerken in de enquête. Door dit te doen komt er meer inzicht in hoeverre men de vormen daadwerkelijk in de volkstaal gebruikt.

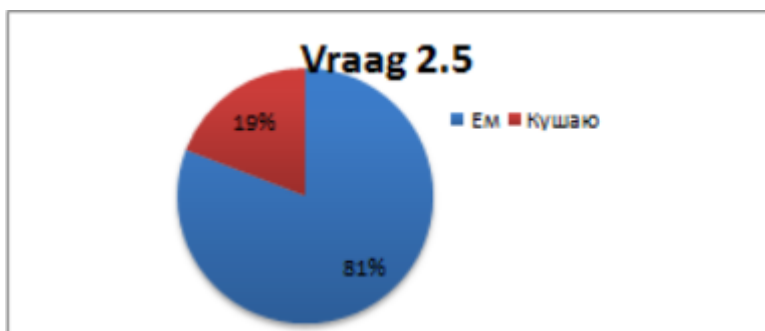
Wat het gebruik van de derde persoon singularis van *кушать* betreft, kan er gekeken worden naar vraag 2.2¹⁸ en 2.9¹⁹. In deze vragen kiest men uit *ест* of *кушаем*. In vraag 2.2 kiest maar liefst 53% voor *кушаем*. In vraag 2.9 is dit 6%. Hoewel er in vraag 2.9 maar weinig voor *кушаем* wordt gekozen, toont het totale plaatje van beide vragen toch aan dat de derde persoon singularis van *кушать* zeer regelmatig gebruikt wordt. Dit overtreft de bevindingen betreffende het verbod van de lexicografen op het gebruik van deze vorm. Wellicht is er ooit een bepaling gemaakt, maar is men deze vorm toch blijven gebruiken. Tevens kan het zijn dat *кушаем* na deze bepaling minder werd gebruikt, maar dat het met de tijd mee algemeen gebruikelijker is geworden.

In vraag 2.5 is te zien hoe men antwoordt op een vraag die betrekking heeft op het gebruik van de eerste persoon singularis.

Vraag 2.5		
Ем	93	Er wordt voornamelijk voor <i>ем</i> gekozen. Dit zou te maken kunnen hebben met het feit dat <i>ест</i> veelvoorkomend is in algemeen gebruik. Het lijkt er niet op alsof er specifieke situaties gekoppeld kunnen worden aan het gebruik van <i>ест</i> . Bij <i>кушать</i> is dit wel het geval. In de situatiebeschrijving van vraag 2.5 is er geen sprake van een specifieke situatie waar <i>кушать</i> eerder voor gebruikt zou worden. Dit verklaart de 81% die <i>ем</i> toegekend kreeg door de ondervraagden. Toch is er een klein deel (19%)
Кушаю	22	
<p>Сегодня Вы в гостях у своей матери. Вы ненадолго остались одни у неё дома, потому что она пошла в аптеку за лекарствами. Вы так проголодались, что Вы не хотите ждать, пока мать вернётся. Вы берёте кусок пирога, который она вчера испекла. Позже Ваша мать вернётся и скажет:</p> <p>- Что ты делаешь? - - Извини, мама. Я <i>ем</i> / <i>кушаю</i>. Я не мог удержаться и не съесть кусочек твоего вкусного пирога! -</p>		

¹⁸ Zie hoofdstuk 3.2.5: *Есть* en *кушать* in combinatie met kinderen

¹⁹ Zie hoofdstuk 3.2.7: *Есть* en *кушать* in combinatie met dieren

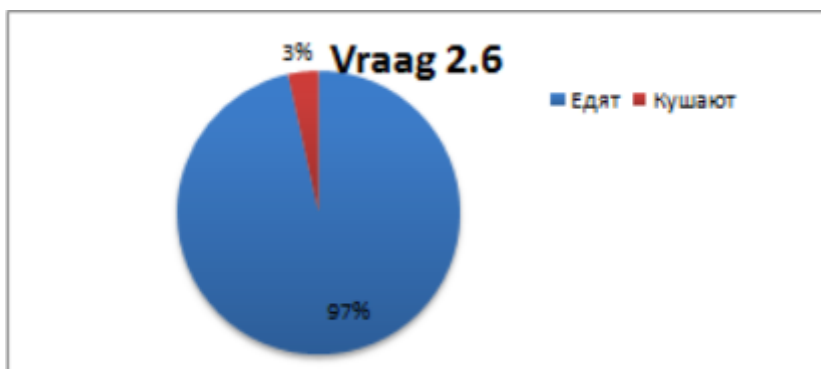
Фигура 4.1: Cirkeldiagram bij vraag 2.5

dat het gebruik van *кушать* in de eerste persoon singularis niet als foutief beschouwt.

Na een kritische blik te hebben geworpen op vraag 2.6 en 2.5, kan er met zekerheid worden gezegd dat de eerste, derde en (waarschijnlijk automatisch) de tweede persoon singularis van *кушать* regelmatig gebruikt worden.

Daarnaast is uit theoretisch onderzoek naar voren gekomen dat *кушать* vrijwel niet in formele situaties gebruikt wordt. Dit hangt samen met de bewering dat het een vorm van volkstaal is. Om te kijken naar de tendens het werkwoord *кушать* te gebruiken in een formele situatie is vraag 2.6 gecreëerd.

Vraag 2.6		
Едят	111	Vraag 2.6 beschrijft een formele situatie, aangezien het gaat om een artikel in een hooggewaardeerd Moskou's tijdschrift. In de cirkeldiagram is te zien dat slechts 3% van de ondervraagden kiest voor <i>кушают</i> . Als <i>кушать</i> als vorm van volkstaal wordt gezien, zou het inderdaad nooit gebruikt worden in deze situatie. Aldus bevestigt deze uitkomst de hypothesen dat <i>есть</i> boven <i>кушать</i> wordt verkozen in formele situaties en dat <i>кушаю</i> , <i>кушаешь</i> en <i>кушает</i> vormen zijn van volkstaal.
Кушают	4	
<p>Представьте, что Вы работаете в редакции уважаемого московского журнала и Вам сказали написать статью об обеденных перерывах в здании Государственной Думы. Вы пишете:</p> <p><i>В здании Государственной Думы находится столовая, где можно купить себе что-нибудь на обед. Однако сотрудники здесь также едят / кушают свои бутерброды, принесённые из дома.</i></p>		

Фигура 4.2: Cirkeldiagram bij vraag 2.6

4.2.2 'ГУСЯТИНА СЛАДКАЯ, Я КУШАЛА'

Hypothese 3

Кушать kan dienen als vervanging voor 'proeven/de smaak proberen'. De zin 'Гусятина сладкая, я кушала' is correct.

Bij het vinden van de in het woordenboek *Словарь Русских Народных Говоров* (1980:195) gegeven voorbeeldzin 'Гусятина сладкая, я кушала', ontstond de vraag of *кушать* door moedertaalsprekers ook daadwerkelijk gebruikt wordt in deze situatie. In deze zin draagt *кушать* namelijk de betekenis van 'proeven'. Zinnen als deze, waar het de bedoeling is 'proeven' aan te duiden met het werkwoord *кушать*, ben ik vrijwel niet tegengekomen. De enquête was dan ook de perfecte manier om te testen in hoeverre men dit als correct beschouwt en wellicht ook zelf gebruikt.

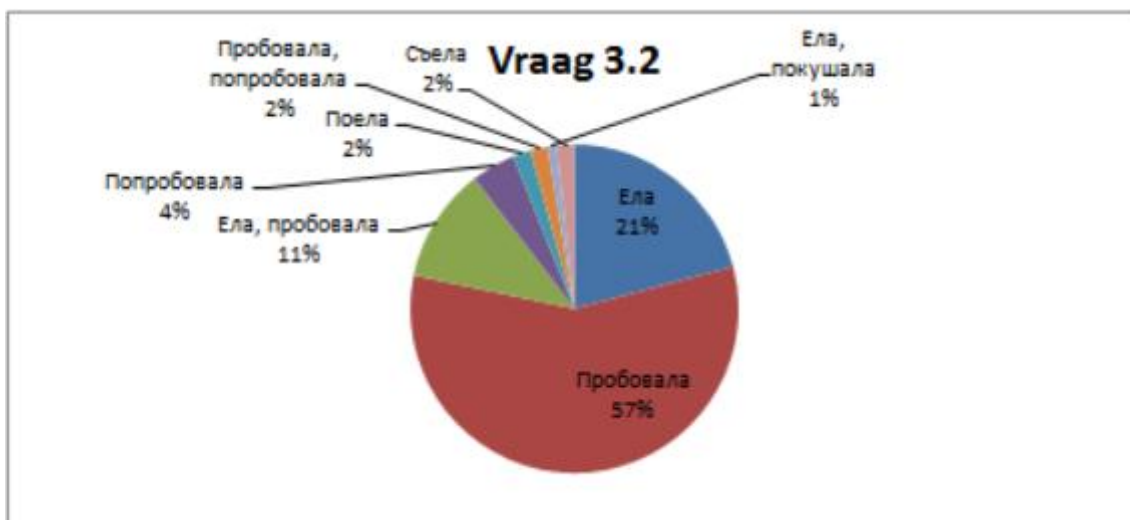
Voor deze kwestie heb ik twee vragen ontworpen. Vraag 3.1 is een meerkeuzevraag waarbij men aangeeft of ze de voorbeeldzin uit het woordenboek goedkeuren. Vraag 3.2 gaat er verder op in en vraagt de geënquêteerde een woord in te vullen dat ter vervanging van *кушать* kan dienen.

	Vraag 3.1		Vraag 3.2
Правильно	5	Ела	24
Неправильно	65	Пробовала	66
Правильно, но ...	45	Ела, пробовала	13
		Попробовала	5
		Поела	2
		Пробовала, попробовала	2
		Ела, покушала	1
		Съела	2
Укажите, пожалуйста, считаете ли Вы использование глагола 'кушать' правильным в следующем предложении: - Гусятина сладкая, я кушала . - Правильно - Неправильно - Правильно, но я никогда бы не использовал(а) этот глагол в этом случае.		Если бы вам сказали заменить 'кушать' другим глаголом, вставьте, пожалуйста, ваш вариант: - Гусятина сладкая, я	

Figuur 4.3: Cirkeldiagram bij vraag 3.1

Figuur 4.4: Cirkeldiagram bij vraag 3.2

De uitkomsten van deze vragen zijn tegenstrijdig. Het merendeel van de geënquêteerden keurt deze zin niet goed (57%). Slechts een klein aantal (4%) geeft wel zijn goedkeuring. Dit betreft echter maar een aantal van vijf personen. Desalniettemin zijn er tamelijk veel mensen (39%) van mening dat de zin niet fout is, maar dat zij *кушать* nooit zouden gebruiken in deze situatie. Vraag 3.2 geeft de ondervraagden de mogelijkheid zelf een werkwoord in te vullen die als vervanging dient voor *кушала*. Zoals te zien is in de cirkeldiagram, kiest men voornamelijk voor *пробовала*. Daarnaast wordt er in iets mindere mate voor *ела* gekozen, maar deze twee werkwoordsvormen zijn zeker dominant²⁰. Overige werkwoorden zijn *попробовала*, *поела*, *покушала*, en *съела*.

²⁰ Enkele mensen hebben *ела* of *пробовала* tegelijkertijd bij andere werkwoorden ingevuld.

Op basis van de resultaten die vraag 3.1 en 3.2 opgeleverd hebben, kan nu nog niet met zekerheid gezegd worden dat de zin ‘Гусятина сладкая, я кушала’ een foute zin is. Hoewel het vele mensen betreft die van mening zijn dat deze zin incorrect is, blijft 57% te weinig om met volledige overtuiging te kunnen zeggen dat de *Словарь Русских Народных Говоров* een compleet foute zin als voorbeeld geeft.

4.2.3 EEN VRIENDELIJKE UITNODIGING & DE IMPERATIEF

Hypothese 4

Кушать wordt vaker gebruikt dan *есть* wanneer een persoon iemand uitnodigt om te eten. Daarbij gebruikt men vaker de imperatief. Voor de imperatief wordt *кушать* verkozen boven *есть*.

In een groot aantal woordenboeken wordt *кушать* beschreven als een werkwoord dat veel gebruikt wordt in de vorm van een vriendelijke uitnodiging voor een maaltijd en soms zelfs als uitnodiging om slechts te komen drinken. Dit komt tevens aan het licht bij het bestuderen van de honderd geselecteerde zinnen uit het RNC. Ook Maria Denisenko weidt in haar rubriek *Великий и Могучий* uit over het correcte gebruik van *кушать*. Volgens haar is het werkwoord passend in de vorm van een beleefde uitnodiging voor een maaltijd. Meerdere vragen in de enquête hebben betrekking op deze kwestie.

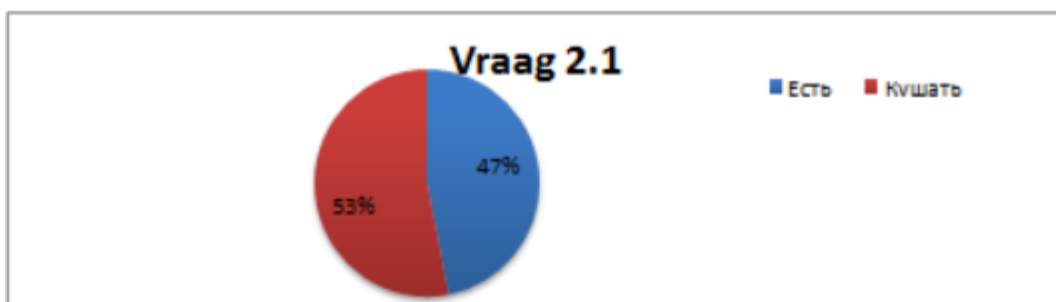
Vraag 2.1 schetst een situatiebeschrijving waarbij mensen zich in hun vriendenkring bevinden. Het avondeten is klaar en er wordt geroepen dat iedereen aan moet schuiven. Hier wordt gevraagd of men hier *есть* of *кушать* voor gebruikt. De resultaten zijn wederom tegenstrijdig:

Vraag 2.1

Есть	54
Кушать	61

Представьте, что Вы находитесь в кругу Ваших друзей. Вы приготовили классный ужин. Вы идёте в гостиную и говорите:

- Все за стол! Ужин готов. Пойдёмте **есть** / **кушать!** -

Figuur 4.5: Cirkeldiagram bij vraag 2.1

Het merendeel kiest voor *кушать*. Dit aantal van 53% scheelt echter niet veel van het deel dat voor *есть* kiest (47%). Dit zou te maken kunnen hebben met het feit dat niet iedereen het werkwoord *кушать* wil gebruiken. Op de facebookpagina die speciaal voor de enquête gecreëerd is zijn meerdere reacties van mensen binnen gekomen, waaronder een aantal waaruit blijkt dat men het soms ontwijkt dit werkwoord te gebruiken. Zie hieronder een van de reacties:

(50) *Считается ещё, что кушать в целом чаще употребляют люди с образованием ниже высшего))))*

(Facebook)

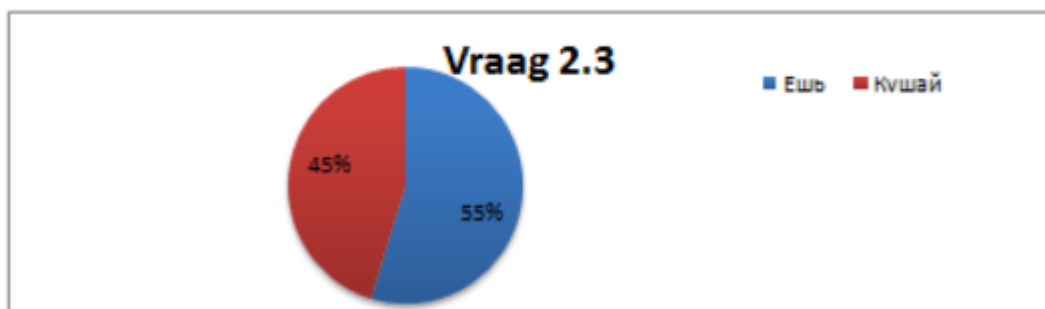
In vraag 2.3 vinden we ongeveer dezelfde percentages:

Vraag 2.3

Ешь	63
Кушай	52

Вы обедаете со своими друзьями. Вам кажется, что один из Ваших друзей ведёт себя скромно и Вы видите, что у него на тарелке практически ничего нет. Но это же его любимое блюдо! Вы скажете ему, чтобы он не стеснялся:

- Андрей, не стесняйся! Не вкусно? **Ешь** / **Кушай!** -

Figuur 4.6: Cirkeldiagram bij vraag 2.3

Beide vormen zijn ongeveer evenveel gekozen. Hoewel het officieel correct is in dit geval *кушать* te gebruiken, blijkt dat er nogal verschillend wordt gedacht over de woordkeuze bij de situatie waarbij men iemand uitnodigt te eten.

Zoals bij vraag 2.3 te zien was, staat *кушать* in de imperatiefvorm. Tussen deze twee is een duidelijk verband zichtbaar. Uit het bestuderen van alle geselecteerde zinnen uit het RNC komt namelijk naar voren dat *кушать* vaker dan *есть* gebruikt wordt voor de imperatief. Dit heeft

uiteraard te maken met de gezelschapssituaties wanneer er samen gegeten wordt en er gasten op bezoek zijn. De persoon die de mensen heeft uitgenodigd wenst dat men gaat eten en neigt er dus naar de imperatief te gebruiken.

Bij vraag 2.7²¹ wordt een groep kinderen opgedragen met hun maaltijd te beginnen tijdens de eetpauze. Hier wordt eveneens de imperatiefvorm gebruikt. *Кушать* scoort hier erg hoog (68%). Dit heeft te maken met een andere hypothese waar deze vraag op gebaseerd is, namelijk het gebruik van *кушать* in combinatie met kinderen. Meer hierover in hoofdstuk 4.2.5.

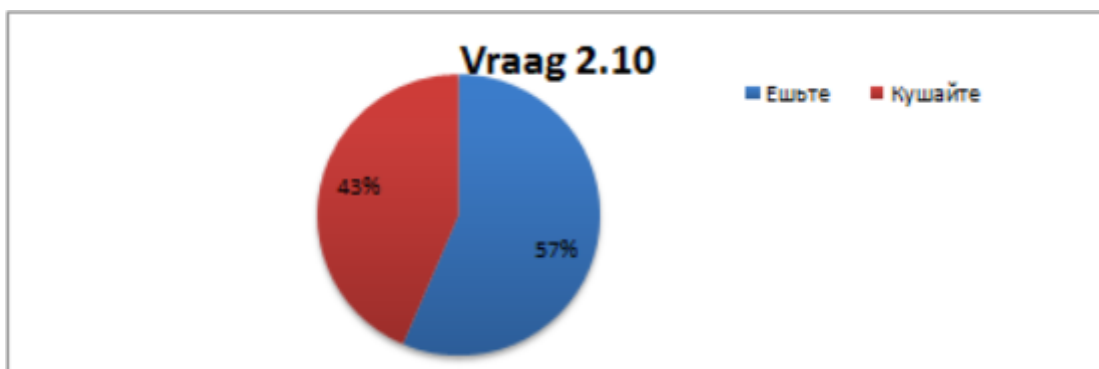
De laatste vraag die ontworpen is om deze kwestie te testen is vraag 2.10. In deze vraag gebeurt hetzelfde als in vraag 2.7, alleen betreft het niet een groep kinderen, maar een dakloze. Ook hier wordt de imperatiefvorm gebruikt. Opnieuw zien we een enorme verdeeldheid:

Vraag 2.10

Ешьте	65
Кушайте	50

Вы сотрудник приюта для бездомных. Вы приносите обед бездомному, сидящему за столом и говорите:

- *Ешьте / Кушайте, пожалуйста, свой обед. Приятного аппетита!* -

Figuur 4.7: Cirkeldiagram bij vraag 2.10

De enige conclusie die getrokken kan worden uit resultaten betreffende de kwestie 'een vriendelijke uitnodiging' is dat men, ondanks de correctheid, niet altijd *кушать* gebruikt. De resultaten verschillen enorm. Aldus is er geen sprake van een dominant antwoord dat een duidelijk verschil laat zien

4.2.4 КУШАТЬ IN COMBINATIE MET VLOEIBARE CONSUMPTIES

²¹ Zie hoofdstuk 4.2.5: *Есть* en *кушать* in combinatie met kinderen

Hypothese 5

Кушать kan in combinatie met vloeibare consumpties gebruikt worden. Onderzocht wordt in hoeverre *кушать* wordt gebruikt in een situatie waarin *кушать* of *пить* beide mogelijke vormen zijn: *Чай пить* of *чай кушать*?

Gedurende het theoretische gedeelte van het onderzoek is gebleken dat *кушать*, anders dan *есть*, samen kan gaan met vloeibare consumpties. Deze bevestiging is gegeven door vele voorbeelden uit verschillende woordenboeken evenals zinnen uit het RNC. Zo kwamen er combinaties voor als *чай кушать* en *кушать водку*. Vanaf dit moment werd het voor het onderzoek interessant te zien voor welke variant men eerder zou kiezen, ondanks dat beide volgende zinnen mogelijk zijn:

(1) *Пойдёмте чай пить!*

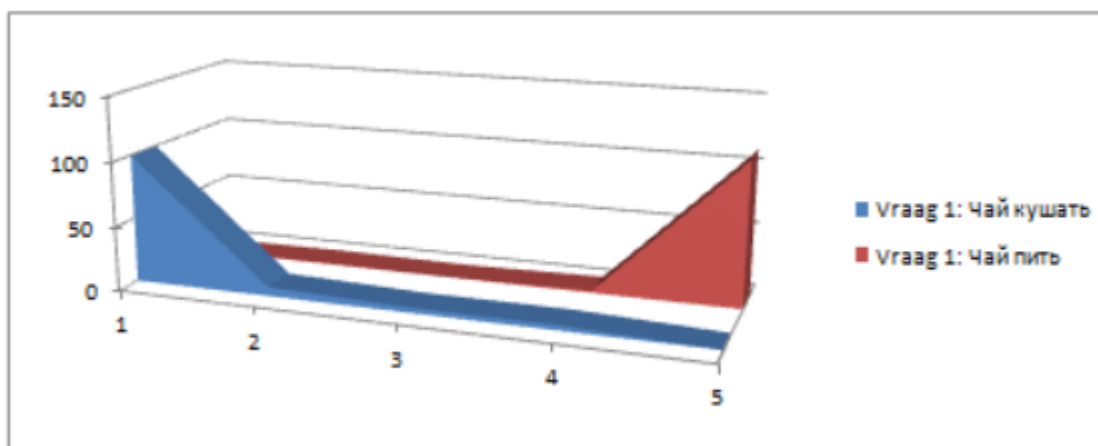
(2) *Пойдёмте чай кушать!*

Wordt *кушать* ook daadwerkelijk gebruikt wanneer men spreekt over vloeibare consumpties? De uitkomst van deze vraag was verrijkend genoeg om hier een conclusie over te trekken. Men ziet het gebruik van *кушать* in deze combinatie namelijk als incorrect.

Vraag 1: Чай кушать Vraag 1: Чай пить

1	100	0
2	7	1
3	4	0
4	4	2
5	0	112

Оба предложения верны. Но какое предложение Вы бы предпочли использовать? Оцените по пятибалльной шкале.

Figuur 4.8: 3D-diagram bij vraag 2.10

Men werd de mogelijkheid gegeven via een vijfpuntsschaal te kiezen in hoeverre zij beide zinnen als correct beschouwden. Het getal 1 stond voor incorrect, het getal 5 voor correct. Het resultaat

is zeer helder. Vrijwel iedereen koos voor hetzelfde en gaf *чай пить* een 5 en *чай кушать* een 1. Volgens *Maria Denisenko* werd *кушать* in de negentiende eeuw uitgesproken door dienstmeisjes en lakeien, wanneer men verzocht werd aan te schuiven voor de maaltijd. Wellicht hoorde hier ook de uitdrukking ‘*чай кушать*’ bij en is dit inmiddels verouderd. Dit heeft als gevolg dat deze combinatie op vele mensen vreemd overkomt. Zoals eerder aangegeven, zijn er meerdere reacties van mensen binnengekomen op de facebookpagina die speciaal voor de online-enquête werd gebruikt. Zo zijn er ook enkele mensen geweest die hebben gezegd dat ‘*чай кушать*’ een verouderde vorm is. Zie hieronder een van de reacties:

(51) *В современном языке говорят, конечно, “чай пить”. Но лет 150 назад было вполне нормально в деревне в подчеркнуто-вежливой речи услышать “чай кушать”. Это мож и не очень правильно, но это сразу напоминает а) деревню, б) богатые семьи в) прислугу.*

(Facebook)

4.2.5 *ЕСТЬ EN КУШАТЬ* IN COMBINATIE MET KINDEREN

Hypothese 6

Кушать wordt vaak gebruikt in combinatie met kinderen. Dit betreft zinnen waarin er over kinderen wordt gesproken en zinnen die gericht zijn op kinderen zelf, hoewel *кушать* in dit laatste geval vaker wordt gebruikt dan wanneer er over kinderen wordt gesproken.

Ondanks het veelvuldige gebruik van *кушать* in combinatie met kinderen zijn er maar weinig officiële bronnen beschikbaar die dit aantonen. Bij het bestuderen van de verschillende zinnen uit het RNC viel mij op dat *кушать* een veelvoorkomend werkwoord is in veel zinnen die betrekking hebben op kinderen.

Een andere bron waarin uitgeweid wordt over het gebruik van *кушать* in combinatie met kinderen is de eerder genoemde rubriek *Великий и Могучий*. Hier zegt *Maria Denisenko* dat *кушать* passend is in de communicatie met kinderen. Tevens is het correct *кушать* te gebruiken wanneer men wenst dat een kind gaat eten, evenals in de algemene communicatie met een kind, bijvoorbeeld *ты хочешь кушать?* Dit is getest in vraag 2.4.

Vraag 2.4

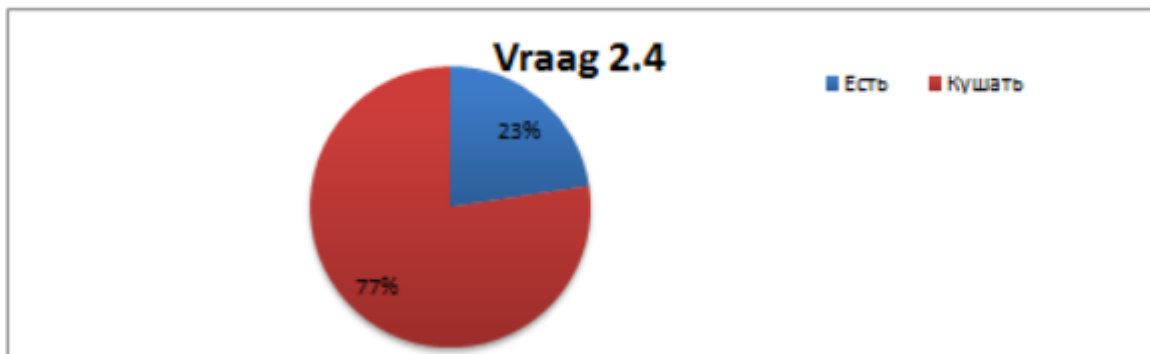
Есть	26
Кушать	89

In cirkeldiagram 4.9 wordt direct zichtbaar dat men over het algemeen de voorkeur geeft aan *кушать*. Dit resultaat komt overeen met de

Представьте, что Вам надо приготовить для ребёнка еду. Вы хотите узнать, есть ли у ребёнка аппетит. Вы спросите:

- Верочка, ты *есть* / *кушать* хочешь? -

verwachtingen die na het theoretische gedeelte van het onderzoek zijn ontstaan.

Figuur 4.9: Cirkeldiagram bij vraag 2.4

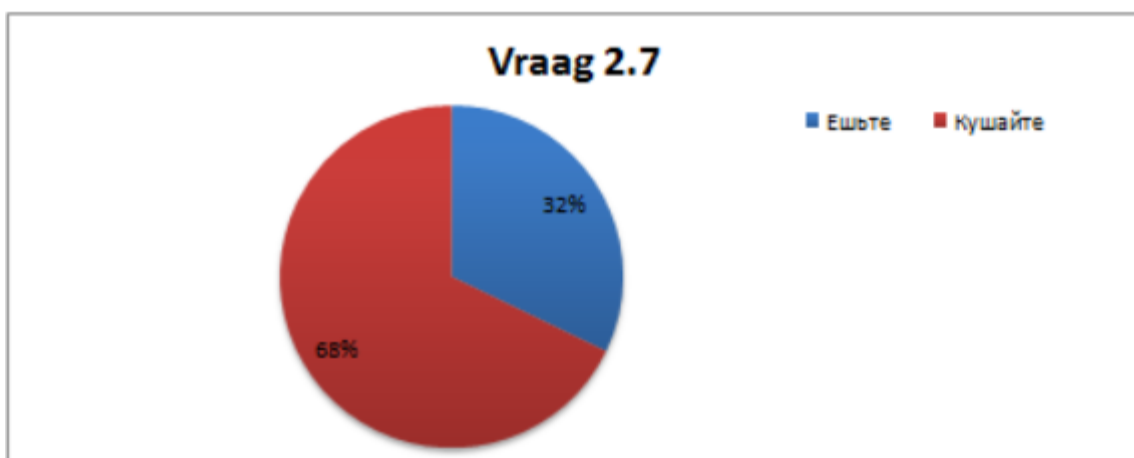
Om een uitgebreid beeld te krijgen over deze kwestie zijn er meerdere vragen gemaakt die gebaseerd zijn op *кушать* in combinatie met kinderen. Vraag 2.7 geeft men de mogelijkheid te kiezen tussen de imperatiefvormen *ешьте* of *кушайте* in een situatie waarbij een groep kinderen wordt opgedragen met hun maaltijd te beginnen tijdens de eetpauze:

Vraag 2.7

Ешьте	37
Кушайте	78

Вы воспитатель одной из групп в детском саду. Пришло время для обеденного перерыва. После того, как все дети получили свой обед, можно начинать. Вы скажете:

- Можно начинать. *Ешьте / Кушайте, дети!* -

Figuur 4.10: Cirkeldiagram bij vraag 2.7

Wederom kiest men voornamelijk voor *кушать*. Het is overduidelijk dat moedertaalsprekers van het Russisch *кушать* boven *есть* verkiezen op het moment dat er met kinderen gesproken wordt.

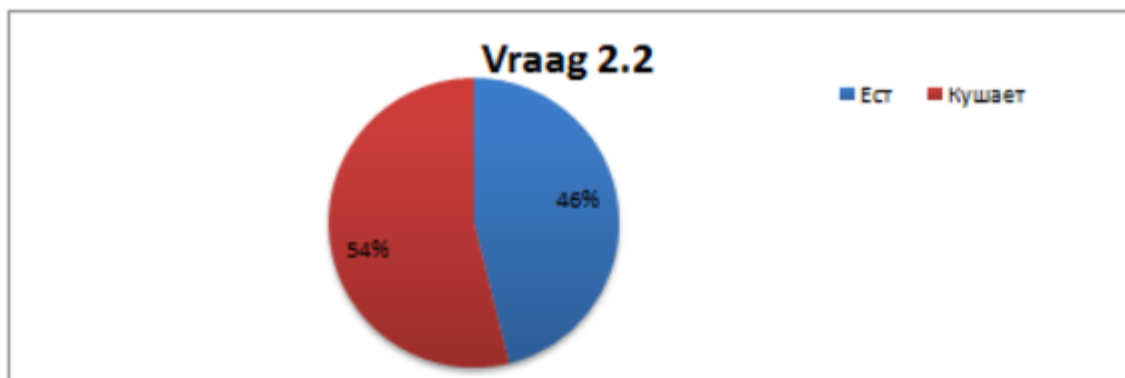
Uit het theoretische onderzoek kwam naar voren dat wanneer men niet met kinderen, maar over kinderen praat, eerder de neiging heeft *есть* te gebruiken. De enquête was een goed middel om dit in het praktische kader te onderzoeken. Vraag 2.2 beslaat deze kwestie:

Vraag 2.2

Ест	53
Кушает	62

Вас спросят, где Ваш ребёнок. Вы ответите:

- Сашенька *ест* / *кушает* на кухне. -

Figuur 4.11: Cirkeldiagram bij vraag 2.2

In deze situatiebeschrijving wordt, anders dan bij vraag 2.2 en 2.7, niet gecommuniceerd met een kind, maar slechts over een kind gesproken. Te zien is dat *кушать* juist in deze vraag niet zeer overheersend is, zoals wel het geval was bij de voorgaande twee besproken vragen. Dit bevestigt de hypothese die alvorens gemaakt is over deze combinatie.

4.2.6 *ЕСТЬ* EN *КУШАТЬ* IN COMBINATIE MET NIET-LEVENDE SUBJECTEN

Hypothese 7

Bij de combinatie *машина ест* en *машина кушает* wordt *кушать* gebruikt voor het verbruik van kleine beetjes benzine waar *есть* daarentegen wordt gebruikt voor grotere hoeveelheden benzine.

Enquêteren is een geschikte manier om zaken te onderzoeken waar geen officiële literatuur over beschikbaar is. Dit is onder andere het geval bij de combinaties 'кушать en niet-levende subjecten'. Na lang zoeken is gebleken dat er geen officiële informatie beschikbaar is over het gebruik van *ест* of *кушать* in combinatie met *машина*. De zin 'de auto vreet/slurpt/zuipt benzine' kan op talloze manieren gezegd worden waarbij *ест* en *кушать* beide gebruikt worden, maar waarom men de keuze maakt het ene werkwoord te gebruiken en het andere niet, was tot nu toe niet duidelijk. De voorlopige conclusie die getrokken is bij deze kwestie was dat bij kleine hapjes benzine *кушать* gebruikt zou worden en *ест* bij het verbruiken van grotere hoeveelheden benzine. Dit is gebaseerd op eerdere bevindingen (onder andere het verband van *кушать* met *кусить*) en de uitleg van een moedertaalsprekerster van het Russisch. Om dit te onderzoeken zijn er twee meerkeuzevragen gecreëerd. Beide bestaan ze bijna uit dezelfde zin waar een woord ontbreekt. Het enige waarin de twee zinnen van elkaar verschillen is dat in de ene zin de auto weinig benzine verbruikt en in de andere zin veel benzine. De vraag is welk

Vraag 4.1		Vraag 4.2	
Ест	75	Ест	55
Кушает	4	Кушает	5
Другой глагол	36	Другой глагол	55

Выберите глагол, который Вы бы использовали в этом предложении:

- Машина ..... мало бензина.

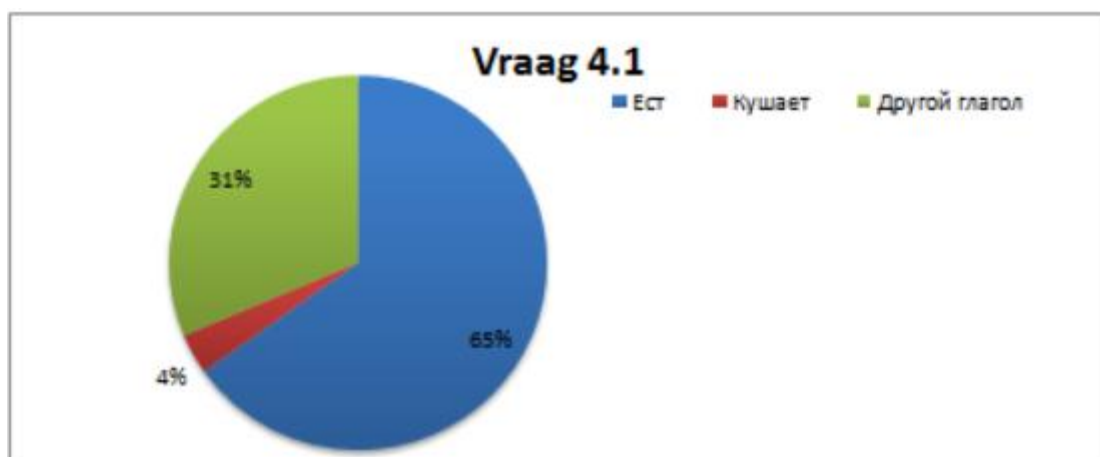
- ест
- кушает
- другой глагол, например .....

Выберите глагол, который Вы бы использовали в этом предложении:

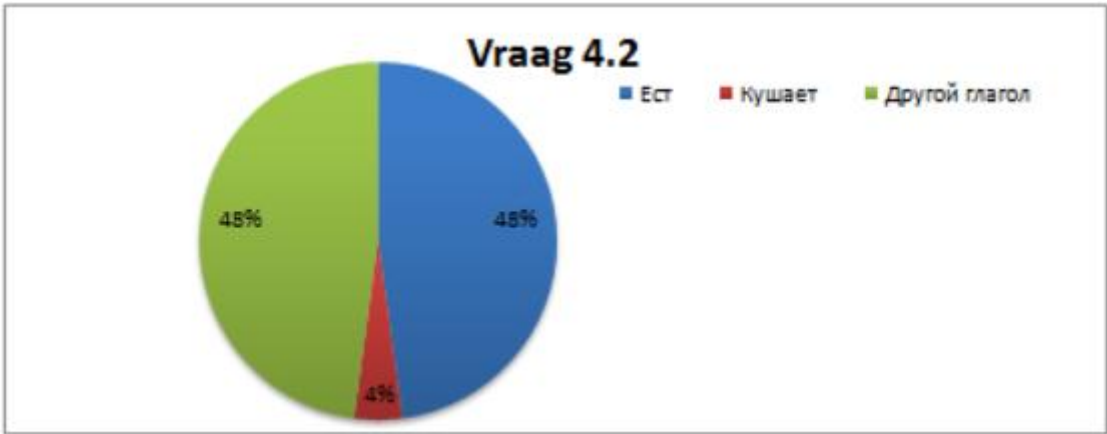
- Машина ..... много бензина.

- ест
- кушает
- другой глагол, например .....

woord men op deze plek zou invullen. Er kan gekozen worden voor een vorm van *ест* of *кушать*, maar ook voor de optie waarbij een ander werkwoord ingevuld kan worden.

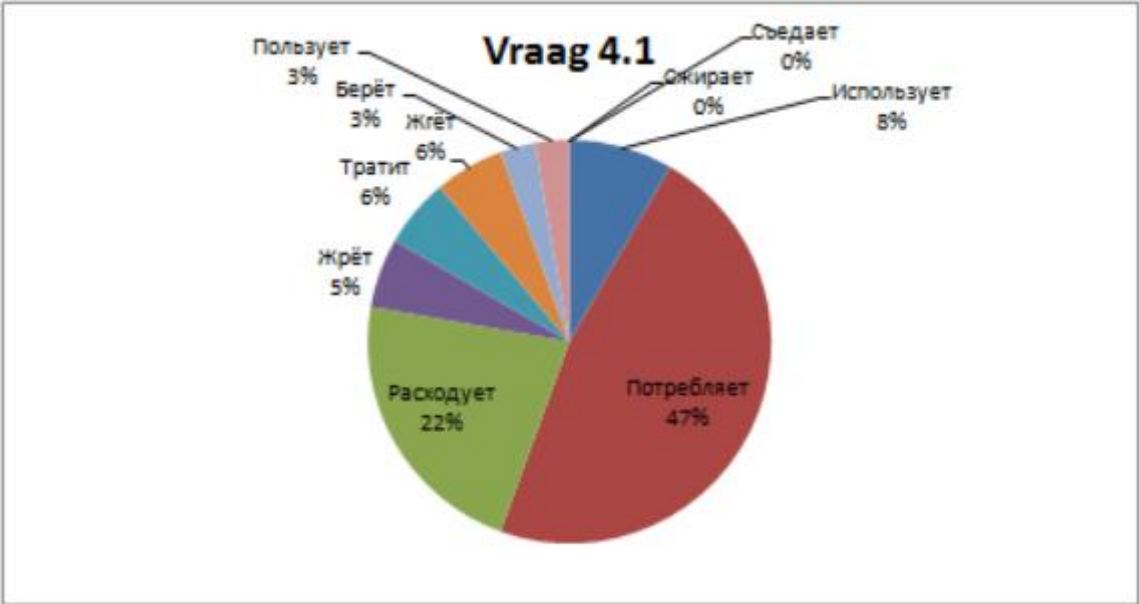
Figuur 4.12: Cirkeldiagram bij vraag 4.1

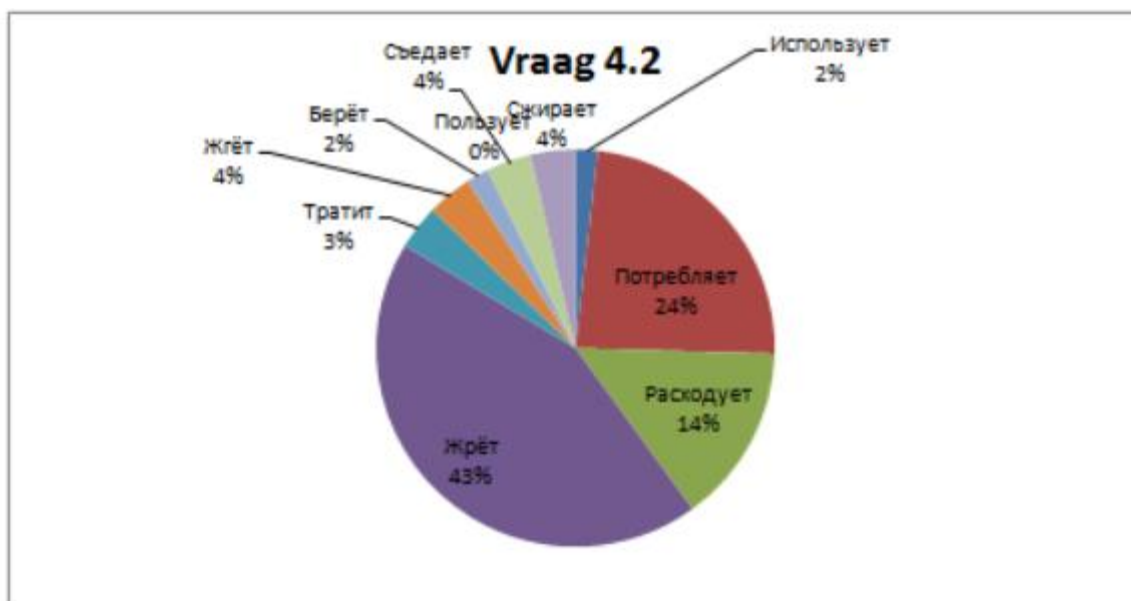
Фигура 4.13: Cirkeldiagram bij vraag 4.2

De enquête heeft veel duidelijkheid kunnen bieden over deze combinaties. Hieruit blijkt dat men juist eerder een ander werkwoord kiest in plaats van *кушать*. Bij dezen is de theorie 'kleine hapjes benzine (*кушать*) versus het verbruiken van grotere hoeveelheden benzine (*есть*)' ontkracht. *Есть* is hier het werkwoord waar men in deze situatie de meeste voorkeur aan geeft.

	Vraag 4.1	Vraag 4.2	Overigens wordt er vaak voor de optie
Использует	3	1	gekozen waarbij men een ander werkwoord
Потребляет	17	13	invult. Dit komt wat meer voor bij vraag 4.2,
Расходует	8	8	waar de auto veel benzine verbruikt.
Жрёт	2	24	Uiteraard heb ik de antwoorden die bij deze
Тратит	2	2	optie zijn ingevuld verwerkt in twee aparte
Жгёт	2	2	cirkeldiagrammen:
Берёт	1	1	
Пользует	1	0	
Съедает	0	2	
Сжирает	0	2	

Фигура 4.14: Cirkeldiagram bij optie 3 vraag 4.1

Figuur 4.15: Cirkeldiagram bij optie 3 vraag 4.2

Opvallend is hier dat er veel mensen zijn die bij vraag 4.1, waar de auto weinig benzine verbruikt, *ест* als antwoord geven en vervolgens, wanneer de auto veel benzine verbruikt, kiezen voor het werkwoord *жрать*. Dit werkwoord is nauwelijks ingevuld bij vraag 4.1. Bij vraag 4.2 daarentegen, kiest 43% van de ondervraagden voor *жрёт*. Hoewel *кушать* hier verworpen is, blijkt er alsnog een verschil te zijn in de keuzes die men maakt wanneer de situatie ietwat anders is wat betreft het benzineverbruik van een auto.

4.2.7 *ЕСТЬ* EN *КУШАТЬ* IN COMBINATIE MET DIEREN

Hypothese 8

Кушать wordt meer gebruikt in combinatie met dieren dan *есть*.

Deze hypothese is gebaseerd op resultaten uit het corpusonderzoek en het onderzoek op verschillende soorten websites. Toch worden er geen extreem grote verschillen gevonden in het gebruik van *есть* of *кушать* in deze kwestie. De voorlopige conclusie die ik heb kunnen trekken is dat *есть* en *кушать* tamelijk door elkaar gebruikt worden. Zodra het echter gaat om een formelere situatie, neemt *есть* de overhand. Dit slaat weer terug op de eerdere bevinding dat het gebruik van *есть* algemeen is en daarmee waarschijnlijk ook passender voor formele teksten of onderwerpen dan *кушать*. Om te onderzoeken of *кушать* toch vaker voorkomt in combinatie met dieren, zijn er twee vragen in de enquête verwerkt die hier betrekking op hebben.

Vraag 2.8

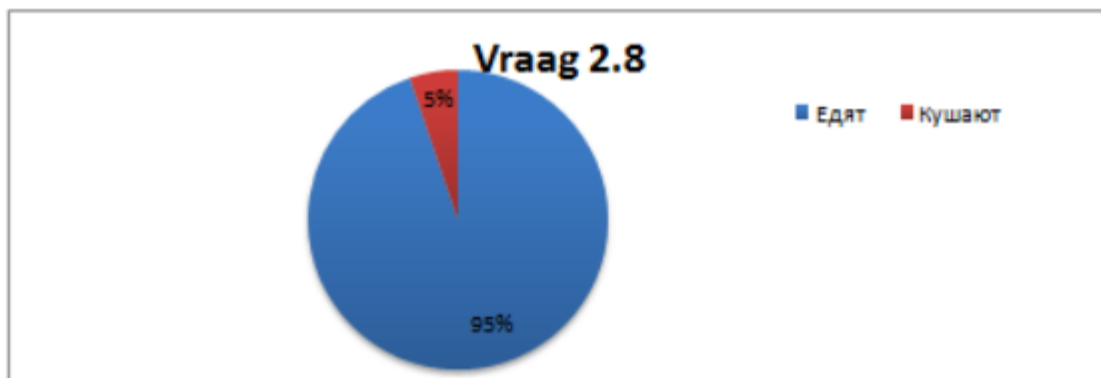
Едят
Кушают

109
6

Вы находитесь в зоопарке со своей семьёй. Вы стоите у ворот, наблюдая за тиграми. Тут сотрудница зоопарка входит внутрь, чтобы дать тиграм мясо. Многие люди останавливаются, чтобы посмотреть, как это происходит. Сотрудница, повысив голос, сообщает публике дополнительную информацию:

- Уважаемые посетители! Здесь, под деревом, тигры **едят** / **кушают** мясо! -

Deze vraag beschrijft een situatie waarbij tijgers in de dierentuin door de verzorgster worden gevoerd. Ondertussen staat er een groep mensen te kijken hoe dit in zijn werking gaat. In de zin die op het einde van de situatiebeschrijving wordt gegeven deelt de verzorgster mee dat de tijgers gewoonlijk op eenzelfde plek, onder de boom, hun vlees eten. Hier kan men kiezen tussen *тигры едят* of *тигры кушают*.

Figuur 4.16: Cirkeldiagram bij vraag 2.8

Opvallend is dat maar liefst 95% kiest voor *едят*. Hetzelfde doet zich voor bij vraag 2.9, waar in de laatste zin gekozen moet worden tussen *собака ест* of *собака кушает*. Hier geeft 94% van de ondervraagden de voorkeur aan *собака ест* en is *кушать* wederom verre van populair.

Vraag 2.9

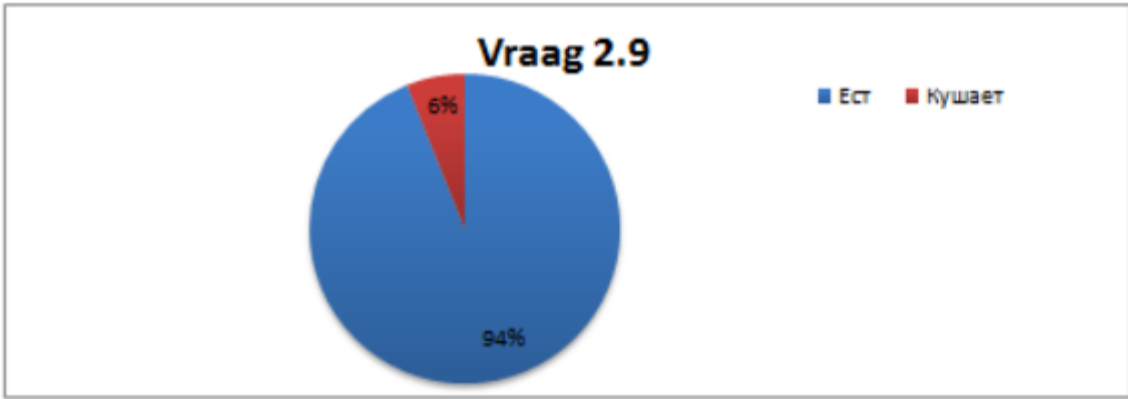
Ест
Кушает

108
7

С недавнего времени у вас есть собака. Однако, эта собака имеет странную привычку. Она выбрасывает носом куски из миски и предпочитает, чтобы корм лежал на полу. Однажды утром, как обычно, Вы даете ей корм. К своему удивлению Вы видите, что собака не начинает выбрасывать куски из миски! Вы, конечно, хотите поделиться этим с Вашей сестрой. Вы её сразу же позовёте и скажете:

- Смотри! Наша собака **ест** / **кушает** из

Aangezien er geen grote verschillen zijn gevonden in het theoretische gedeelte van het onderzoek wat betreft het gebruik van *есть* of *кушать* in deze kwestie, kan nu met zekerheid worden gezegd dat men er niet naar neigt eerder *кушать* dan *есть* te gebruiken wanneer de situatie betrekking heeft op dieren. Uit de enquête is gebleken dat men vrijwel nooit voor *кушать* kiest in deze situatie.

Figuur 4.17: Cirkeldiagram bij vraag 2.9

5 CONCLUSIE

Hoewel de werkwoorden *есть* en *кушать* door alle woordenboeken de betekenis 'eten', 'voedsel tot zich nemen' of 'zich voeden' toegekend krijgen, blijkt uit dit onderzoek dat er een duidelijk verschil bestaat in de (vroegere) betekenis en het gebruik van *есть* en *кушать*. *Кушать* heeft oorspronkelijk de betekenis 'eten' en 'voedsel tot zich nemen' nooit gekend. Het is namelijk afgeleid van het gemeenschappelijke Slavische woord *kusiti* (proberen). In meerdere woordenboeken wordt *proberen* als betekenis gegeven voor *кушать*, maar langzaam is de betekenis van *кушать* in de loop der tijd naar *есть* gegroeid.

Inmiddels is gebleken dat de werkwoorden steeds meer op elkaar beginnen te lijken. Het is echter gebleken dat de keuze het ene of het andere werkwoord te gebruiken afhangt van de situatie. Na de huidige positie van *есть* en *кушать* in de Russische taal uitgebreid bestudeerd te hebben, kan geconcludeerd worden dat *есть* in feite een werkwoord zonder emotionele kleuring is. Het is veelvoorkomend in algemeen gebruik. *Кушать* daarentegen, wordt slechts gebruikt in bepaalde situaties. De meest voorkomende zijn:

- Iemand wordt vriendelijk uitgenodigd voor een maaltijd
- Iemand verzoekt de ander (door) te eten
- Er wordt met kinderen gesproken

De situatie die de meeste duidelijkheid biedt over het gebruik van *кушать* is de combinatie van dit werkwoord met kinderen. Er is een verschil tussen het spreken over of met kinderen. Wanneer men met elkaar over kinderen spreekt, zijn de resultaten tegenstrijdig en verschilt het gebruik tussen *есть* en *кушать*. Wanneer er met kinderen zelf wordt gesproken, wordt er voornamelijk voor gekozen *кушать* te gebruiken.

Daarnaast is *кушать* passend in de vorm van een beleefde uitnodiging voor een maaltijd. Dit gaat vaak in combinatie met de imperatiefvorm. Het is officieel toegestaan de infinitief en imperatief te gebruiken van *кушать*. De eerste, tweede en derde persoon singularis worden gezien als vormen van volkstaal. Deze vormen worden nog regelmatig gebruikt door Russische moedertaalsprekers. Tevens kan *кушать* in combinatie worden gebruikt met vloeibare consumpties. Deze vorm is echter verouderd en wordt door het overgrote deel van de Russisch sprekenden afgekeurd.

Ondanks de constante verandering en het naar elkaar toe groeien van de twee werkwoorden, zal de betekenis voorlopig nog niet samenvloeien. Hiervoor zijn er te veel bijzondere situaties waarbij het ene werkwoord wel, maar het andere werkwoord niet gebruikt kan worden.

6 BIBLIOGRAFIE

- Evgenjeva, A. P. 1983. *Словарь русского языка*, vol. III. Москва: Русский язык
- Filin, F. P. 1980. *Словарь русских народных говоров. Выпуск шестнадцатый*. Ленинград: Наука
- Gorbatsjevitsj, K. S. 2007. *Большой академический словарь русского языка*, vol. VIII. Санкт-Петербург: Наука
- Honselaar, W. 2002. *Groot Russisch-Nederlands Woordenboek*. Amsterdam: Uitgeverij Pegasus
- Kiritsjenko, I. N. 1958. *Українсько-Російський словник*, vol. II. Київ: Видавництво Академії Наук Української РСР
- Koeznetsov, S. A. 1998. *Большой толковый словарь русского языка*. Санкт-Петербург: Норинт
- Kolesov, V. V. 2006. *Гордый наш язык...* Санкт-Петербург: Азбука-Классика
- Nikitina, T. G. 2003. *Молодёжный Сленг. Толковый словарь*. Москва: АСТ, Астрель
- Preobrazjenskij, A. G. 1958. *Этимологический словарь русского языка*. Москва: Государственное издательство иностранных и национальных словарей
- Semjonov, A. V. 2003. *Этимологический словарь русского языка*. Москва: Издательство ЮНБЕС
- Sjljakov, V. & Adler, E. 2006. *Dictionary of Russian Slang & Colloquial Expressions*. New York: Barron's Educational Series
- Tsjernych, P. J. 1993. – *Историко-этимологический словарь (современного русского языка)*, vol. I. Москва: Русский язык
- Usjakova, D. N. 2000. *Толковый словарь русского языка*, vol. I. Москва: АСТ, Астрель
- Vasmer, M. 1967. *Этимологический словарь русского языка*, vol. II. Москва: Прогресс

Websites

Denisenko, M. *Великий и Могучий: Есть или Кушать*. Geraadpleegd op 13 juni 2014 via <<http://www.youtube.com/watch?v=f6hIWhVZYbE>>.

Het Russisch Nationaal Corpus (2003-2014), *Национальный корпус русского языка*,
Geraadpleegd van 06-12-2013 tot 14-01-2014 www.ruscorpora.ru

Online Russisch synoniemenwoordenboek *Словарь синонимов Абрамова* Geraadpleegd op 06-
12-2013 www.vseslova.ru

Russisch online etymologisch woordenboek (2004) *Яндекс.словари – Школьный
Этимологический словарь русского языка* Geraadpleegd op 06-12-2013
www.slovari.yandex.ru

Sijs, Nicoline van der (samensteller) (2010), *Etymologiebank*, Geraadpleegd op 14-06-2014
www.etymologiebank.nl

7 APPENDIX

7.1 GESELECTEERDE VOORBEELDZINNEN *ЕСТЬ*

1. С этой минуты пять или шесть дней она не открывала глаз своих, — не **ела**, не пила и сильное воспаление в крови подвергло ее опасному состоянию. [П. И. Шаликов. Темная роща, или памятник нежности (1819)]
2. Да будет вам, государю моему, ведомо, что он находится не у дел, а женат уже года три на другой жене, не на русской, а на немке, живет здесь с нею и **ест** по постам скоромное. [А. Е. Измайлов. Бедная Маша (1801)]
3. К обеду он всегда возвращался домой и запирался один до восьми часов вечера, в которое время он обыкновенно ужинал; он **ел** тогда без выбора все то, что ему подавали, и часто выдумывал самую простую пищу. [М. В. Сушков. Российский Вертер (1801)]
4. (Фондю **едят** специальными вилокками, насаживая на них кубики хлеба и макая их в растопленную смесь. [Рецепты национальных кухонь: Франция (2000-2005)]
5. Кто-то сейчас **ест**, на высоте одиннадцати тысяч метров, кто-то спит, или читает, или... сидит в туалете, на высоте одиннадцати тысяч метров, в неудобной позе, на неудобном унитазе. [Евгений Гришковец. ОдноврЕмЕнно (2004)]
6. Правда, несколько раз я **ел** пирожки с мясом в компании Фёдора Двинятина, но... сами понимаете... [Запись LiveJournal (2004)]
7. Смешно, а мне фантазии не хватает, что бы придумать чем и как их кормить, чтобы уменьшить их аппетит, **едят** всё, без разбора и просят добавки, хорошо на фигуре это пока не отражается, но только пока, судя по всему скоро придётся на диету сажать-у них «любимый период» полового созревания, половина девчонок из класса такими стали тётками за год буквально. [Наши дети: Подростки (2004)]
8. моя тоже **ест** так, что приходится останавливать. [Наши дети: Подростки (2004)]
9. Тоннами **ем** апельсины и не могу ничего с собой поделатъ. [Скажите, доктор... // «Даша», 2004]
10. Ребёнок начинает капризничать, просить **есть**, пить, спать, писать (извините! — кстати туалеты в зоопарке чистые и бесплатные) и тут же заявляет: "Ничего не хочу! [О. Г. Баринов. Зоологический сад // «Первое сентября», 2003]
11. Для кошки, равнодушной к ним, это-уныло-серые наросты, пылящиеся среди листвы. Разве их можно **есть**? Почему для кошки всё вокруг серо? [Александр Зайцев. Загадки эволюции: Краткая история глаза // «Знание -- сила», 2003]
12. А вот для человека, как и для мыши, цветовое зрение часто бывает спасительно. Красный помидор можно **есть**; зелёный несъедобен. Золотистое зерно поспело; зелёное нет. [Александр Зайцев. Загадки эволюции: Краткая история глаза // «Знание -- сила», 2003]
13. Отсмеявшись, все трое стали пить чай из блюдец, **есть** клюкву и мёд. - Вы **ешьте, ешьте**, - угощал Ёжик. - Кушайте, - кивал Медвежонок. [Сергей Козлов. Новогодняя сказка // «Мурзилка», 2003]
14. — Почти ничего не **ел**, не выпил и глотка вина (а как раньше любил!) [Вадим Крейд. Георгий Иванов в Йере // «Звезда», 2003]
15. Количество ритуальных предписаний и табу в последнее время резко увеличилось в связи с популярностью восточных календарей: **есть** надо то-то, одевать надо одежду такого-то цвета и т. д. [13] [Олег Николаев. Новый год: праздник или ожидание праздника? // «Отечественные записки», 2003]
16. Он любит **есть** жёлуди, дикie яблоки, ягоды и орехи. [Геннадий Снегирев. Медведь // «Мурзилка», 2003]
17. Считается даже, что орехи способны предупредить болезнь Паркинсона - исследования показывают, что люди, страдающие этим нервным заболеванием, **ели** очень мало орехов. [И вкусно, и полезно // «Знание -- сила», 2003]
18. Играет музыка, народ на улице **ест** фасоль, пьёт ракию, потом звучат барабаны, все берутся за руки, встают в большой круг и танцуют народный танец, независимо от того, умеют или нет. [Костромская «Карусель» // «Народное творчество», 2003]
19. Для женщины кормящей **есть** таблетки с гормоном гестагеном. [Анна Варшавская. Дар не случайный (2002) // «Домовой», 2002.02.04]

20. Раньше он приходил домой, **ел** и спал. А теперь— приходил, **ел** и уходил. Спал у армянки. [Токарева Виктория. Своя правда // «Новый Мир», 2002]
21. Старайтесь **есть** нежирную пищу, пейте не меньше двух литров воды в день и не нервничайте. [В. Воронова. Чтобы расставание не было мучительным (2002) // «Сочи», 2002.08.22]
22. Сидел один клиент, пил водку и **ел** щи. [Лариса Залесова-Докторова. Из Новосибирска. Мороз и новосибирская опера // «Звезда», 2002]
23. — А правда, что русские всегда **едят** икру? [Анна Карабаш. Три дня в Монако (2002) // «Домовой», 2002.02.04]
24. - Они зимой **едят** траву, как мы мёд. [Виктор Кологрив. Медовый луг // «Мурзилка», 2002]
25. Поскольку в достойных того случаях салфетки меняли через каждые две перемены блюд, и уж обязательно перед десертом, встаёт вопрос: а что они там вообще **ели**? [Алексей Мокроусов. От антре до антреме, или страсть кулинар (2002) // «Домовой», 2002.06.04]
26. Представьте, каково это: **есть** пирожное, сидя на табуретке в виде зуба, придуманной Филиппом Старком для ХО? [Юлия Пешкова. Ярмарка тщеславия (2002) // «Домовой», 2002.06.04]
27. Сколько раз мы сталкивались с ситуацией, когда мама **ела** одну только гречневую кашу, а когда ребёнку проводили обследование, у него не выявилось аллергической реакции ни на один продукт. [Алсу Разакова. Первый год и вся жизнь (2002) // «100% здоровья», 2002.11.11]
28. Тот сидел на горе и **ел** щавель. [Сергей Седов. Доброе сердце Робина // «Мурзилка», 2002]
29. Одни народные любимцы **едят** по ночам булочки, другие танцуют на кухне джаз [Наталья Склярова. Если бы у медведя было ружье (2002) // «Вечерняя Москва», 2002.02.07]
30. А как бы хотелось в это время сидеть за столом вместе с друзьями и знакомыми, **есть** любимый салат "Оливье", пить шампанское. [Светлана Ткачева. Новый год и звезды (2002) // «100% здоровья», 2002.11.11]
31. Вьетнам повёл было речь о создании металлургического завода, когда его населению **есть** было нечего. [Жамбын Батмунх: насилие не применять (2002) // «Проблемы Дальнего Востока», 2002.12.30]
32. Хочется **есть** конфеты и не толстеть, обходиться без сна и не зевать и покрыться идеальным загаром, оставаясь при этом в тени? [Солнечный круг, пальмы вокруг... (2002) // «Домовой», 2002.05.04]
33. Понятно, всем хочется **есть**, и никакой тебе всенародной борьбы с оккупантами! [Василь Быков. Болото (2001)]
34. Комментируя свою отставку на пресс-конференции, Флойд пытался шутить и цитировал старого охотника из фильма "Большой Лебовски": " Бывает, что ты **ешь** медведя, а бывает, что медведь **ест** тебя". [Денис Быстров. От великого до смешного. «Чикаго Буллз» избавляется от Тима Флойда (2001) // «Известия», 2001.12.26]
35. Она боялась, что он снова начнёт **есть** картофельные очистки и попадёт в больницу. [Андрей Геласимов. Жанна (2001)]
36. — Я никогда не **ел** такого вкусного мёда! [Сергей Козлов. Правда, мы будем всегда? (1969-1981)]
37. А мамина мама руководила моим воспитанием с другого конца города по телефону: она объясняла, что мне рекомендуется **есть**, сколько часов гулять, а сколько посвящать сну. [Анатолий Алексин. Раздел имущества (1979)]
38. Он сел на кровать и стал **есть**. "Ну, сегодня, кажется, сыграли вничью, но так дальше не пойдёт — будем драться в кровь. [Ю. О. Домбровский. Факультет ненужных вещей, часть 2 (1978)]
39. И не будем больше вспоминать о покойнике "Ревизоре", а лучше пойдём к нам **есть** борщ. [В. П. Катаев. Алмазный мой венец (1975-1977)]
40. Вы меня сюда не пускаете, а ваш-то Хозяин с нами **ел** и пил, и пришёл нас спасать— не вас, мытых". [митрополит Антоний (Блум). О страхе Божиим (1974)]
41. — Только от стола, — сказал он, но ложку взял, и мы стали **есть** суп, прихлебывая по очереди. [Юрий Коваль. Гроза над картофельным полем (1974)]
42. — Ну, **ешьте, ешьте**, всё наестся никак не могут. [Василий Шукшин. Калина красная (1973)]

43. — Однако сказками сыт не будешь — садитесь, чудаки-рыбаки, **есть** будем. [Марк Сергеев. Волшебная галоша, или Необыкновенные приключения Вадима Смирнова, его лучшего друга Паши Кашкина и 33 невидимок из 117-й школы (1971)]
44. А сам Дмитриев — тот далёкий, худой, с нелепым кудрявым чубом — жил оглушённый и одурманенный, как бывает в жару, когда человек плохо соображает, не хочет ни **есть**, ни пить и только дремлет, валяется в полусне на кровати в комнате с занавешенными окнами. [Юрий Трифонов. Обмен (1969)]
45. Странствуя по белорусской земле, зашёл как-то Иисус Христос к мужику ночевать. Он очень устал, хотел **есть**. Но у мужика не оказалось ни хлеба, ни щей. [К. И. Чуковский. Короленко в кругу друзей (1940-1969)]
46. Разве её **ешь**? разве её кушаешь? — ею причащаешься! к ней со священным трепетом приобщаешься, как к той пране йогов! [Александр Солженицын. В круге первом, т.1, гл. 1-25 (1968) // «Новый Мир», 1990]
47. Курганов, передёрнув шеей, выпил водки и только что занёс вилку, чтобы закусить селедочкой с луком, как жена отчётливой и Злой скороговоркой сказала: — Будешь **есть** лук — разверну к стене. Рука с вилкой повисла в воздухе и послушно опустилась. "Экая стерва", — подумал Скворцов. [И. Грекова. На испытаниях (1967)]
48. — Собака ты, собака, — говорил Скворцов, трепля его по загривку, — ну что тебе надо, собака? **Есть** тебе хочется, собака? Подхалим глазами показал, что да. [И. Грекова. На испытаниях (1967)]
49. Чик, глядя на то, как **ест** дядя Сандро, чувствовал такие приступы голода, что завидовал даже собаке, хватавшей на лету кости. [Фазиль Искандер. Чик чтит обычаи (1967)]
50. — Витя, а ты-то **есть** хочешь? — сказала Людмила Николаевна. [Василий Гроссман. Жизнь и судьба, часть 3 (1960)]
51. Жаден он был страшно, **ел** много и во время еды так свирепо щелкал клювом, так бесцеремонно рылся в кормушке, что добрую половину корма разбрасывал по песку. [Ю. О. Домбровский. Обезьяна приходит за своим черепом, часть 3 (1943-1958)]
52. Я даже мамину овсяную кашу на молоке с вареньем и ту **ел** дома всегда без всякого удовольствия. [Валерий Медведев. Баранкин, будь человеком! (1957)]
53. Это воробыха воробьишку кормит. И он тоже захотел **есть**. Прилетел к воробыхе. [Е. И. Чарушин. Тюпа, Томка и сорока (1946)]
54. Но брат и сестра знали хорошо, что такое осенняя клюква, и оттого, когда теперь **ели** весеннюю, то повторяли: [М. М. Пришвин. Кладовая солнца (1945)]
55. " Похоже было на то, что ей ничто не нужно: ни цветы, ни книги, ни обеды, ни театры, ни ужины за городом, хотя всё-таки цветы были у неё любимые и нелюбимые, все книги, какие я ей привозил, она всегда прочитывала, шоколаду съедала за день целую коробку, за обедами и ужинами **ела** не меньше меня, любила расстегаи с налимьей ухой, розовых рябчиков в крепко прожаренной сметане , иногда говорила: "Не понимаю, как это не надоест людям всю жизнь, каждый день обедать, ужинать", — но сама и обедала и ужинала с московским пониманием дела. [И. А. Бунин. Чистый понедельник (1944)]
56. Что вы стоить? Дайте мне **есть**! Михайла [А. И. Пантелеев. Ночные гости (1944)]
57. Боевые товарищи встретили его такой искренней радостью, что у него отвалилось от души то, что не давало ни спать, ни **есть**, ни дышать. [А. Н. Толстой. Русский характер (1942-1944)]
58. Завтра же дайте мочу на анализ, не пейте много чаю и **ешьте** без соли совершенно. [М. А. Булгаков. Мастер и Маргарита, часть 1 (1929-1940)]
59. — Влюбленный всё делает для своей любимой, — звучно говорил Иван Васильевич, — **ест**, пьёт, ходит и ездит... [М. А. Булгаков. Театральный роман (1936-1937)]
60. Она освещала в пыльной стеклянной вазе несколько апельсинов. Капитан **ел** апельсины. Пахучий сок стекал по его загорелым пальцам. [К. Г. Паустовский. Орест Кипренский (1936)]
61. Сотни тысяч туземцев мчались по своим делам, ныряли под землю, пили, **ели**, торговали, даже не подозревая о том, что они открыты. [И. А. Ильф, Е. П. Петров. Колумб причаливает к берегу (1936)]
62. Никогда прежде я не **ел** молочного киселя из сухого американского порошка и больше никогда не пробовал, но его удивительно нежный вкус запомнился навсегда, будто раз в жизни мне дали отведать немножко амброзии со стола олимпийских богов. [Р. Б. Ахмедов. Промельки (2011) // «Бельские Просторы»]

63. Люди сидят за столиками открытых веранд — **едят**, пьют, разговаривают. [Марина Ахмедова. Понять дракона // «Русский репортер», № 3 (181), 27 января 2011, 2011]
64. А соседка... женщина-то в фасонной шляпке, у нее там на полях лежат этак три вишенки, ну прямо живые, бери и **ешь!** [Дина Рубина. Окна (2011)]
65. Быстро **ешь** свою камбалу, а потом мы ещё быстрее едем на море! [Татьяна Соломатина. Мой одесский язык (2011)]
66. Президент Израиля Шимон Перес и мэр Ашдода Ихиэль Ласри **едят** мороженое в одном из торговых центров города. [обобщенный. Казусы // «Русский репортер», № 34 (212), 1 сентября 2011, 2011]
67. Но ведь больших мух, которых **едят** пауки, тоже кормят мухами — маленькими. [Ольга Андреева. Аминокислотная «Одиссея». Как соревновались пауки и биотехнологи // «Русский репортер», № 4 (132), 4-11 февраля 2010, 2010]
68. При блокаде и поволжской голодовке тоже и дети родителей **ели**, и родители детей **ели**. [Шура Буртин, Ясон Бадридзе. Между человеком и волком // «Русский репортер», № 15 (143), 22-29 апреля 2010, 2010]
69. Ведь если в рассекреченной сети из десятка агентов был хотя бы один с заслугами, достойными звания Героя Советского Союза, — значит, наши разведчики не зря **едят** свой хлеб. [Дмитрий Великовский. Рыцари плаща и пиара // «Русский репортер», № 45 (173), 18 ноября 2010, 2010]
70. И сам спектакль вроде как о рогатом скоте, но какой-то человеческий: как коровы **едят**, думают, живут, любят, бунтуют, тоскуют под Баха, а пастух им книжку читает. [Саша Денисова. Дедовский национальный вопрос // «Русский репортер», № 45 (173), 18 ноября 2010, 2010]
71. Нету с брюхом сладу, **Ем** я до упаду! [Борис Евсеев. Евстигней // «Октябрь», 2010]
72. В конце концов у меня выработался некий вкусовой инфантилизм, то есть я и по сию пору **ем** только то, что дают младенцам. [В. Ф. Ходасевич. Младенчество (1933)]
73. которое она **ела** в кафе, вдруг почему-то необыкновенно поразил меня; и Клэр сказала: "Comment ne comprenez vous pas?.." *, — и судорога прошла по её телу. [Г. А. Газданов. Вечер у Клэр / начало романа (1930)]
74. Она ни с кем не разговаривала, почти ничего не **ела**, спала три-четыре часа в сутки и никуда не выходила. [Г. А. Газданов. Вечер у Клэр / начало романа (1930)]
75. Кроме оврага, деревню мучила жажда, а от жажды люди **ели** плохо и не размножались как следует. [А. П. Платонов. Государственный житель (1929)]
76. Ходили друг к другу на многие праздники, пили самодельное вино, **ели** квашеную капусту и мочёные яблоки и по разу женились. [А. П. Платонов. Епифанские шлюзы (1927)]
77. Полковник Убейко завёл новый галстук и **ел** и пил за троих, катая глаза в сторону Адольфа Задера; дела в Моабите шли неплохо. [А. Н. Толстой. Черная пятница (1924)]
78. Братва разыскала в лесу корову, зарезала, жарит и **ест**, притащили каких-то двух местных девок, их насилуют в очередь, они очень покойны. [Б. А. Пильняк. Простые рассказы (1923)]
79. Одинокий офицер и солдат на фронте **ели** из общего котла и, хоть плохо, но были одеты. [А. И. Деникин. Очерки русской смуты. Том IV. Вооруженные силы Юга России (1922)]
80. Бабы трижды в день мыли ребятам брюхо кипятком, чтоб меньше **есть** просили. [Е. И. Замятин. Север (1918)]
81. Небо казалось холодным, удивлённо далёким. Голоса были промаслены **еденым** и питым. Рыжик, ржаная коврижка, сало и водка пропитали даже эхо, соловевшее за рекой. [Б. Л. Пастернак. Письма из Тулы (1918)]
82. Потом вдруг загремел и шлепнулся в воду якорь, наперебой понесли отовсюду яростные крики лодочников — и сразу стало на душе легче, ярче засияла кают-компания, захотелось **есть**, пить, курить, двигаться... [И. А. Бунин. Господин из Сан-Франциско (1915)]
83. Мы поужинали китой (мука, размешанная в воде и поджаренная на сковородке, обычная здесь еда в пути) и варёным рисом, который мы **ели** сперва с солью, потом с сахаром. [Н. С. Гумилев. Африканский дневник (1913)]
84. — Деревня наша мала и бедна. Нам почти нечего **есть**. У нас остались только худые, голодные коровы, и наши дети питаются их молоком. [Л. А. Чарская. Король с раскрашенной картинкой (1912)]
85. Пока мы купались и **ели** простоквашу, здесь небось работа кипела. [Н. А. Тэффи. Tanglefoot (1911)]

86. В Иване последняя карта была бита, и напрасно вчерашний послушник с румяными щеками пойдёт ещё на поминки **есть** блины в недрах штабс-капитана Снегирева. [И. Ф. Анненский. Вторая книга отражений (1909)]
87. В гостинице мы взяли отдельный кабинет, пили невкусный чай и **ели** какие-то конфеты. [М. П. Арцыбашев. Жена (1905)]
88. В окне сидел Кучерище, давился, — больше не **ел** игрушек. [А. М. Ремизов. Зайка (1905)]
89. На вокзале он сидел в буфете I класса, **ел** пирожки и пил пиво, и ему прислуживал человек во фраке; а потом, когда все двинулись к вагонам, вмешался в толпу и как-то нечаянно, подчиняясь общему возбуждению, вытащил кошелек у соседа, пожилого господина. [Л. Н. Андреев. Вор (1904)]
90. Зачем так много пить, Лёня? Зачем так много **есть**? Зачем так много говорить? [А. П. Чехов. Вишневый сад (1904)]
91. С привычкою к умеренности, создавшеюся годами бродячей, голодной жизни, она **ела** очень мало, но и это малое изменило её до неузнаваемости: длинная шерсть, прежде висевшая рыжими, сухими космами и на брюхе вечно покрытая засохшею грязью, очистилась, почернела и стала лосниться, как атлас. [Л. Н. Андреев. Кусака (1901)]
92. Засуха! . Да ты **ешь**, что ж ты? . Отхлебни ещё разок! [В. В. Вересаев. В степи (1901)]
93. Так как вегетарианцы не **едят** ничего мясного и рыбного и у них нет сладких кушаньев, к которым можно было бы применить масляные подливки, то, чтобы воспользоваться ими, приходится все мясные и рыбные кушанья заменять поджаренной булкой, омлетом, картофельными, рисовыми и грибными котлетами, блинчатым пирогом с фаршем, разварным и фаршированным картофелем, фаршированными помидорами и артишоками, а также накануне испечёнными пудингами из манной крупы, риса, лапши и макарон, которые перед отпуском следует нарезать ломтиками и поджарить в свежем столовом масле. [Елена Молоховец. Подарок молодым хозяйкам, или средство к уменьшению расходов в домашнем хозяйстве / Примечание господина вегетарианца (1875-1900)]
94. И он с жадностью **ел** и всё повторял: [А. П. Чехов. Крыжовник (1898)]
95. Веселятся вместе с ним, **едят** его баранину, пьют его кумыс и хвалят хозяина. [Д. Н. Мамин-Сибиряк. Ак-Бозат (1895)]
96. Ведь и **есть** не станут, а так, для озорства... [Д. Н. Мамин-Сибиряк. Приемывш (1893)]
97. Надо, чтобы этот вопрос был исчерпан теперь, а то наш дорогой гость ничего не будет **есть** за обедом. [А. Н. Апухтин. Между жизнью и смертью (1892)]
98. — Так, князь: ведь я у вас просил денег, потому что... мы **едим** печёнку с огурцами, приходится так... [И. А. Гончаров. Май месяц в Петербурге (1891)]
99. Нюнин. Пойдите, господа, не **ешьте**! Погодите! [А. П. Чехов. Свадьба (1889)]
100. Вчера, вы знаете, она почти целый день пролежала, ничего не **ела**, впрочем не жаловалась... [И. С. Тургенев. Ася (1858)]

7.2 GESELECTEERDE VOORBEELDZINNEN КУШАТЬ

1. У нас он не всякий день пил и наливки, а теперь со своей женою изволит, чай, **кушать** по постам кофе со сливками. [А. Е. Измайлов. Бедная Маша (1801)]
2. Вот только последнее время стал более-менее **кушать**, и в школе на питание деньги сдали. [Наши дети: Подростки (2004)]
3. - Вы ешьте, ешьте, - угощал Ёжик. - **Кушайте**, - кивал Медвежонок. - У нас много, - говорил Ёжик. [Сергей Козлов. Новогодняя сказка // «Мурзилка», 2003]
4. Какие же настоящие ковбои ездят на машине, а **кушают** в китайских рестораниках? [Ольга Панфилова. Америка от А до Я (2003) // «Богатей» (Саратов), 2003.03.20]
5. Это прекрасно— ходить вдвоём в красивые рестораны и **кушать** ресторанный еду. [Светлана Ткачева. День влюбленных... (2003) // «100% здоровья», 2003.01.15]
6. Ночью молодая жена должна была расшить скатерть, накормить мужа и поесть сама — на пиру ведь молодым обычно не принято было **кушать**, они всё только пробовали да пригубливали. [Роща из... теста // «Народное творчество», 2003]
7. Но это была непростая машина и **кушала** она по 19 литров 95-ого на сотню с непринуждённой лёгкостью. [Форум об автовождении (2003)]
8. И письмишко: "Здравствуй, сынок. **Кушай** и поделись с товарищами. Варенье съешьте первым, а то прокиснет, а конфеты с печеньем — потом. [Олег Павлов. Карагандинские девятины, или Повесть последних дней // «Октябрь», 2001]

9. Он целый час **кушал**, а я в этот день, договорилась с подружкой, что приду к ней. [Письмо девушки из Перми сестре в Москву (2001)]
10. Колюнчик тотчас обо всем вспомнил и хотел сказать, что плохое кончилось, его простили и отпустили, и теперь можно снова идти купаться, вкусно **кушать** и играть в футбол, но вместо этого уткнулся и заплакал, и папа, всегда отталкивающий его, когда мальчик пробовал ласкаться, прижал сына к себе, так что Колюня не мог видеть печального лица. [Алексей Варламов. Купавна // «Новый Мир», 2000]
11. Сундук Василисин вынесли, стул её поставили. Она там и **кушать** может. Покойная Василиса всегда там ела. [Людмила Улицкая. Казус Кукоцкого [Путешествие в седьмую сторону света] // «Новый Мир», 2000]
12. Перед гостем она сдержалась, стала потчевать: — **Кушай**, кум, **кушай**. Помажь сметанкой карасиков. [Борис Екимов. Пиночет (1999)]
13. У костерка они сидели смиренные, после похмелья лица у них отекали, ели они вяло, а я подзуживал: если они плохо будут **кушать**, вовсе обессилеют, малосильные мужья кому нужны. [Виктор Астафьев. Обертон (1995-1996)]
14. Выпили шампанского, стали **кушать**, мать понемногу пришла в себя и стала задавать Денису вопросы о его жизни и воззрениях на жизнь, он отвечал в высшей степени удовлетворительно. [Алексей Слаповский. Гибель гитариста (1994-1995)]
15. Мне что, спать не с кем было? Или **кушать** нечего? " У Люды мелко дрожал подбородок. [Ирина Муравьева. Мещанин во дворянстве (1994)]
16. Я несчастный Измаил, На копейку бэдный, Редко **кушал**, мало пил, Оттого стал блэдный... [Сергей Довлатов. Виноград (1990)]
17. После купания, чувствуя себя молодцом, Александр Христофорович **кушал** кофий и, отправляясь "заводить машину индустрии", пересекал залы и покои своего замка; они иллюстрировали эпоху феодализма в свете эстляндского погожего утра. [Юрий Давыдов. Синие тюльпаны (1988-1989)]
18. У изголовья стоял стакан чая с малиновым вареньем. "**Кушайте**, поправляйтесь!" — говорила тётя Поля. Сквозь стенки стакана ягоды казались огромными: таких не бывает. [И. Грекова. Фазан (1984)]
19. Ресторан пойдём. Шашлык будем **кушать**. Хванчкара будем пить... [Сергей Довлатов. Наши (1983)]
20. Хотя нет, во время следствия не дадут, а вот потом — это уж как сочтёшь. **Кушайте**, **кушайте**. Сечка-то с мясом! [Ю. О. Домбровский. Факультет ненужных вещей, часть 2 (1978)]
21. Официант-итальянец то и дело произносил "спасибо", "добро пожаловать", "**кушать** подано". [Василий Аксенов. Круглые сутки нон-стоп // «Новый Мир», 1976]
22. — Удивляюсь на тебя: и как ты спокойно всё **кушаешь**? [Юрий Трифонов. Дом на набережной (1976)]
23. Теперь ещё строже врачебный догляд, не читать, не писать, о делах не знать, **кушай** манную кашку. [Александр Солженицын. В круге первом, т.1, гл. 1-25 (1968) // «Новый Мир», 1990]
24. — Должен заметить, что поросёнок отменно хорош. — **Кушайте** на здоровечко, — сказала хозяйка. Она стояла у притолоки и глядела на всех растроганными тёплыми глазами. [И. Грекова. На испытаниях (1967)]
25. Я научила его говорить "я ем" вместо "я **кушаю**", "половина первого" вместо "полпервого". [И. Грекова. Дамский мастер (1963)]
26. — Куда им, — сказал прораб. — Сознательности никакой, каждый день **кушать** хотят. [Василий Гроссман. Все течет (1955-1963) // «Октябрь», 1989]
27. Жевали долго, не торопясь, ощущая в своей неторопливости счастливое, спокойное чувство людей отдыхающих, выпивших и **кушающих** после нелёгкой работы. [Василий Гроссман. Жизнь и судьба, часть 3 (1960)]
28. Просунув голову сквозь влажный камыш, появился Мамочкин. — **Кушать** будете, товарищ лейтенант? Он принёс Травкину полгуса на завернутой в газету фарфоровой тарелке. [Э. Г. Казакевич. Звезда (1946)]
29. Аня его кормит и приговаривает: — **Кушать! Кушать!** [Е. И. Чарушин. Тюпа, Томка и сорока (1946)]
30. Пускай птицы клюют просо, пускай сторожа в кооперативе на радио глядят, а мыши **кушают** добро, — государство внезапно грянет и туда, а нам надо жить и терпеть. [А. П. Платонов. Государственный житель (1929)]

31. Рыбу постом **кушают**, а воду каждый день пьют. [Б. С. Житков. Элчан-Кайя (1926)]
32. Грановским, который в изгибах этой диалектики **кушает** одну котлетку с Пав. [В. В. Розанов. На лекции о Достоевском (1909)]
33. Завязывал Котофей Котофеич Зайке салфетку, и принималась Зайка **кушать** зайца жареного да козу палёную, а на загладку «пупки Кощея», такие сладкие, такие вкусные, малиновые и янтарные, - весь ротик облипнет. [А. М. Ремизов. Зайка (1905)]
34. . Моя собака и орехи **кушает**. Пищик [А. П. Чехов. Вишневый сад (1904)]
35. — Ти **кушаешь** каждый день, я **кушаю** каждый день, — коротко объяснял он, посасывая коротенькую трубочку. [Д. Н. Мамин-Сибиряк. Под домной (1891)]
36. Садитесь по местам и **кушайте**, а пообедаете — ещё к вам выйду. [Вс. М. Гаршин. Сказание о гордом Аггее (1886)]
37. Сперва они кажинный день водку **кушали**, а теперь вот в постель слегли, и уж очень они худы стали. [И. С. Тургенев. Конец Чертопханова (1872)]
38. И что я там буду **кушать**? и... и как я там буду, когда... ах боже мой, что они выдумали! [Ф. М. Достоевский. Крокодил (1865)]
39. А их превосходительство, как на грех, на ту пору чай на балконе **кушали**... [М. Е. Салтыков-Щедрин. Святочный рассказ (1858)]
40. «Вот, говорят, вчера была совершенно здорова и **кушала** с аппетитом; поутру сегодня жаловалась на голову, а к вечеру вдруг вот в каком положении... [И. С. Тургенев. Уездный лекарь (1848)]
41. — Марья Петровна, Софья Ивановна, — перебила сухо поручица, — не будете больше **кушать** чаю? я прикажу снести самовар... [Д. В. Григорович. Бобыль (1847)]
42. Алёша в тот день очень хорошо поужинал, и потому ему вовсе не хотелось **кушать**. [Антоний Погорельский. Черная курица (1829)]
43. А **кушать** где изволите, с нами или в своей комнате? [Д. И. Фонвизин. Недоросль (1782)]
44. - Так, государь, — ответствовали они, — сегодняшний день будет у нас празднество, которое отсправляем мы по окончании каждого года и на которое обыкновенно приезжает и наша государыня и делает нам честь, **кушая** с нами за одним столом; сколько ж и ты будешь счастлив, что получишь участие в нашей радости и будешь видеть лицо нашей государыни, на которое ни один ещё смертный не удостоился взглянуть, да и видеть его было не можно. [М. Д. Чулков. Пересмешник, или Славенские сказки (1766-1768)]
45. Не думаю, что дети могут многому научить друг друга в таком малом возрасте, но зато они учатся взаимодействовать и, глядя на других, быстрее учатся **кушать**, одеваться самостоятельно и т.д. [коллективный. Комментарии к статье «Забота о детях: почему раннее образование в этом не помощник?» (2012)]
46. Приходим после кино забирать — картина маслом — сидит Поля в детском кресле **кушает**, а на большом столе рядом iPad ШРЕка показывает! [коллективный. Стратегия в отношении телефонов и прочих девайсов (2012)]
47. В ней фляжка, пачка галет — это если в бою **кушать** и пить захочется. [Р. Б. Ахмедов. Промельки (2011) // «Бельские Просторы»,]
48. Поэтому можете **кушать** и выпивать, а я скажу. [Алексей Слаповский. Большая Книга Перемен // «Волга», 2010]
49. Стоило только беседе зайти в тупик, как он мечтательно взглядывал вверх и вспоминал свою маму (школьную учительницу, стойчески преподававшую в нынешние времена никому не нужный русский язык): — Ой, как **кушать** хочется! Вам не хочется? [Александр Иличевский. Перс (2009)]
50. Паперно плачет, дети его плачут: хотим **кушать**! [Александр Терехов. Каменный мост (1997-2008)]
51. Вот так мы его накалываем на вилку, вот так опускаем и **кушаем**, запивая все это вином... [Андрей Рубанов. Сажайте, и вырастет (2005)]
52. Да я **кушаю** все что обычно ем, только меньше в 3 раза. [Красота, здоровье, отдых: Красота (форум) (2005)]
53. Я на ночь заливала водой в стакане, а утром **кушала**. [Красота, здоровье, отдых: Красота (форум) (2005)]
54. Именно это и будет **кушать** потом ребенок. [Красота, здоровье, отдых: Красота (форум) (2005)]
55. Поэтому все халтурят, где и как могут. Дети **кушать** хотят, знаете ли... miku, 2005.02.22 19: 45. [Красота, здоровье, отдых: Медицина и здоровье (форум) (2005)]

56. Пусть ей дети помогают, Пусть ее оберегают, Пусть ей будет жить легко, Беды будут далеко! Обещаем маму слушать, Умываться, кашку **кушать**. Будем быстро мы расти, Будет мамочка цвести, И для нас совсем седая Будет мама молодая! [Наши дети: Дошколята и младшие школьники (форум) (2005)]
57. Поэтому забей на всех, лежи дома на диване перед телевизором. И **кушай** побольше гамбургеров. Они благотворно влияют на пищеварительный тракт и содержат много питательных веществ. [Станислав Акимов. Чужие письма (журнал «Даша») (2004) // «Хулиган», 2004.08.15]
58. Ваше здоровье, господин Валялкин! **Кушайте** кашку-с и не обляпайтесь! Но она ошиблась. [Дмитрий Емец. Таня Гроттер и колодец Посейдона (2004)]
59. — Сынок, виновен ты лишь в том, что хочется нам **кушать**, — доброжелательно сопя, протянул Николай Сергеевич. [Вальтер Запашный. Риск. Борьба. Любовь (1998-2004)]
60. Неужели Вы и на 9ом месяце и в первые месяцы жизни ребеночка хотите зарабатывать, дабы **кушать** было что? [Женщина + мужчина: Психология любви (форум) (2004)]
61. А затем — в ужасный, тесный, тёмный гроб и в землю, где бранные останки будут **кушать** червяки. [Женщина + мужчина: Секс (форум) (2004)]
62. По легенде, Адам, когда **кушал** яблоко с Древа познания, подавился им, кусок застрял в горле — отсюда и второе, старинное его название «адамово яблоко». [Попасть в точку, или искусство поражения нервных центров (2004) // «Солдат удачи», 2004.10.06]
63. Все мы хотим хорошо одеваться, вкусно **кушать**, развлекаться, в общем, вести нормальную жизнь, но как Вы понимаете не всем такое удаётся, приходится экономить и во всём себя ограничивать, а как же быть спросите Вы? [Предложение заработать сетевым маркетингом (2004)]
64. Согласится не **кушать** пирожок в обмен на маленькую услугу: он подкладывает его на тарелку любимой супруге, и в тот момент как она соберется предаться чревоугодию, пирожок должен проверещать ту же фразу. [Юлия Капишникова. Не ешь меня! // «Пятое измерение», 2003]
65. Когда на третий день я в ответ на этот вопрос уверенно говорил «полштофа», Ольга перешла к следующему этапу. — Что **кушают** лошади? — А вот ее, родимую, и **кушают!** [Ксения Букша. Эрнст и Анна (2002)]
66. Из серии «дайте воды напиться, потому что **кушать** хочется и переночевать негде». [Елизавета Козырева. Дамская охота (2001)]
67. Хоть та же теория „героев и толпы». И **кушают**, Толя, еще как **кушают!** Сделает такой всезнайка умные глаза: «Как вы сказали? [Михаил Кураев. Записки беглого кинематографиста // «Новый Мир», 2001]
68. Собака Павлова никогда не просила **кушать** сама. [Андрей Курков. Милый друг, товарищ покойника (2001)]
69. Он уверенно изложил мне, что человек сам кузнец своего счастья и что лучше черный хлеб на воле **кушать**, чем белую булку в тюрьме. [Александр Нежный. Трудная свобода // «Звезда», 2001]
70. Из двух-трех тысяч человек (на всю огромную страну), склонных к протесту, десяток посадили, сотню оставили на развод, а остальных так или иначе купили и успокоили: сидите, **кушайте**, думайте что хотите, но помалкивайте. [Владимир Войнович. Дело № 34840 (1999)]
71. Алка, падла невеселая моя, врубай, поехали! **Кушать** хочется. Алка устало улыбнулась. [Сергей Каледин. Записки гробокопателя (1987-1999)]
72. — Извините, — ухмыльнулся Фома Траппу. — Мы **кушаем**. — Да-да, возможно, — продолжал Трапп как ни в чем не бывало. [Сергей Осипов. Страсти по Фоме. Книга третья. Книга Перемен (1998)]
73. «А ты **кушай**. **Кушай**... Эвон, сальцом закуси». [Борис Хазанов. Далекое зрелище лесов (1998)]
74. Мне всего чаще вспоминается, когда мы всей семьей садимся за стол в полном сборе и когда ведем застольный разговор, в котором участие принимают и Сережа, и Сашок, и все **кушаем** с аппетитом, и все довольны и веселы. [Феликс Чуев. Ильюшин (1998)]
75. Начнет человек **кушать** такую колбасу, а метка его вовремя остановит. [Екатерина Метлина. Целебные сигареты (1997) // «Столица», 1997.03.18]
76. Ни в коем случае нельзя ее **кушать!** [Митьки. Громпопыка (1997)]

77. А принято было **кушать** чай и вести разговоры на общие темы, потому что близкая дружба и откровенность тоже были не в моде. [Сергей Мостовщиков. Рублевка (1997) // «Столица», 1997.05.13]
78. — Бери, девочка, бери, — сказал Катышев, протягивая Люше золотые дары. — **К-кушай** на здоровье... Ребенок не виноват. [Л.К. Чуковская. Прочерк (1980-1994)]
79. Моя вторая жена уже не только пила коньяк, но и **кушала**. [Алексей Слаповский. Висельник (1994)]
80. * — А солдата поспешил успокоить с масленистой улыбкой: — Жена свой зову, **кушать**, пить будет... [Олег Павлов. Казенная сказка (1993)]
81. !» А по вечерам часами сидели за длинным столом хозяйского дома, под виноградными сводами — «немножко **кушали**»; Роза Рахчиева делилась секретами татарской кухни, Лиза — секретами русской и прибалтийской; Фазиль рассказывал про моря, я про шпионов, и кончающий школу, стремительный и сильный, как барс, Рамиль, слушал, думал и выбирал героем меня. [Вячеслав Рыбаков. Гравилет «Цесаревич» (1993)]
82. В общем-то я и раньше знал, что в Москве **кушают** голубей, но то было давно, еще в застойные годы. [Ваис Юнисов. Кончится ли наша зима? // «Огонек». № 13, 1991, 1991]
83. — Заждался, деточка, верно, **кушать** хочешь, сейчас будем обедать. [коллективный. Под великий день // «Огонек». № 15, 1991, 1991]
84. Поэтому вам бояться нечего: **кушать** вас я не буду. [Бюро знакомств динозавров // «Трамвай», 1991]
85. На ваших глазах выловит их из котла тучная раздатчица, шлепнет, не считая, в мокрую тарелку. — **Кушайте** на здоровьице! Чебуреки лежат, раздувшись, как диковинные рыбы, живые еще, огненные (пузырьки масла лопаются), и золотистые бока их медленно опадают. [Руслан Киреев. Год лебедей // Библиотека «Огонек», 1989]
86. И утоп. Ему **кушать** охота была... [Илья]. [Николай Коляда. Рогатка (1989) // ,]
87. Возьмем опять пример с завтраком: один раз у вас есть аппетит — вы **кушаете** на завтрак буханку хлеба и фунт масла, другой раз у вас нет аппетита, плохое настроение или начинается грипп, — вы **кушаете** полбублика и стакан чаю. [Аркадий Львов. Двор (1981)]
88. Поэтому ты будь умницей, **кушай** хорошо и не болей. [Письмо сестре (1981)]
89. — Вставайте, доктора! **Кушать** подано! — А что там на завтрак? [Е. С. Гинзбург. Крутой маршрут: Часть 2 (1975-1977)]
90. Хозяин задумался на мгновение, печально дернул усом и вытащил вторую бутылку. — Что будешь **кушать**? — Ваш выбор. [О. М. Куваев. Эй, Бако! (1975)]
91. — Родненький ты мой! Ты, наверно, **кушать** хочешь? — Нет, не хочу. [Чингиз Айтматов. Белый пароход (1970)]
92. Пугали: «Дед Мороз рассердится, если **кушать** не будешь», «Если спать не пойдешь — Дед Мороз подарков не принесет»... [А. И. Пантелеев. Наша Маша (1966)]
93. Волк бабушку и Красную Шапочку съел. Слон **кушает** сакир (сахар). А Каринэ смотрела равнодушно, морщилась и говорила: [А. И. Пантелеев. Наша Маша (1966)]
94. — Сидайте борщ **кушать**, — сказала она и неожиданно весело рассмеялась. [Анатолий Ференчук. Пути-дороги // «Огонек». № 27, 1959, 1959]
95. Зайчата к ней: накорми нас! Ну что ж, пожалуйста, **кушайте**! Накормила — и дальше. [В. В. Бианки. Лесные были и небылицы (1923-1958)]
96.)] Наш украинский чернослив. **Кушайте**, дети! [Давид]. [Александр Галич. Матросская тишина (1945-1956)]
97. — утешала его мама. — Ты **кушать** хочешь! Тебе время **кушать**! [В. Ф. Панова. Сережа (1955)]
98. Однако, что же говорить, несмотря на свое кавалерийское прошлое, отставной ротмистр был очевидно глубоко художественной натурой и знал, с чем что **кушают**. [Дон Аминадо. Поезд на третьем пути (1954)]
99. Ай, люди добренькие, покупайте! Ай, **кушайте** на здоровье! Мостовая была засыпана вишневыми косточками с остатками кровавой мякоти и косточками абрикосов. [К. Г. Паустовский. Повесть о жизни. Беспокойная юность (1954)]
100. Водку **кушали**, пирожки **кушали**, папирос, сигар не спрашивали, — и погибает пальцы. [В. А. Гиляровский. Москва и москвичи (1926-1934)]

7.3 ENQUÊTE

Universiteit
Leiden

Опрос: разница между глаголами *есть* и *кушать*

Русские глаголы «есть» и «кушать» переводятся по-разному. Но какая разница в использовании этих глаголов? Цель моей работы заключается в изучении этой темы.

Ваш пол:

- Мужской
- Женский

1. Перед вами два предложения:

- *Пойдёмте чай кушать!*
- *Пойдёмте чай пить!*

Оба предложения верны. Но какое предложение Вы бы предпочли использовать? Оцените по пятибалльной шкале.

- *Пойдёмте чай кушать!*   Нет | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | Да
- *Пойдёмте чай пить!*   Нет | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | Да

2. В этом упражнении представлены описания нескольких ситуаций. Выберите, пожалуйста, вариант, который Вы бы использовали в данной конкретной ситуации.

2.1 Представьте, что Вы находитесь в кругу Ваших друзей. Вы приготовили классный ужин. Вы идёте в гостиную и говорите:

- *Все за стол! Ужин готов. Пойдёмте есть / кушать!* -

2.2 Вас спросят, где Ваш ребёнок. Вы ответите:

- *Сашенька ест / кушает на кухне.* -

2.3 Вы обедаете со своими друзьями. Вам кажется, что один из Ваших друзей ведёт себя скромно и Вы видите, что у него на тарелке практически ничего нет. Но это же его любимое блюдо! Вы скажете ему, чтобы он не стеснялся:

- *Андрей, не стесняйся! Не вкусно? Ешь / Кушай!* -

2.4 Представьте, что Вам надо приготовить для ребёнка еду. Вы хотите узнать, есть ли у ребёнка аппетит. Вы спросите:

- *Верочка, ты есть / кушать хочешь?* -

2.5 Сегодня Вы в гостях у своей матери. Вы ненадолго остались одни у неё дома, потому что она пошла в аптеку за лекарствами. Вы так проголодались, что Вы не хотите ждать, пока мать вернётся. Вы берёте кусок пирога, который она вчера испекла. Позже Ваша мать вернётся и скажет:

- *Что ты делаешь?* -

- *Извини, мама. Я ем / кушаю. Я не мог удержаться и не съесть кусочек твоего вкусного пирога!* -

2.6 Представьте, что Вы работаете в редакции уважаемого московского журнала и Вам сказали написать статью об обеденных перерывах в здании Государственной Думы. Вы пишете:

В здании Государственной Думы находится столовая, где можно купить себе что-нибудь на обед. Однако сотрудники здесь также едят / кушают свои бутерброды, принесённые из дома.

2.7 Вы воспитатель одной из групп в детском саду. Пришло время для обеденного перерыва. После того, как все дети получили свой обед, можно начинать. Вы скажете:

- *Можно начинать. Ешьте / Кушайте, дети!* -

2.8 Вы находитесь в зоопарке со своей семьёй. Вы стоите у ворот, наблюдая за тиграми. Тут сотрудница зоопарка входит внутрь, чтобы дать тиграм мясо. Многие люди останавливаются, чтобы посмотреть, как это происходит. Сотрудница, повысив голос, сообщает публике дополнительную информацию:

- *Уважаемые посетители! Здесь, под деревьям, тигры едят / кушают мясо!* -

2.9 С недавнего времени у вас есть собака. Однако, эта собака имеет странную привычку. Она выбрасывает носом куски из миски и предпочитает, чтобы корм лежал на полу. Однажды утром, как обычно, Вы даёте ей корм. К своему удивлению Вы видите, что собака не начинает выбрасывать куски из миски! Вы, конечно, хотите поделиться этим с Вашей сестрой. Вы её сразу же позовёте и скажете:

- *Смотри! Наша собака ест / кушает из своей миски!* -

2.10 Вы сотрудник приюта для бездомных. Вы приносите обед бездомному, сидящему за столом и говорите:

- *Ешьте / Кушайте, пожалуйста, свой обед. Приятного аппетита!* -

3. 3.1 Укажите, пожалуйста, считаете ли Вы использование глагола 'кушать' правильным в следующем предложении:

- *Гусьтина сладкая, я кушала.*

- Правильно
- Неправильно
- Правильно, но я никогда бы не использовал(а) этот глагол в этом случае.

3.2 Если бы вам сказали заменить 'кушать' другим глаголом, вставьте, пожалуйста, ваш вариант:

- *Гусьтина сладкая, я .....*

4. 4.1 Выберите глагол, который Вы бы использовали в этом предложении:

- *Машина ..... мало бензина.*

- ест
- кушает
- другой глагол, например .....

4.2 Выберите глагол, который Вы бы использовали в этом предложении:

- *Машина ..... много бензина.*

- ест
- кушает
- другой глагол, например .....

Ваш комментарий:

.....

.....

.....

.....

Большое спасибо за участие в опросе!

7.4 DATAMATRIX

DATAMATRIX	Geslacht	Vraag 1: Чай кушат	Vraag 1: Чай пить	Vraag 2.1	Vraag 2.2	Vraag 2.3	Vraag 2.4	Vraag 2.5
Enquête 1	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 2	М	1	5	Есть	Кушает	Ешь	Кушать	Кушаю
Enquête 3	Ж	1	5	Кушать	Ест	Ешь	Есть	Ем
Enquête 4	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 5	Ж	1	5	Есть	Кушает	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 6	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Кушай	Кушать	Кушаю
Enquête 7	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Кушай	Кушать	Кушаю
Enquête 8	Ж	1	5	Есть	Кушает	Кушай	Кушать	Кушаю
Enquête 9	Ж	1	5	Кушать	Ест	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 10	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Кушай	Кушать	Кушаю
Enquête 11	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 12 S.1	Ж	1	5	Есть	Кушает	Ешь	Есть	Кушаю
Enquête 13 S.2	Ж	1	5	Есть	Ест	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 14 S.3	Ж	2	5	Кушать	Кушает	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 15 S.4	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Кушай	Кушать	Кушаю
Enquête 16 S.5	Ж	1	5	Есть	Кушает	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 17 S.6	Ж	1	5	Есть	Ест	Ешь	Есть	Ем
Enquête 18 S.7	М	1	2	Кушать	Кушает	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 19 S.8	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 20 S.9	Ж	1	5	Есть	Ест	Ешь	Есть	Ем
Enquête 21 S.10	Ж	1	5	Есть	Ест	Ешь	Есть	Ем
Enquête 22 S.11	Ж	1	5	Есть	Ест	Ешь	Есть	Ем
Enquête 23 S.12	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 24 S.13	Ж	3	5	Есть	Ест	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 25 S.14	М	1	4	Кушать	Кушает	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 26 S.15	Ж	1	5	Есть	Ест	Ешь	Есть	Ем
Enquête 27 S.16	Ж	3	5	Есть	Ест	Ешь	Есть	Ем
Enquête 28 S.17	Ж	1	5	Есть	Кушает	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 29 S.18	Ж	1	5	Кушать	Ест	Кушай	Кушать	Кушаю
Enquête 30 S.19	Ж	1	5	Есть	Ест	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 31 S.20	Ж	1	5	Есть	Ест	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 32 S.21	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 33 S.22	Ж	1	5	Кушать	Ест	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 34 S.23	Ж	1	5	Есть	Ест	Ешь	Есть	Ем
Enquête 35 S.24	М	1	5	Есть	Ест	Ешь	Есть	Ем
Enquête 36 S.25	Ж	1	5	Есть	Ест	Ешь	Кушать	Кушаю
Enquête 37 S.26	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Ешь	Кушать	Кушаю
Enquête 38 S.27	Ж	2	5	Кушать	Ест	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 39 S.28	Ж	1	5	Есть	Кушает	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 40 S.29	Ж	1	5	Есть	Ест	Кушай	Есть	Ем
Enquête 41 S.30	Ж	2	5	Кушать	Ест	Кушай	Есть	Ем
Enquête 42 S.31	Ж	1	5	Кушать	Ест	Ешь	Есть	Ем
Enquête 43 S.32	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 44 S.33	Ж	1	5	Есть	Кушает	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 45 S.34	Ж	1	5	Кушать	Ест	Кушай	Есть	Ем
Enquête 46 S.35	М	1	5	Кушать	Кушает	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 47 S.36	Ж	1	5	Есть	Кушает	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 48 S.37	Ж	1	5	Есть	Ест	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 49 S.38	Ж	1	5	Есть	Ест	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 50 S.39	Ж	1	5	Есть	Ест	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 51 S.40	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Кушай	Кушать	Кушаю
Enquête 52 S.41	Ж	1	5	Кушать	Ест	Ешь	Кушать	Кушаю
Enquête 53 S.42	М	1	5	Есть	Кушает	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 54 S.43	М	4	5	Кушать	Кушает	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 55 S.44	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 56 S.45	Ж	1	5	Есть	Кушает	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 57 S.46	Ж	1	5	Есть	Кушает	Кушай	Кушать	Ем

Enquête 58 S.47	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 59 S.48	Ж	1	5	Есть	Ест	Ешь	Есть	Ем
Enquête 60 S.49	Ж	1	5	Есть	Кушает	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 61 S.50	Ж	1	5	Есть	Кушает	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 62 S.51	Ж	1	5	Кушать	Ест	Кушай	Есть	Ем
Enquête 63 S.52	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 64 S.53	Ж	1	5	Есть	Кушает	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 65 S.54	М	1	5	Есть	Ест	Кушай	Кушать	Кушаю
Enquête 66	Ж	1	5	Есть	Ест	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 67 S.55	Ж	1	5	Есть	Кушает	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 68 S.56	М	1	5	Кушать	Кушает	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 69 S.57	М	1	5	Кушать	Кушает	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 70 S.58	М	1	5	Кушать	Кушает	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 71 S.59	М	1	5	Кушать	Ест	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 72 S.60	М	1	5	Есть	Ест	Ешь	Есть	Ем
Enquête 73 S.61	М	1	5	Есть	Ест	Ешь	Есть	Ем
Enquête 74 S.62	Ж	1	5	Есть	Ест	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 75	Ж	1	5	Есть	Кушает	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 76	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 77 S.63	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Ешь	Есть	Ем
Enquête 78 S.64	Ж	1	5	Есть	Ест	Ешь	Есть	Ем
Enquête 79 S.65	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 80 S.66	Ж	1	5	Есть	Кушает	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 81 S.67	Ж	1	5	Есть	Кушает	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 82 S.68	Ж	1	5	Есть	Ест	Ешь	Есть	Ем
Enquête 83 S.69	Ж	4	5	Кушать	Ест	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 84 S.70	Ж	1	5	Есть	Ест	Кушай	Кушать	Кушаю
Enquête 85 S.71	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Кушай	Есть	Ем
Enquête 86 S.72	Ж	1	5	Кушать	Ест	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 87 S.73	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 88 S.74	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 89 S.75	Ж	3	5	Кушать	Кушает	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 90 S.76	Ж	3	5	Кушать	Кушает	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 91 S.77	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 92 S.78	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 93 S.79	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Ешь	Кушать	Кушаю
Enquête 94 S.80	Ж	1	5	Есть	Ест	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 95 S.81	М	1	5	Есть	Ест	Ешь	Есть	Ем
Enquête 96 S.82	Ж	2	5	Кушать	Кушает	Ешь	Есть	Ем
Enquête 97 S.83	М	1	5	Кушать	Кушает	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 98 S.84	Ж	1	5	Кушать	Ест	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 99 S.85	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 100 S.86	Ж	1	5	Кушать	Ест	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 101 S.87	Ж	1	5	Есть	Ест	Кушай	Кушать	Ем
Enquête 102 S.88	Ж	2	5	Кушать	Ест	Ешь	Кушать	Кушаю
Enquête 103 S.89	Ж	1	5	Есть	Ест	Ешь	Есть	Ем
Enquête 104 S.90	Ж	4	5	Кушать	Ест	Кушай	Кушать	Кушаю
Enquête 105 S.91	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Кушай	Кушать	Кушаю
Enquête 106 S.92	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Ешь	Кушать	Кушаю
Enquête 107 S.93	Ж	1	5	Есть	Ест	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 108 S.94	Ж	2	5	Кушать	Кушает	Кушай	Кушать	Кушаю
Enquête 109 S.95	Ж	4	5	Кушать	Ест	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 110 S.96	Ж	1	5	Кушать	Ест	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 111 S.97	Ж	1	5	Кушать	Кушает	Кушай	Кушать	Кушаю
Enquête 112 S.98	Ж	1	4	Есть	Ест	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 113 S.99	Ж	1	5	Есть	Ест	Ешь	Есть	Ем
Enquête 114 S.100	Ж	1	5	Есть	Ест	Ешь	Кушать	Ем
Enquête 115	Ж	2	5	Есть	Кушает	Ешь	Кушать	Кушаю

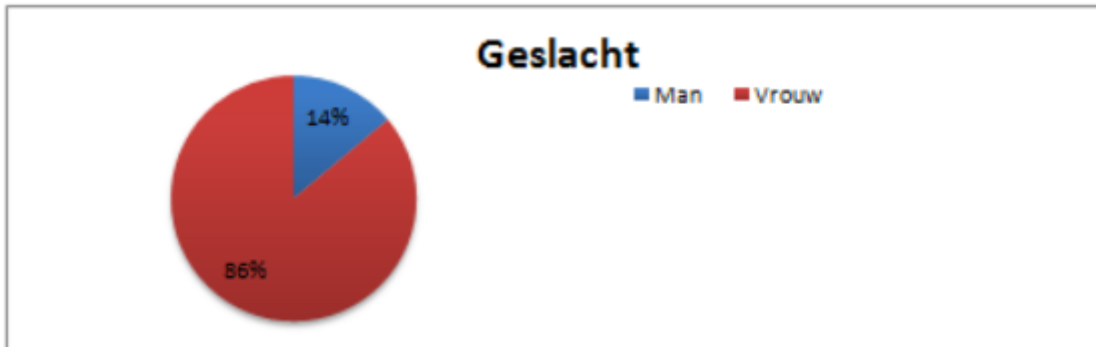
Datamatrix optie 3 bij vraag 4.1 & 4.2		
	Vraag 4.1	Vraag 4.2
Enquête 3	Использует	Потребляет
Enquête 4	Использует	Потребляет
Enquête 8	Берёт	Берёт
Enquête 11	Расходует	Расходует
Enquête 14 S.3	Потребляет	Потребляет
Enquête 17 S.6		Жрёт
Enquête 18 S.7		Жрёт
Enquête 20 S.9		Сжирает
Enquête 21 S.10	Потребляет	
Enquête 22 S.11		Сжирает
Enquête 23 S.12		Жрёт
Enquête 28 S.17		Жрёт
Enquête 30 S.19	Расходует	Расходует
Enquête 32 S.21	Расходует	Жрёт
Enquête 33 S.22		Жрёт
Enquête 34 S.23	Потребляет	Потребляет
Enquête 36 S.25	Потребляет	Потребляет
Enquête 38 S.27		Жрёт
Enquête 39 S.28	Потребляет	Жрёт
Enquête 40 S.29	Потребляет	Потребляет
Enquête 42 S.31		Жрёт
Enquête 48 S.37	Расходует	Расходует
Enquête 51 S.40	Использует	
Enquête 53 S.42	Потребляет	Потребляет
Enquête 54 S.43		Жрёт
Enquête 58 S.47		Жрёт
Enquête 59 S.48	Тратит	Тратит
Enquête 60 S.49	Потребляет	
Enquête 62 S.51	Потребляет	Потребляет

Enquête 64 S.53		Жрёт
Enquête 65 S.54	Жрёт	Жрёт
Enquête 67 S.55	Потребляет	Расходует
Enquête 68 S.56		Жрёт
Enquête 69 S.57	Жгёт	Жрёт
Enquête 70 S.58	Жгёт	Жгёт
Enquête 71 S.59		Жрёт
Enquête 77 S.63	Расходует	Расходует
Enquête 80 S.66	Расходует	Расходует
Enquête 81 S.67	Жрёт	Жрёт
Enquête 83 S.69	Пользует	Жрёт
Enquête 84 S.70	Расходует	Жрёт
Enquête 85 S.71	Тратит	Тратит
Enquête 86 S.72		Съедает
Enquête 87 S.73		Жрёт
Enquête 88 S.74		Потребляет
Enquête 92 S.78	Потребляет	Потребляет
Enquête 93 S.79		Жрёт
Enquête 94 S.80	Потребляет	Потребляет
Enquête 95 S.81		Жрёт
Enquête 97 S.83	Расходует	Расходует
Enquête 98 S.84		Расходует
Enquête 99 S.85		Использует
Enquête 100 S.86	Потребляет	Жрёт
Enquête 101 S.87	Потребляет	Жрёт
Enquête 102 S.88		Съедает
Enquête 105 S.91	Потребляет	Потребляет
Enquête 108 S.94	Потребляет	
Enquête 111 S.97	Потребляет	Потребляет
Enquête 115		Жрёт

7.5 Tabellen en diagrammen

7.5.1 TABELLEN EN DIAGRAMMEN

	Geslacht
Man	16
Vrouw	99

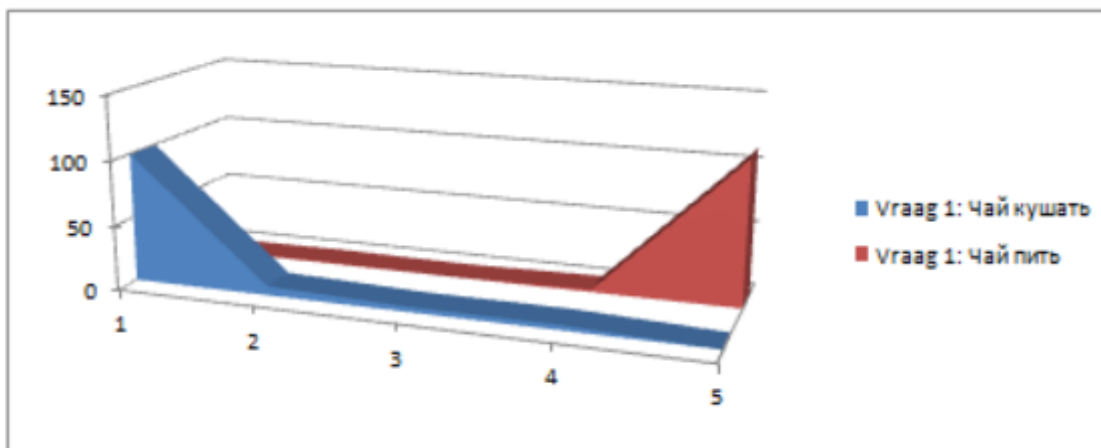

Vraag 1: Чай кушать Vraag 1: Чай пить

1	100	0
2	7	1
3	4	0
4	4	2
5	0	112

Оба предложения верны. Но какое предложение Вы бы предпочли использовать? Оцените по пятибалльной шкале.

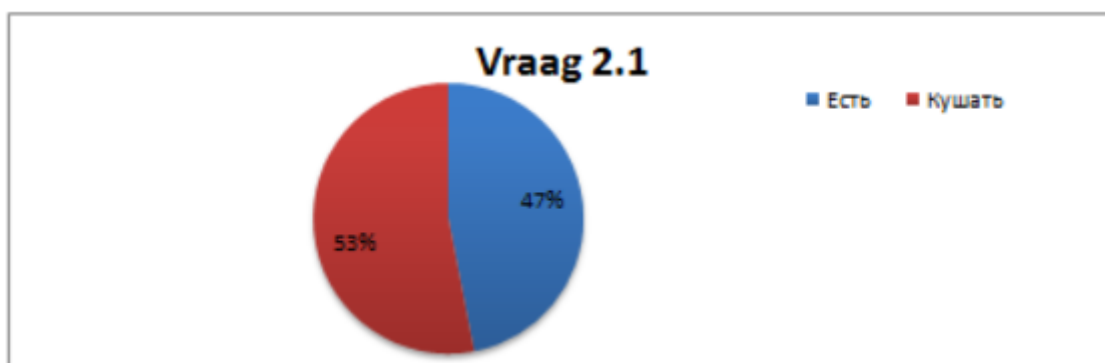

Vraag 2.1

Есть	54
Кушать	61

Представьте, что Вы находитесь в кругу Ваших друзей. Вы приготовили классный ужин. Вы идёте в гостиную и говорите:

- Все за стол! Ужин готов. Пойдёмте **есть** / **кушать!** -

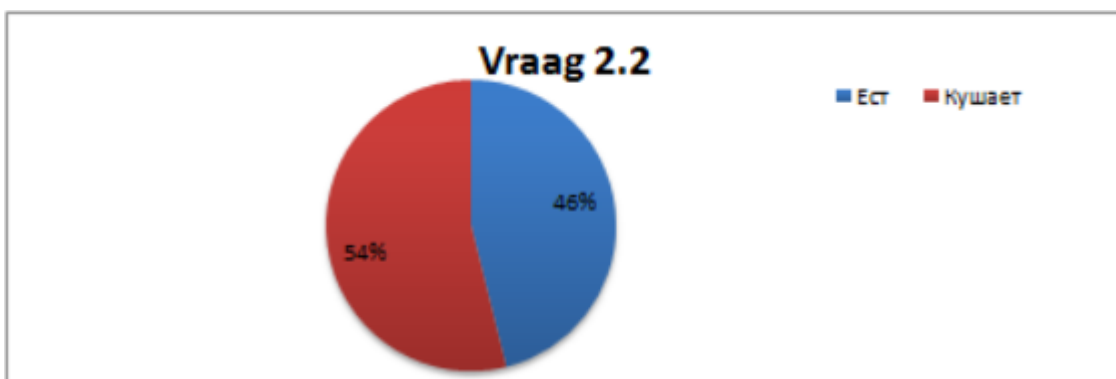

Vraag 2.2

Ест	53
Кушает	62

Вас спросят, где Ваш ребёнок. Вы ответите:

- Сашенька **ест** / **кушает** на кухне. -

Vraag 2.3

Ешь	63
Кушай	52

Вы обедаете со своими друзьями. Вам кажется, что один из Ваших друзей ведёт себя скромно и Вы видите, что у него на тарелке практически ничего нет. Но это же его любимое блюдо! Вы скажете ему, чтобы он не стеснялся:

- Андрей, не стесняйся! Не вкусно? **Ешь / Кушай!** -

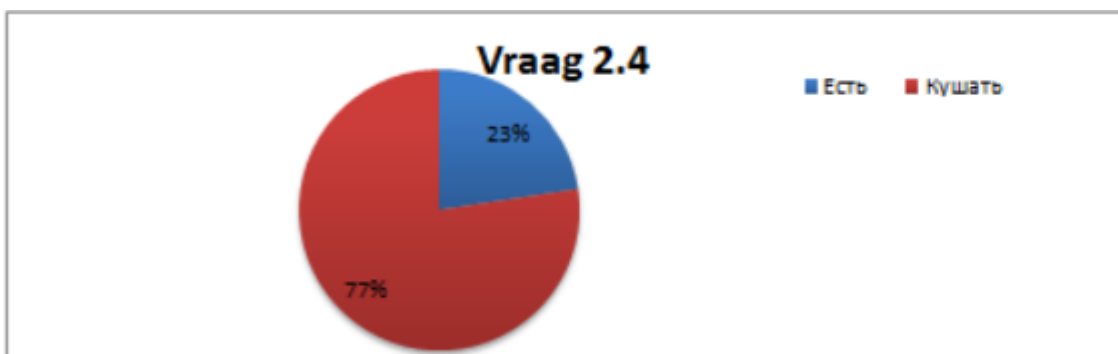

Vraag 2.4

Есть	26
Кушать	89

Представьте, что Вам надо приготовить для ребёнка еду. Вы хотите узнать, есть ли у ребёнка аппетит. Вы спросите:

- Верочка, ты **есть / кушать** хочешь? -

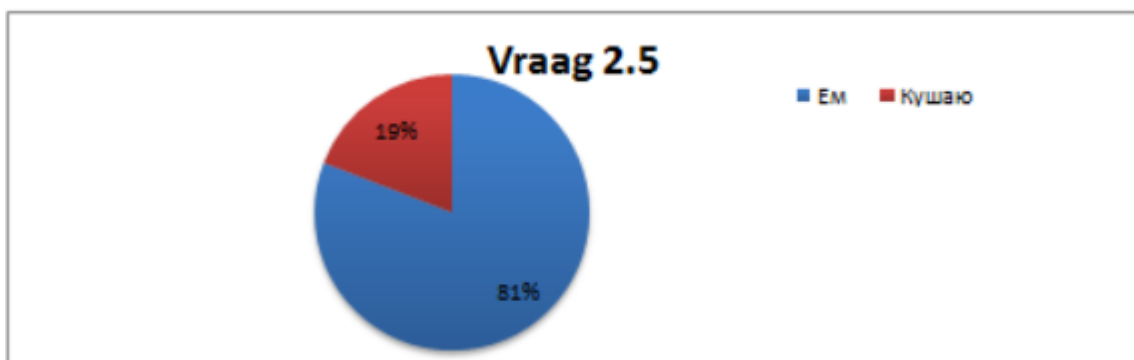

Vraag 2.5

Ем	93
Кушаю	22

Сегодня Вы в гостях у своей матери. Вы ненадолго остались одни у неё дома, потому что она пошла в аптеку за лекарствами. Вы так проголодались, что Вы не хотите ждать, пока мать вернётся. Вы берёте кусок пирога, который она вчера испекла. Позже Ваша мать вернётся и скажет:

- Что ты делаешь? -
- Извини, мама. Я **ем** / **кушаю**. Я не мог удержаться и не съесть кусочек твоего вкусного пирога! -

---

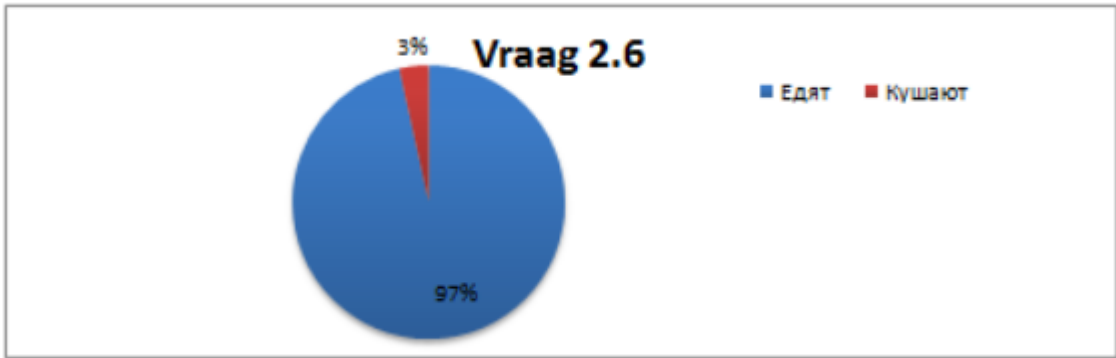
Vraag 2.6

Едят	111
Кушают	4

Представьте, что Вы работаете в редакции уважаемого московского журнала и Вам сказали написать статью об обеденных перерывах в здании Государственной Думы. Вы пишете:

*В здании Государственной Думы находится столовая, где можно купить себе что-нибудь на обед. Однако сотрудники здесь также **едят** / **кушают** свои бутерброды, принесённые из дома.*

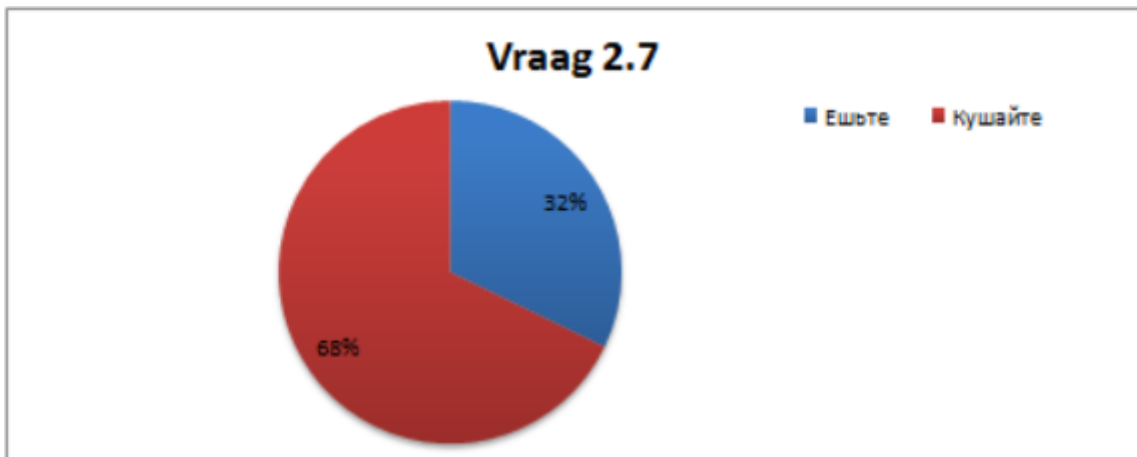

Vraag 2.7

Ешьте	37
Кушайте	78

Вы воспитатель одной из групп в детском саду. Пришло время для обеденного перерыва. После того, как все дети получили свой обед, можно начинать. Вы скажете:

- Можно начинать. **Ешьте / Кушайте, дети!** -

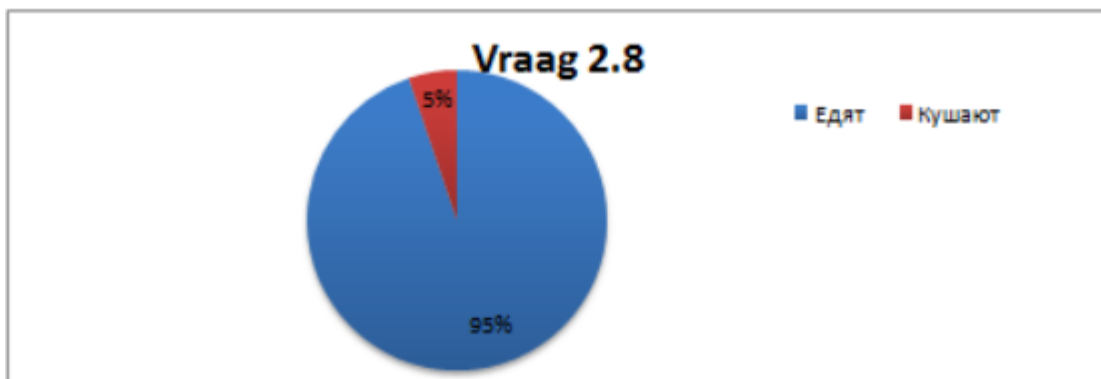

Vraag 2.8

Едят 109
Кушают 6

Вы находитесь в зоопарке со своей семьёй. Вы стоите у ворот, наблюдая за тиграми. Тут сотрудница зоопарка входит внутрь, чтобы дать тиграм мясо. Многие люди останавливаются, чтобы посмотреть, как это происходит. Сотрудница, повысив голос, сообщает публике дополнительную информацию:

- Уважаемые посетители! Здесь, под деревом, тигры **едят** / **кушают** мясо! -

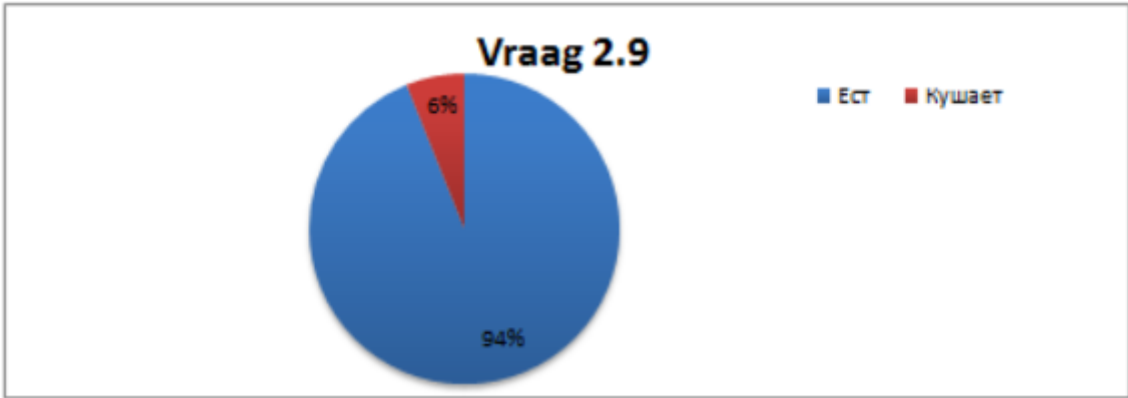

Vraag 2.9

Ест 108
Кушает 7

С недавнего времени у вас есть собака. Однако, эта собака имеет странную привычку. Она выбрасывает носом куски из миски и предпочитает, чтобы корм лежал на полу. Однажды утром, как обычно, Вы даете ей корм. К своему удивлению Вы видите, что собака не начинает выбрасывать куски из миски! Вы, конечно, хотите поделиться этим с Вашей сестрой. Вы её сразу же позовёте и скажете:

- *Смотри! Наша собака **ест** / **кушает** из*

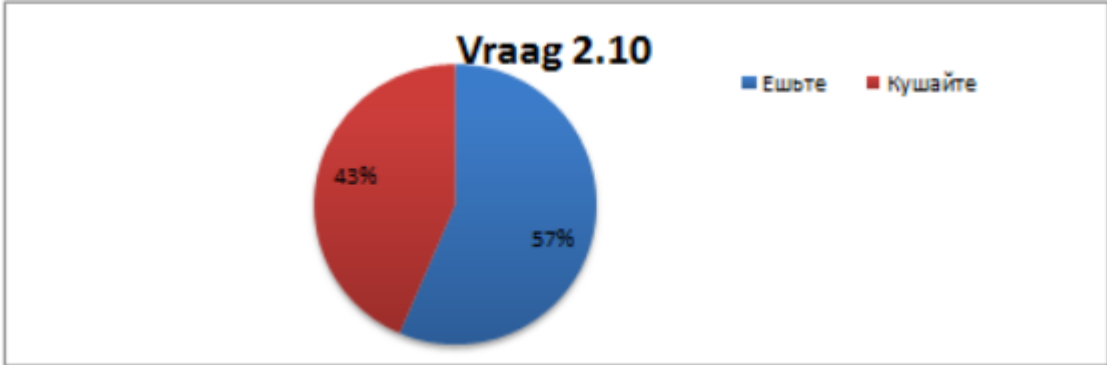

Vraag 2.10

Ешьте	65
Кушайте	50

Вы сотрудник приюта для бездомных. Вы приносите обед бездомному, сидящему за столом и говорите:

*- **Ешьте / Кушайте**, пожалуйста, свой обед. Приятного аппетита! -*

Vraag 3.1

Правильно	5
Неправильно	65
Правильно, но ...	45

Укажите, пожалуйста, считаете ли Вы использование глагола 'кушать' правильным в следующем предложении:

- *Гусятина сладкая, я **кушала**.*

- Правильно
- Неправильно
- Правильно, но я никогда бы не использовал(а) этот глагол в этом случае.

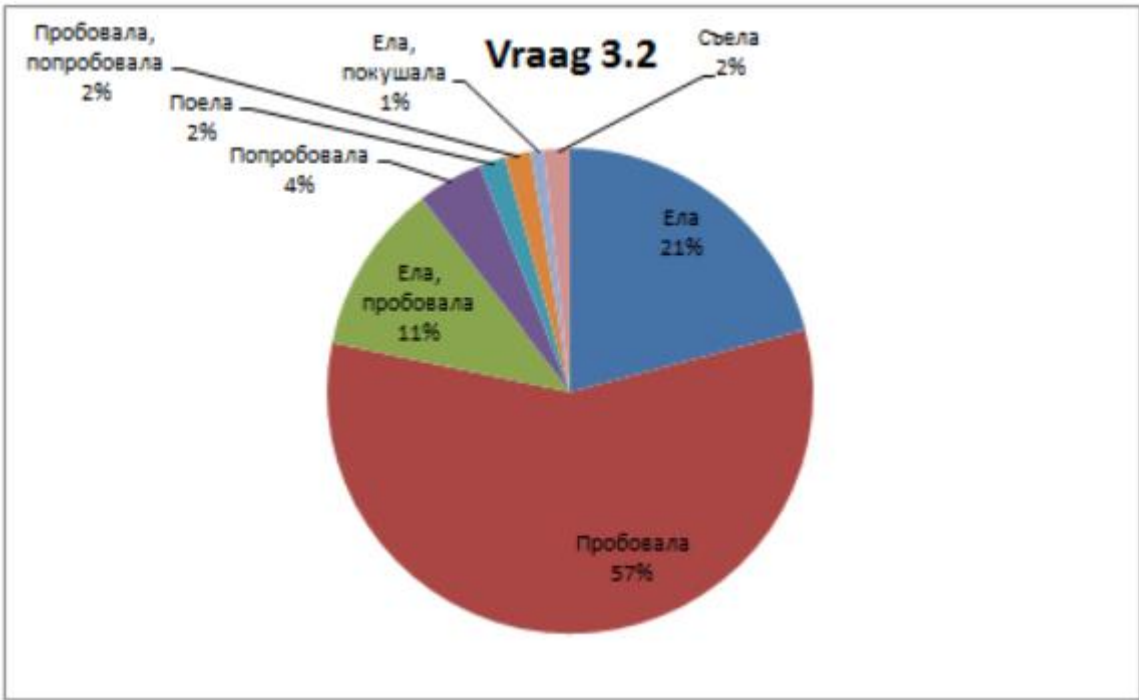

Vraag 3.2

Ела	24
Пробовала	66
Ела, пробовала	13
Попробовала	5
Поела	2
Пробовала, попробовала	2
Ела, покушала	1
Съела	2

Если бы вам сказали заменить 'кушать' другим глаголом, вставьте, пожалуйста, ваш вариант:

- *Гусятина сладкая, я .....*

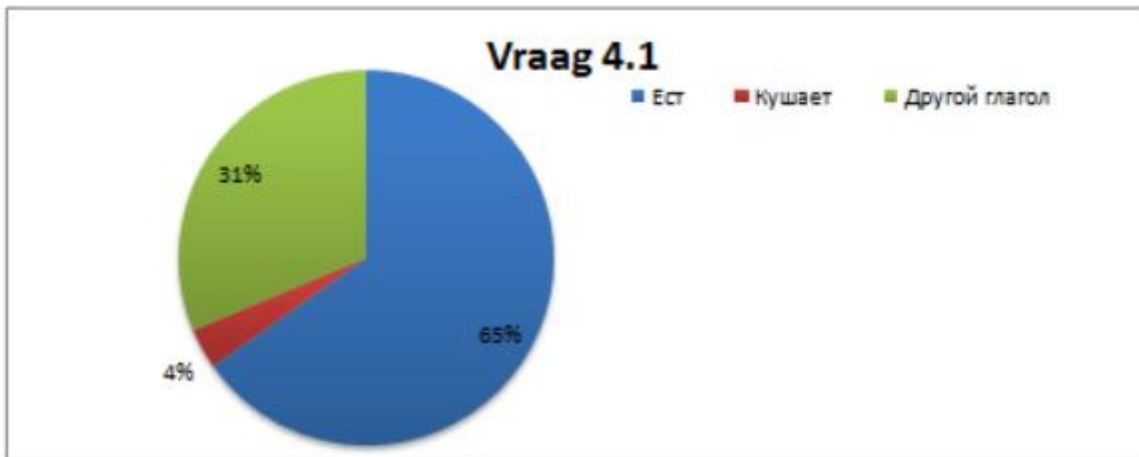

Vraag 4.1

Ест	75
Кушает	4
Другой глагол	36

Выберите глагол, который Вы бы использовали в этом предложении:

- *Машина ..... мало бензина.*
- ест
- кушает
- другой глагол, например .....

Vraag 4.2

Ест	55
Кушает	5
Другой глагол	55

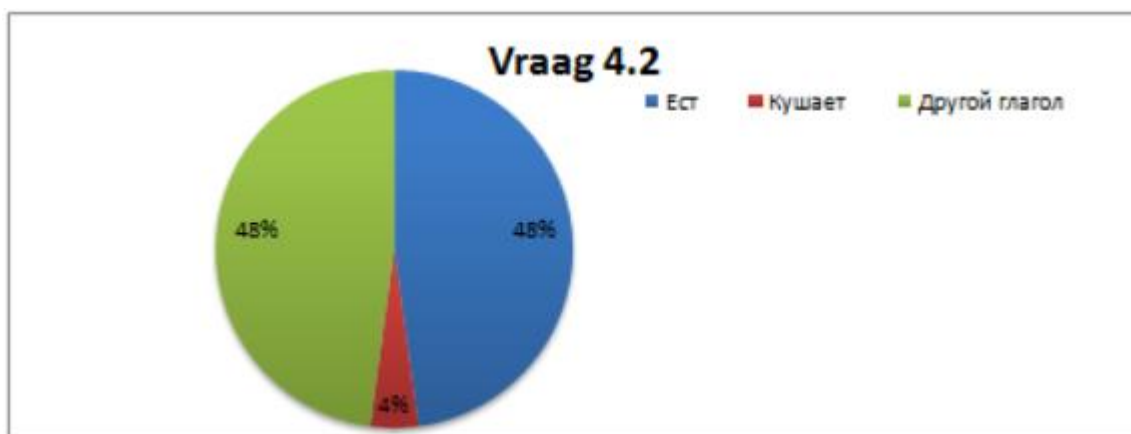
Выберите глагол, который Вы бы использовали в этом предложении:

- *Машина ..... много бензина.*

- ест

- кушает

- другой глагол, например .....

7.5.2 TABELLEN EN DIAGRAMMEN OPTIE 3 BIJ VRAAG 4.1 & 4.2

	Vraag 4.1	Vraag 4.2
Использует	3	1
Потребляет	17	13
Расходует	8	8
Жрёт	2	24
Тратит	2	2
Жгёт	2	2
Берёт	1	1
Пользует	1	0
Съедает	0	2
Сжирает	0	2

Vraag 4.1

Выберите глагол, который Вы бы использовали в этом предложении:

- Машина ..... мало бензина.

- ест
- кушает
- другой глагол, например .....

Vraag 4.2

Выберите глагол, который Вы бы использовали в этом предложении:

- Машина ..... много бензина.

- ест
- кушает
- другой глагол, например .....

